

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI**

**ERGENLİK DÖNEMİNDEKİ ÖĞRENCİLERİN
İNTERNET BAĞIMLILIĞI VE ANNE BABA TUTUMLARI
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

**Hazırlayan
Pınar EFTEKİN**

**Danışman
Doç. Dr. Hasan BOZGEYİKLİ**

Yüksek Lisans Tezi

**Şubat 2015
KAYSERİ**

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI**

**ERGENLİK DÖNEMİNDEKİ ÖĞRENCİLERİN
İNTERNET BAĞIMLILIĞI VE ANNE BABA TUTUMLARI
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

**Hazırlayan
Pınar EFTEKİN**

**Danışman
Doç. Dr. Hasan BOZGEYİKLİ**

**Şubat 2015
KAYSERİ**

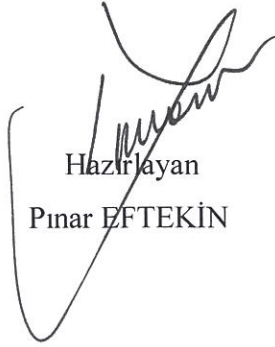
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Pınar EFTEKİN

YÖNERGEYE UYGUNLUK

Ergenlik Dönemindeki Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı ve Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi adlı Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi'ne uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan
Pınar EFTEKİN

Danışman
Doç. Dr. Hasan BOZGEYİKLİ

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Başkanı
Prof. Dr. Remzi KILIÇ

KABUL ONAY

Doç. Dr. Hasan BOZGEYİKLİ danışmanlığında Pınar EFTEKİN tarafından hazırlanan “Ergenlik Dönemindeki Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı ve Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

...12.../02/2015

JÜRİ:

Danışman : Doç. Dr. Hasan BOZGEYİKLİ

Üye : Prof. Dr. Mustafa ŞANAL

Üye : Yrd. Doç. Dr. Mustafa GÜÇLÜ

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun .05/03/2015 tarih ve ...01... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

...05.../03/2015
Doç. Dr. Cevdet KIRPIK
Müdür
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ / TEŞEKKÜR

Ergenlik dönemindeki öğrencilerin internet bağımlılığı ve anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelediğim bu araştırmamın psikolojik danışmanlara, eğitimcilere, anne babalara ve konuyla ilgili yapılacak her türlü çalışmaya katkı sağlamasını umuyorum. İnternetin problemlü kullanımının ergenler açısından tehlikeleri ve anne baba tutumlarıyla ilişkisini ortaya koyduğum çalışmamın önleme, koruma, müdahale ve tedavi hizmetlerine faydalı olacağını düşünüyorum.

Oldukça uzun bir sürede tamamladığım bu araştırmamda, bilgi ve tecrübesiyle bana yol gösteren, tez yazma süresince gösterdiği sabır ve anlayışından dolayı başta tez danışmanım saygıdeğer Doç.Dr.Hasan Bozgeyikli'ye sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Tüm hayatım boyunca yanımda olan, manevi desteğini her zaman yürekten hissettiğim sevgili aileme, tez yazma süreci boyunca anlayışı ve desteklerinden dolayı sevgili eşime, yüksek lisans eğitimi boyunca birlikte yürüdüğümüz, öneri ve yardımlarını esirgemeyen eşsiz dostum, F.Seda Herdem'e teşekkürlerimi sunarım.

ERGENLİK DÖNEMİNDEKİ ÖĞRENCİLERİN İNTERNET BAĞIMLILIĞI VE ANNE BABA TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Pınar EFTEKİN
Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi, Şubat 2015
Danışman: Doç. Dr. Hasan BOZGEYİKLİ

ÖZET

Günümüzün en önemli teknolojilerinden biri olan internet, günlük hayatımızın hemen her alanına nüfuz ederek kolaylıklar sağlamaktadır. Aynı zamanda internetin kontrolsüz ve aşırı kullanımı özellikle ergenleri ruhsal ve fiziksel yönden olumsuz etkilemektedir. Bu olumsuz etkiler hem tıp hem de eğitim alanında çalışmaları hızlandırmıştır. Bu çalışmanın amacı ergenlik dönemindeki öğrencilerin internet bağımlılığı ve anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırma Kayseri ili, Talas İlçesinde 2012-2013 eğitim öğretim yılında ortaöğretime devam eden 186 kız, 157 erkek olmak üzere 343 öğrenci üzerine yürütülmüştür. Araştırmaya katılan öğrencilere “Kişisel Bilgi Formu”, “Ana Baba Tutum Ölçeği” ve “İnternet Bağımlılık Ölçeği” uygulanmıştır. Bu araştırma betimsel nitelikli olup genel tarama modeli kullanılmıştır.

Elde edilen verilerin analizinde SPSS programından yararlanılmış, t-Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ve Tukey Testi uygulanmıştır.

Araştırmanın kavramsal çerçevesinde, internet bağımlılığı, anne baba tutumları ve ergenlik dönemi özellikleri hakkında bilgi verilmiştir. Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde öğrencilerin internet bağımlılığı ve algılanan anne baba tutumlarının cinsiyete göre değişmediği görülmüştür. Fakat sınıf düzeyi, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, aylık gelir, evde internet bağlantısının olup olmaması ve internete nerden bağlanıldığı değişkenlerinde anlamlı şekilde farklılaşma görülmüştür. Araştırmanın sonucunda patolojik internet bağımlısı öğrencilerin oranı %9,6 olarak bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: İnternet bağımlılığı, anne baba tutumları, ergenlik dönemi

STUDY OF THE RELATIONSHIP BETWEEN INTERNET ADDICTION OF THE STUDENTS IN ADOLESCENCE PERIOD AND PARENTAL ATTITUDES

Pınar EFTEKİN

Erciyes University, Institute of Social Sciences

Master's thesis, February 2015

Advisor: Associate professor Hasan BOZGEYİKLİ

ABSTRACT

Internet, one of the most important technology of our lifes, provides eases by penetrating almost every aspect of our daily lives. Besides this, uncontrolled and excessive use of the internet especially affects the adolescents' mental and physical aspects negatively. These negative effects accelerated the studies in both medical and education areas. The aim of this study is to investigate the relationship between students' internet addiction in adolescent period and parental attitudes . The research was applied on 343 students including 186 girls and 157 men who were attending secondary education, in 2012-2013 academic year, at Talas, Kayseri. "Personal Information Form" , " Parental Attitude Scale" and " Internet Addiction Scale" was applied to the students who participated in the study. General screening model was used in this research and it is descriptive.

SPSS software was used in the analysis of the data obtained, t-test, One-Way Analysis of Variance (ANOVA) and Tukey Test were applied.

In the conceptual framework of the study, there were given information about Internet addiction, parental attitudes and characteristics of the adolescence period. When the findings were evaluated, it is understood that students' internet addiction and perceived parental attitudes didn't vary according to gender. But there were found significant variations in grade level, parents' education level, monthly income, internet connection and the place where you connected to internet. The outcome of study is that the rate of pathological internet addict students were found 9.6%.

Key Words: Internet addiction, parental attitudes, adolescence period

İÇİNDEKİLER

ERGENLİK DÖNEMİNDEKİ ÖĞRENCİLERİN İNTERNET BAĞIMLILIĞI VE ANNE BABA TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	i
YÖNERGEYE UYGUNLUK	ii
KABUL ONAY	iii
ÖNSÖZ / TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLO LİSTESİ	ix

BÖLÜM I	1
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı.....	5
1.2. Alt Problemler.....	5
1.3. Araştırmanın Önemi.....	5
1.4. Varsayımlar.....	7
1.5. Sınırlılıklar.....	7
1.6. Tanımlar.....	7

BÖLÜM II	9
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	9
2.1. İnternet Nedir?.....	9
2.2. İnternetin Türkiye’de Gelişimi Ve Kullanım Durumu.....	9
2.3. İnternet Bağımlılığı.....	14
2.3.1. İnternet Bağımlılığı Kavramının Açıklanması.....	14
2.3.2. Bağımlılık Tanı Kriterleri.....	20
2.3.3. Sağlıklı İnternet Kullanımı.....	23
2.3.5. İnternet Bağımlılığı ve Ergenler.....	25
2.4. İnternet Bağımlılığıyla ilgili yapılmış çalışmalar.....	29
2.3. Ergenlik Dönemi.....	34

2.3.1. Ergenlik Dönemi	34
2.3.2. Ergenlik Dönemi Gelişim Görevleri	35
2.3.2.1. Ergenlik Dönemi Bedensel Gelişim	36
2.4. Anne Baba Tutumları	39
2.4.1. Aşırı Baskılı ve Otoriter Tutum	42
2.4.2. Aşırı Hoşgörülü Tutum-Çocuk Merkezci Aile	43
2.4.3. Dengesiz ve Kararsız Tutum.....	44
2.4.4. Aşırı Koruyucu Anne Baba Tutumu	45
2.4.5. Güven Verici ve Hoşgörülü Tutum.....	46
BÖLÜM III	48
3. YÖNTEM	48
3.1. Araştırmanın Modeli	48
3.2. Evren ve Örneklem	48
3.3. Veri Toplama Aracı.....	50
3.4. Verilerin Toplanması ve Verilerin Analizi.....	53
BÖLÜM IV	53
4. BULGULAR.....	54
BÖLÜM V	75
5. TARTIŞMA VE YORUM	75
BÖLÜM VI	81
6. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	81
6.1. Sonuçlar	81
6.2. Öneriler.....	82
KAYNAKÇA.....	83
EKLER.....	92
ÖZ GEÇMİŞ	96

TABLO LİSTESİ

Tablo 2.1.	Bilgi Toplumu İstatistikleri, 2004-2014.....	13
Tablo 2.2.	İnternet bağımlılığı ile ilgili literatürde kullanılan terimler	14
Tablo 2.3.	İnternet bağımlılığı terimi ile ilgili kullanılabilen diğer ifadeler.....	15
Tablo 3.1.	Öğrencilerin sınıflarına göre dağılımı.....	49
Tablo 3.2.	Öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımı.....	49
Tablo 3.3.	Öğrencilerin anne eğitim durumuna göre dağılımı.....	49
Tablo 3.4.	Öğrencilerin baba eğitim durumuna göre dağılımı.....	50
Tablo 3.5.	Öğrencilerin aylık gelir düzeylerine göre dağılımı.....	50
Tablo 4.1.	Öğrencilerin algılanan anne-baba tutumları ve internet bağımlılık düzeylerinin cinsiyetlerine göre farklılaşmasına ilişkin t testi sonuçları.	54
Tablo 4.2.	Öğrencilerin algılanan anne-baba tutumları ve internet bağımlılık düzeylerinin sınıflarına göre dağılımı.....	56
Tablo 4.3.	Öğrencilerin algılanan anne-baba tutumları ve internet bağımlılık düzeylerinin sınıflarına göre farklılaşmasına ilişkin F testi (ANOVA) sonuçları	57
Tablo 4.4.	Öğrencilerin algılanan anne-baba tutumları ve internet bağımlılık düzeylerinin sınıflarına göre farklılaşmasına ilişkin TUKEY testi sonuçları	58
Tablo 4.5.	Öğrencilerin algılanan anne-baba tutumları ve internet bağımlılık düzeylerinin anne eğitim durumuna göre dağılımı düzeylerinin anne eğitim durumuna göre farklılaşmasına ilişkin F testi (ANOVA) sonuçları	59
Tablo 4.6.	Öğrencilerin algılanan anne-baba tutumları ve internet bağımlılık	60
Tablo 4.7.	Öğrencilerin algılanan anne-baba tutumları ve internet bağımlılık düzeylerinin anne eğitim durumuna göre farklılaşmasına ilişkin TUKEY testi sonuçları.....	61
Tablo 4.8.	Öğrencilerin algılanan anne-baba tutumları ve internet bağımlılık düzeylerinin baba eğitim durumuna göre dağılımı.....	62
Tablo 4.9.	Öğrencilerin algılanan anne-baba tutumları ve internet bağımlılık düzeylerinin baba eğitim durumuna göre farklılaşmasına ilişkin F testi (ANOVA) sonuçları.....	63

Tablo 4.10.	Öğrencilerin algılanan anne-baba tutumları ve internet bağımlılık düzeylerinin baba eğitim durumuna göre farklılaşmasına ilişkin TUKEY testi sonuçları.....	64
Tablo 4.11.	Öğrencilerin algılanan anne-baba tutumları ve internet bağımlılık düzeylerinin aylık gelirlerine göre dağılımı.....	65
Tablo 4.12.	Öğrencilerin algılanan anne-baba tutumları ve internet bağımlılık düzeylerinin aylık gelirlerine göre farklılaşmasına ilişkin F testi (ANOVA) sonuçları.....	66
Tablo 4.13.	Öğrencilerin algılanan anne-baba tutumları ve internet bağımlılık düzeylerinin aylık gelirlerine göre farklılaşmasına ilişkin TUKEY testi sonuçları.....	67
Tablo 4.14.	Öğrencilerin algılanan anne-baba tutumları ve internet bağımlılık düzeylerinin evlerinde internet bağlantısı olma göre farklılaşmasına ilişkin t testi sonuçları.....	68
Tablo 4.15.	Öğrencilerin algılanan anne-baba tutumları ve internet bağımlılık düzeylerinin internete bağlandıkları yere göre dağılımı.....	69
Tablo 4.16.	Öğrencilerin algılanan anne-baba tutumları ve internet bağımlılık düzeylerinin internete bağlandıkları yere göre farklılaşmasına ilişkin F testi (ANOVA) sonuçları.....	70
Tablo 4.17.	Öğrencilerin algılanan anne-baba tutumları ve internet bağımlılık düzeylerinin internete bağlandıkları yere göre farklılaşmasına ilişkin TUKEY testi sonuçları.....	71
Tablo 4.18.	Öğrencilerin algılanan anne-baba tutumlarının ve internet bağımlılık düzeylerine göre dağılımı.....	72
Tablo 4.19.	Öğrencilerin algılanan anne-baba tutumlarının internet bağımlılık düzeylerine göre farklılaşmasına ilişkin F testi (ANOVA) sonuçları.....	73
Tablo 4.20.	Öğrencilerin algılanan anne-baba tutumlarının internet bağımlılık düzeylerine göre farklılaşmasına ilişkin TUKEY testi sonuçları.....	74

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

İnternet, birçok bilgisayar sisteminin birbirine bağlı olduğu; dünya çapında yaygın olan ve sürekli büyüyen bir iletişim ağıdır ve insanların her geçen gün gittikçe artan “üretilen bilgiyi saklama, paylaşma ve ona kolayca ulaşma” istekleri sonrasında ortaya çıkmış bir teknolojidir. Bu teknoloji yardımıyla pek çok alandaki bilgiye insanlar kolay, ucuz ve hızlı bir şekilde erişebilmektedir (Işık, 2007: 89). Aydoğdu (2003)’ya göre internet, dünya çapında veri tabanlarından, kütüphanelerden bilgi sağlamak, dünyada olup biten olaylardan haberdar olmak, müzik dinlemek, oyun oynamak, film izlemek, sınırsızca alışveriş yapmak gibi kolaylıklar sağlamaktadır. İnternet hayatımızın televizyon, telefon, bilgisayar gibi bir parçası olmaktadır.

Çağımızın en önemli teknolojik gelişim elerinden biri olan ve yaşamımızın bir parçası haline gelen internet, etkili kullanıldığında zaman ve mekân sınırı olmaksızın istenilen her an bilgiye ulaşabilme kolaylığı sağlamakla birlikte doğru kullanılmadığında da, özellikle ergenler ve çocuklar üzerinde, olumsuz etkilere neden olabilmektedir (Kurtaran, 2008: 5). İnternet asıl olarak iletişimi ve araştırma faaliyetlerini kolaylaştırmak için oluşturulmuştur. Fakat son yıllarda internet kullanımının önemli ölçüde artışı patolojik kullanıma neden olmuştur. Ergenler internete bağımlı hale gelmeye en yatkın gruplardan biridir. Çünkü ergenlerin en belirgin özelliklerinden birisi de merak duygusudur. İnternet ise onların merakını giderecek her türlü bilgiye erişim kolaylığı sağlamaktadır (Gürcan ve Hamarta, 2013: 101).

Ergenler özellikle erişimin son yıllarda hızlı geliştiği gelişmiş ülkelerde teknolojinin erken benimseyicisi ve ağır kullanıcısıdır (Yardi, 2012: 23).

Young (1998), her geçen gün artan internet kullanımının özellikle internetle erken tanışan ergenler üzerinde ne tür etkilerinin olduğu konusunun çok yönlü araştırılması gerektiğini vurgulamaktadır. Milyarlarca insana ulaşan internetin, sınırsız ve kontrolsüz

şekilde her geçen gün daha çok hayatımıza girmesi karşısında kullanıcılar, karşılaşılabilecekleri olumsuzluklara karşı savunmasız ve bilgisiz kalabilmektedirler. İnternetin problemlili kullanımı ise bu olumsuzlukların başında gelmektedir (Akt. Çetinkaya, 2013: 5)

İnternet kullanımı kişilerin ilgi duydukları alanlarda araştırma yapmalarına hatta sosyal ilişkilerini geliştirmelerine olanak sağlamaktadır. Ancak internet kullanım süresinin artması internet bağımlılığı problemini ortaya çıkarmıştır. İnternet bağımlılığı, internet kullanımına sınırlama getirememesi, sosyal veya akademik zararlarına rağmen kullanıma devam etme ve internete ulaşımın kısıtlandığı durumlarda anksiyete duyma gibi belirtilerle kendini göstermektedir (Esen, 2010: 14).

İlgili literatürde internet bağımlılığı-patolojik internet kullanımı-problemlili internet kullanımı-kompulsif internet kullanımı-internetin kötü kullanımı-aşırı internet kullanımı kavramlarının birbirinin yerine kullanıldığı görülmüştür. Bu çalışmada genel olarak internet bağımlılığı kavramı kullanılmış, yerine kullanılan diğer kavramlara da yer verilmiştir.

Problemlili internet kullanımıyla birlikte, kullananların demografik yapılarında da hızlı bir değişim görülmektedir. İnternet, özellikle ortaokul ve lise öğrencileri tarafından birçok amaçla ve yaygın bir biçimde kullanılmaktadır. İnternete ulaşımın hızlı ve kolay olması, ödevler ve e-okul uygulamaları gibi durumlar interneti kullanmayan öğrencilerin de, internet kullanıcısı olmasını sağlamaktadır. Ayrıca öğrencilerin yaşamlarındaki psikolojik ve çevresel faktörler, onların internet bağımlılığı yaşamalarına sebep olabilmektedir. Sosyal becerileri düşük olan öğrencilerin, çevrelerinden izole bir şekilde yaşaması yüksek bir olasılıktır. İnternet bu tür öğrenciler için kendilerini göstermelerini sağlayacak bir platform olarak değerlendirilebilir. Doğal sosyal ortamda sosyal becerilerini geliştiremeyen ergenlerin, hayatlarının sonraki dönemlerinde, özellikle eğitim, arkadaş ve aile ortamında problemler yaşaması kaçınılmazdır. Özellikle ortaokulda kendini göstermeye başlayan problemlili internet kullanımı sonucunda bireyin yaşadığı sosyal ve akademik olumsuzluklar, beraberinde yalnızlık/sosyal izolasyon yaşanmasına temel oluşturabilecek, sonraki dönemlerinde eğitim ve aile hayatında da olumsuzluklar yaşamasına sebep olabilecektir. Özellikle

ergenlik gibi sosyal iletişim becerilerine ihtiyaç duyulduğu bu dönemde kişinin problemler yaşaması olası bir durum haline gelecektir. Aşırı internet kullanımı sonucunda, ailesi ve diğer sosyal çevresiyle problemler yaşayan ergenler, gelişimlerinin bu önemli dönemini sağlıklı bir şekilde yaşayamayacaklardır (Biçer, 2014: 4).

Özellikle ergenlik döneminde çekingen ve kendine güvensiz gençler için sanal ortam, kişiliklerini tanıma ve uygun davranış biçimlerini test ederek öğrenme imkanı sağlayabilir, farklı kültürleri tanıma imkanı sunabilir. Dünyanın değişik ülkelerinde yaşayan ve ortak hobi, ilgi alanı olan kişilerin birbirleriyle ilişki kurmalarını sağlayarak kişinin çevresini genişletebilir (Ögel,2012: 121). Genç, internetle tanışmasından sonra çevresinden bulamadığı duygusal desteği bu ortamdan karşıladıkça bu teknolojiye daha çok bağlanabilmekte, zamanının çoğunu burada geçirebilmektedir (Ögel, 2012: 147).

Elde edilen son verilen, ergenlerin internette iletişim, eğitim ve eğlence amaçları için büyük zaman harcadıklarını ortaya koymaktadır (Hooi, 2010: 37). Aslında toplumsal yapının sanal olmayan olanaklarından beslenmesi gereken ergen ihtiyaçlarının bu alanda karşılanamaması nedeniyle sanal atmosferin ergenler için bu kadar önemli olduğu söylenebilir (Kaygusuz, 2013: 188).

Anne-babaların çocuğun gelişim dönemlerindeki benimsedikleri tutumlar, çocukların öncelikle kendilerini sevmeleri ve değerlendirmelerine, sonrasında diğer insanlarla kuracakları ilişki şeklini, onları algılama ve değerlendirmelerine yön verecektir. Dolayısıyla, çocuk yetiştirme konusunda ebeveyn tutumlarının önemi vurgulanmalı ve bu konuda ailelere yönelik eğitim programları düzenlenerek yüksek oranda katılımın sağlanması gerekmektedir. Çünkü, yanlış anne baba tutumları sayesinde çocuğun duygusal, fiziksel ve sosyal ihtiyaçları yeteri kadar karşılanamaz (Ersin, 2012: 1-2). . Yüz yüze ilişkilerin güçlü ve yoğun olduğu ailedeki etkileşim, çocukların bireysel gelişmeleri ve duygusal gelişmeleri üzerinde önemli rol oynarlar. Ana babaların tutum ve davranışları çocukların uyumlu-uyumsuz, etken-edilgen, bağımlı-özerk, içednük-dışadönük olmaları gibi kişilik gelişimlerini büyük ölçüde etkiler (Özgüven, 2001: 209). Bu durumda ergenlik döneminde yeteri kadar ihtiyaçları karşılanamayan ergen farklı bağımlılıkların esiri olabilecektir. İnternet bağımlılığı bu esaretin başında gelmektedir. Gelişim dönemlerinin bir zincir olduğunu hatırlarsak sonraki dönemlerinde olumsuz etkilenmesi kaçınılmazdır.

Ergenlik, her bireyin hayatında oldukça önemli bir yer tutan bir dönemdir. Genellikle 11–20 yaşları arasında tanımlanan bu döneme girme yaşı ve uzunluğu genetik faktörlere ve çevresel faktörlere göre kişiden kişiye değişiklik göstermektedir. Bu dönemde kişiler, biyolojik gelişimin yanı sıra, psikolojik, zihinsel ve sosyal açıdan gelişir, olgunlaşırlar. Bu derece önemli değişikliklerin olduğu, çocukluktan yetişkinliğe adım atıldığı, kişinin artık kendini ve çevresini farklı bir pencereden gördüğü bu devre en yakını olan ailesi tarafından aldığı destekle aşılmakta sağlıklı ve mutlu bireyler yetişmektedir.

Algılanan anne baba tutumları ergenlik dönemindeki bireylerin özellikle sosyal ve duygusal gelişiminde kilit bir rol oynar. Anne baba tutumlarını Yavuzer (1986), “aşırı baskılı ve otoriter tutum”, “aşırı hoşgörölü tutum-çocuk merkezci aile”, “dengesiz ve kararsız tutum”, “aşırı koruyucu tutum ve güven verici hoşgörölü tutum” olarak beş ana başlıkta toplamıştır. Anne baba tutumlarının ergenlerin sağlıklı kimlik gelişimini, aile içinde kabul görmelerini, sosyal çevre ilişkilerini ve bu dönemde yaşanan olumsuzlukları –bağımlılıklar- doğrudan etkilediği gözlenmektedir.

Olumsuz etkilere neden olabilecek İnternet kullanımı ülkemizde özellikle 2000’li yıllardan itibaren araştırmalara konu edilmeye başlanmış; son yıllarda ise konuyla ilgili gerçekleştirilen çalışma sayısı artmıştır (Toraman. 2013: 3). 2012 yılında internet kullanımı sonucu yaşanan değişimlerin özellikle çocuklar, gençler ve toplumumuzdaki aile yapısı üzerindeki olası sosyal etkilerini araştırılması amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisinde Bilişim ve İnternet Araştırma Komisyonu kurulmuştur.

İnternet bağımlılığının ergenlerin ruh ve fiziksel sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerinin en az diğer madde bağımlılıkları kadar önemli olduğunun fark edilmesi ve bu konuda anne baba tutumlarının etkilerinin incelenmesi okul temelli önleme çalışmalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Literatür incelendiğinde ergenler ve internet bağımlılığı konusunda yapılan yerli ve yabancı çalışmaların sınırlı olduğu ve daha çok depresyon, yalnızlık, sosyalleşme, utangaçlık gibi psikososyal etkenlerin araştırıldığı görülmüştür. Bu çalışmada ergenlerin internet bağımlılığı ve anne baba tutumları arasındaki ilişki incelenecektir. Elde edilen bulguların anne babalara, psikolojik danışman ve eğitimcilerle yardımcı olacağı umulmaktadır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı ergenlik dönemindeki öğrencilerin internet bağımlılığı ve anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

1.2. Alt Problemler

1. Öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
2. Öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri sınıf seviyelerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
3. Öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri anne eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
4. Öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri baba eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
5. Öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri ailelerin aylık gelirine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
6. Öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri evde internet bağlantısı olma durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
7. Öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri internete bağlandıkları yere göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
8. Öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri algılanan anne baba tutumlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

İnternet kullanımı kişilerin ilgi duydukları alanlarda araştırma yapmalarına ve sosyal ilişkilerini geliştirmelerine olanak sağlamaktadır. İnternet kullanımında olumlu birçok örneğe rastlansa da; siber seks, sohbet, kumar, pornografi, borsada oynamak, açık artırmalara katılmak, etkileşimli oyunlar gibi birçok bağımlılık nesnesini de bünyesinde barındırmaktadır (İnan, 2010: 29). İnternetin bilgiye erişim ve bilginin paylaşımındaki

öneminin gittikçe arttığı günümüzde, gençler üzerindeki olumlu etkilerinin yanı sıra olumsuz etkilerinin de hızla artıyor olması, problemlerle internet kullanımı hakkındaki araştırmaların yapılması zorunluluğunu doğurmuştur (Öztürk ve Özmen, 2011: 1796).

İnternet bağımlılığı son yıllarda hızla yayılmakta ve konuya ilişkin tanı ve tedavi tekniklerinin geliştirilebilmesi amacıyla çeşitli psikolojik faktörlerin etkileri araştırılmaktadır (Batıgün ve Kılıç, 2011, 3). Ülkemizde internet bağımlılığına yönelik araştırmalar 2000'li yıllarda hız kazanmaya başlamış, özellikle son yıllarda ergenlerin internet bağımlılığıyla ilgili araştırmalar literatürde yerini almıştır. İnan (2010) tarafından “İlköğretim İkinci Kademe ve Ortaöğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı”, Biçer (2014) tarafından, “Sosyal Beceri Eğitiminin Ortaokul Öğrencilerindeki İnternet Bağımlılığı Düzeyine Etkisi”, Döner (2011) tarafından “İlköğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi” ,Toraman (2013) tarafından “İnternet Bağımlılığı ve Sosyal Ağ Kullanım Düzeylerinin Ortaöğretim Öğrencilerinin Akademik Başarıları ile İlişkisinin İncelenmesi”, Şahin (2011) tarafından “İlköğretim Okulu Öğrencilerindeki İnternet Bağımlılığı”, Taçyıldız (2010) tarafından “Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre Yordanması” Çetinkaya (2013) tarafından “İlköğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının İncelenmesi” Çalışgan (2013) tarafından “İlköğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı ve Siber Zorbalık” yapılan araştırmalara bazı örneklerdir.

Ergenlerin internet bağımlılığıyla ilgili İşleyen (2013) tarafından lise öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeylerinin kişisel ve ailesel faktörlerle ilişkisi incelenmiştir. Utangaçlık ve ailesel faktörlerin internet bağımlılığını nasıl yordadığı araştırılmıştır. Çevik ve Çelikkaleli (2010), ergenlerin arkadaş bağıllığı ve internet bağımlılığının cinsiyet, ebeveyn tutumu ve anne baba eğitim düzeylerine göre incelemiştir. Araştırmada, arkadaş bağıllığı ile internet bağımlılığı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Genel anlamda araştırmalar daha çok internet bağımlılığının mevcut durumu ve demografik değişkenlere göre internet bağımlılığının nedenleri üzerine yapılmıştır. Fakat ergenlerin internet bağımlılığının anne baba tutumları ile ilişkisi nasıldır, farklı anne baba tutumlarına göre internet bağımlılık düzeylerinde farklılaşma var mıdır? konusunda ayrıca bir çalışma yapılmamıştır. Bu çalışma son dönemde özellikle ergenlerde daha tehlikeli bir boyutta olan internet bağımlılığı ve anne baba

tutumlarının etkisi incelenerek ilgili yazına katkı sağlaması umulmaktadır. Elde edilen bulguların önleyici ve müdahale edici hizmetler kapsamında anne baba ve eğitimcilere ışık tutacağı düşünülmektedir.

Ergenlik döneminde karşılaşılan problemlerin, dönemin öncesi ve sonrasında anne baba tutumları oldukça önemli bir yere sahiptir. Ergenlerin interneti kullanmalarında özerk ya da bağımlı özellik göstermelerinde anne baba tutumlarının etkilerinin yer alması, bu konuda yapılacak her türlü çalışma açısından faydalı olacaktır.

1.4. Varsayımlar

Araştırmaya katılan öğrencilerin uygulanan ankete doğru, yansız ve samimi cevap verdikleri varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırmanın evrenini 2012 – 20123 öğretim yılında Kayseri ili Talas ilçe merkezinde bulunan ortaöğretim kurumlarının 9. 10. 11. ve 12. sınıflarında okuyan öğrenciler oluşturmaktadır.

Araştırma öğrencilere uygulanan veri toplama aracına (anket) verilen cevaplarla sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Bağımlılık: Bağımlılık bireylerin, kendilerinin ruhsal ve bedensel sağlığına ya da sosyal yaşamına zarar vermesine karşın, belirli bir eylemi yinelemeye yönelik önüne geçilemez bir istek duymaları halidir

(<http://tr.wikipedia.org/wiki/Ba%C4%9F%C4%B1ml%C4%B1l%C4%B1k>).

İnternet bağımlılığı:: Kullanıcının çevrimiçi kullanımını kontrol yeteneğini, ilişkisel, mesleki ve sosyal problemlere sebep olacak derecede etkileyebilen, yeni ve genellikle tanınmamış klinik bir rahatsızlıktır (Young, 2007: 671).

Tutum: Tutum bireylerin belirli bir objeyi, kişiyi, grubu, kurumu veya bir düşüncüyü kabul ya da reddetme yönünde davranmaya dönük duygusal bir hazır oluş hali veya eğilimidir (Kaya, 2005, 231).

Ergenlik Dönemi: Ortalama 12-20 yaşlarını kapsayan bireyin fiziksel, cinsel, psikolojik, sosyal değişim ve gelişmelerin yaşandığı, çocukluktan yetişkinliğe geçiş dönemidir.

BÖLÜM II

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. İnternet Nedir?

İnternet terimi, uluslararası ağ anlamına gelen **International Network** sözcüklerinden üretilmiştir. Ağların ağı olarak ifade edilen internet; telefon hatları, uydular ve kablosuz yayın yapan araçlarıyla tüm dünyaya yayılmaktadır (Günüç, 2009: 7).

Çok farklı ihtiyaçları karşılayan internetin temelde kullanılma amaçlarını sıralayacak olursak:

- ✓ Bilgisayar ağına bağlı tüm bilgisayarla iletişim, elektronik posta almak/göndermek, sohbet, anında karşılıklı bilgi alışverişinde bulunmak,
- ✓ Bilgi, makale, teknik rapor gibi sınırsız kaynağa erişim,
- ✓ Herkese açık yazılımlara ücretsiz erişim,
- ✓ Kitap, konferans, duyuru ve kayıt işlemleri,
- ✓ Bilgi bankalarına ve arşivlere erişim,
- ✓ Kütüphane kataloglarına ulaşım,
- ✓ Her türlü alışveriş,
- ✓ Seyahat rezervasyonları, uçak ve diğer yolculuk biletleri,
- ✓ Bankacılık, hisse senedi alım satımı, açık artırmalara katılım gibi ticari işlemler,
- ✓ Çeşitli resmi başvuru ve işlemler,
- ✓ Her konuyla ilgili uzmanların adreslerine ulaşım iletişim olanağı,
- ✓ Günlük gazete/televizyon haberlerini izleme (İnan, 2010: 11).

2.2. İnternetin Türkiye’de Gelişimi Ve Kullanım Durumu

Günümüzde tüm dünyayı saran internet ağının temeli A.B.D ve Sovyet Rusya arasındaki rekabete dayanmaktadır. Aslında tarihçesine bakıldığında internet ağının

temelinin bu rekabetten de geriye gittiği görülecektir. 1836 yılında telgrafın bulunmasıyla insanlar arasında iletişimin arttığı gözlenmiştir. Ancak günümüzde internetin temelini oluşturan telefon 1876 yılında Alexander Graham Bell tarafından keşfedilmiştir. Rusya'nın ilk yapay dünya uydusu olan Sputnik'i 1957 yılında uzaya fırlatması, teknolojik birçok yeniliğin ortaya çıkmasını sağlarken internetin de temel taşlarını oluşturmuştur. Sputnik'in fırlatılması üzerine ABD Savunma Bakanlığı, bilim ve teknolojinin orduya en iyi şekilde uygulanması için ARPA (Advanced Research Projects Agency) Projesini başlatmıştır. Amerikan hava kuvvetleri, 1962 yılında ABD'ye yapılabilecek bir nükleer saldırıdan sonra bile uçakları üzerindeki kontrolünü nasıl sürdürebileceğini araştırmaya başlamıştır. Bu amaçla, yapılan araştırmada merkezi olmayan askeri bir bilgisayar ağının tüm ülkeye yayılabileceği ve bir nükleer saldırıya karşılık, karşı saldırı yapılabileceği gösterilmiştir. ARPA projesi bu ağı desteklemiş ve ARPANET adını almıştır. Aynı yıl içinde Masachuset teknoloji Enstitüsünde çalışan J.C.R. Licklider, 1962 yılında karşılıklı bilgi transferini sağlayacak küresel bir sistem olarak değerlendirilen Galactic Network hakkında bir kitap çıkarmış ve bu kitap, internetin temel taşlarını oluşturan farklı bir boyut olarak kabul edilmiştir. Bu gelişmeden sonra, L. Kleinrock'un laboratuvarında ilk internet bağlantısı Eylül 1969 tarihinde kurulmuş ve böylece ilk fiziksel ağ California'da oluşturulmuştur. Terminal sayısı 1972 yılında 23 ana makineye ulaşmış ve **elektronik posta** kavramı ortaya çıkmıştır. ABD 1976 yılında radyo ve uydu bağlantılarını bu ağ üzerinde birleştirmiştir. Soğuk savaşın etkisini yitirmesiyle, 1980'li yıllarda akademik ve ticari çevreler, bu bilgisayar sistemine ilgi göstermeye başlamışlar ve böylece internet kullanıcı sayısı ile fiziksel yapısı 1990'lı yıllarda katlanarak artmıştır. Dünyadaki bu teknolojik gelişimle beraber, ülkemizde de internetin gelişimi hızlanmış internet teknolojisi toplum içerisindeki yerini almıştır. İnternet teknolojisi, ülkemize ilk olarak 1987 yılında Ege Üniversitesi'nin öncülüğünde kurulan, Türkiye Üniversite ve Araştırma Kurumları Ağı ile gelmiştir. Daha sonra, 1991 yılında ODTÜ-TÜBİTAK tarafından TR-NET adlı bir projeye gerekli çalışmalar yapılarak 12 Nisan 1993 tarihinde ODTÜ Ankara-Washington ABD arasında kurulan kiralık bir hatla kullanıma sunulmuştur. Aynı yıl ODTÜ ve Bilkent Üniversitesi ilk "tr" uzantılı iki web sitesi hazırlamışlardır. O günden bu güne ülkemizde "com, net, org, tr" uzantılı binlerce web sitesi kurulmuştur (Sevindik, 2003, 9-12 akt. Kurtaran, 2010: 1-2).

İnternet tüm Türkiye’de öncelikle akademik ortamlarda yaygınlaşmaya başlamıştır ve ilk olarak Ege Üniversitesi (1994), Bilkent Üniversitesi (1995), Boğaziçi Üniversitesi (1996), İstanbul Teknik Üniversitesi (1996) bağlantıları gerçekleştirilmiştir. 1996 yılı Ağustos ayında Turnet çalışmaya başlamıştır. 1997 yılında, akademik kuruluşların internet bağlantısını sağlayan ULAKNET çalışmaya başlamış ve üniversiteler nispeten hızlı bir omurga yapısıyla birbirine bağlanmış ve internet kullanılır hale gelmiştir. 1999 yılında, ticari ağ yapısında büyük değişiklikler olmuş ve TURNET’in yerini TTnet adında yeni bir oluşum almıştır. 2000’lerin başında, ticari kullanıcılar TTnet üzerinden, akademik kuruluşlar ve ilgili birimler ile Ulaknet üzerinden internet erişimine sahip olmaya başlamıştır. Ayrıca bu iki ağ arasında yüksek hızlı bağlantı mevcuttur (Arısoy, 2009: 57).

1998 yılında Türkiye’de ticari kuruluşlar ve hane halkları gibi geniş kitlelere başladığı 1996 yılından sadece 2 yıl sonra 450 bin gibi bir kullanıcı sayısına ulaşmıştır. Aslında 1998 yılını da Türkiye için internet kullanıcı sayısı bakımından bir dönüm noktası olarak görmek gerekir. Şöyle ki, bu tarihten sonra Türkiye’de internetle buluşan kullanıcı sayısında son derece hızlı bir artış yaşandığı görülmektedir. Sadece 1 yıl sonra yani 1999’da kullanıcı sayısının 3 kat artarak 1,5 milyona ulaşması bunun bir ispatı olarak kabul edilebilir. 1998’den 2011’e gelindiğinde kullanıcı sayısının 35 milyonu aşarak ülke nüfusunun %45’den fazlasına ulaşması artışın boyutunu ve toplumun interneti benimsediğini göstermesi açısından çok önemli bir yeri vardır (Bayzan, 2013: 262).

Bayzan (2013), internet kullanıcı sayısındaki artışın özellikle 2000’li yıllardan sonra çok yüksek bir ivme kazandığını ifade etmektedir. Bu artış hızıyla Türkiye 1998-2010 yılları temel alındığında Avrupa Birliği (AB) ülkelerinin toplam nüfusundaki internet kullanıcı sayısındaki artışı katlamıştır. 1998-2004 yılları arasında Türkiye internet kullanıcı sayısındaki artış %2069 olarak gerçekleşirken AB nüfusunda internet kullanıcı sayısındaki artış %534 olarak gerçekleşmiştir. 1998-2010 yılları arası dikkate alındığında 12 yıl içinde Türkiye’de internet kullanıcı sayısındaki artış %7777 olarak gerçekleşirken, AB’de %831 olarak gerçekleşmiştir. 1998-2004 yılları arasındaki 6 yıl içerisinde Türkiye’de internet kullanan kişi sayısı AB nüfusunun 3.87 katına ulaşırken, 1998-2010 yılları arasında, yani 12 yıllık süre içerisinde Türkiye’de internet kullanan kişi sayısı AB nüfusunun 9,36 katına ulaşmıştır.

İnternette tanıştığı günden bu güne Türkiye önemli gelişmelere imza atmıştır. Türkiye’de internetin gelişimine ivme kazandıran önemli bir gelişme de internete yüksek hızda erişim sağlayan ADSL (Asymmetric Digital Subscriber Line: Asimetrik Sayısal Abone Hattı) modem teknolojisinin kullanılmaya başlamasıdır. 2003 yılında ortaya konan e-Dönüşüm Türkiye Projesi, internet kullanımını yaygınlaştırmak, bilinçli internet kullanımını teşvik etmek ve resmi hizmetlerin vatandaşlar tarafından internet ortamında daha hızlı yapılmasını sağlamaya yönelik olarak başlatılmıştır. İnternette ilgili konular artık Türkiye’nin Acil Eylem Planları’nda kendisine yer bulabilmektedir (Akgul, 2007; akt. İnan, 2010: 17)

Peki Türkiye’de internet ve sosyal medya kullanıcı sayıları hangi boyutta?

- ✓ Türkiye’de internet kullanım oranı, tüm nüfusa oranla **%45**.
- ✓ Türkiye’de **35 milyonun üzerinde internet kullanıcısı**, 36 milyon aktif Facebook hesabı var (Sahte hesaplar dahil).
- ✓ Günde ortalama **4.9 saat** kişisel bilgisayarlar üzerinden, **1.9 saat** mobil cihazlar aracılığıyla internette harcanıyor.
- ✓ Günde ortalama **2 saat 32 dakika** sosyal medyada geçiriliyor.
- ✓ Türkiye’de en çok kullanılan sosyal medya platformu olan Facebook’u (%93), sırayla Twitter (%72), Google+ (%70) ve LinkedIn (%33) takip ediyor.

İnternet ve sosyal medya kullanım istatistiklerine genel olarak bakıldığında, Ocak 2014 verileri mobil internet erişimindeki büyük artışlara dikkat çekerken; sosyal ağ kullanımında bölgesel parametrelerin de aynı zamanda önemli bir belirleyici olduğunun altını çiziyor (<http://www.dijitalajanslar.com/internet-ve-sosyal-medya-kullanici-istatistikleri-20>).

Türkiye İstatistik Kurumu, 2004-2014 yılları arası internet ve bilgisayar kullanıcı sayılarını “Girişimlerde Bilişim Teknolojileri Kullanımı Araştırması”, “Hanelerde Bilişim Teknolojileri Kullanımı Araştırması (16-74 yaş arası bireyler)”, sonuçlarına göre yayınlamıştır.

Tablo 2.1. Bilgi Toplumu İstatistikleri, 2004-2014

	2004	2005	2006 (*)	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
%											
Girişimlerde Bilişim Teknolojileri Kullanımı											
ICT Usage in Enterprises											
Bilgisayar Kullanımı - Computer Usage	-	87,8	-	88,7	90,6	90,7	92,3	94,0	93,5	92,0	94,4
İnternet Erişimi - Internet Access	-	80,4	-	85,4	89,2	88,8	90,9	92,4	92,5	90,8	89,9
Web Sitesi Sahipliği - Having Website	-	48,2	-	63,1	62,4	58,7	52,5	55,4	58,0	53,8	56,6
Hanelerde Bilişim Teknolojileri Kullanımı											
ICT Usage in Households and Individuals											
Bilgisayar Kullanımı (Toplam)- Computer Usage (Total)	23,6	22,9	-	33,4	38,0	40,1	43,2	46,4	48,7	49,9	53,5
Erkek – Male	31,1	30,0	-	42,7	47,8	50,5	53,4	56,1	59,0	60,2	62,7
Kadın – Female	16,2	15,9	-	23,7	28,5	30,0	33,2	36,9	38,5	39,8	44,3
İnternet Kullanımı (Toplam) - Internet Usage (Total)	18,8	17,6	-	30,1	35,9	38,1	41,6	45,0	47,4	48,9	53,8
Erkek – Male	25,7	24,0	-	39,2	45,4	48,6	51,8	54,9	58,1	59,3	63,5
Kadın – Female	12,1	11,1	-	20,7	26,6	28,0	31,7	35,3	37,0	38,7	44,1
Hanelerde İnternet erişimi - Households with access to the Internet	7,0	8,7	-	19,7	25,4	30,0	41,6	42,9	47,2	49,1	60,2

Günümüzde internetle ilgili girişimler ağırlıklı olarak e-ticaret ve benzeri konularda gelişmektedir. Ancak Facebook, twitter gibi sosyal ağlardaki Türklerin kullanıcı sayısının fazla olması birçok dijital ve reklam ajanslarının kurulmasını da beraberinde getirmiştir. Pek çok alanda olduğu gibi, internet teknolojisinin de planlı ve plansız kullanıldığı görülmektedir. Bu yönüyle internetin yanlış kullanımı olarak ifade edilen internet bağımlılığı kavramı ortaya çıkmıştır (Çakır; Horzum; Ayas, 2013: 5).

2.3. İnternet Bağımlılığı

2.3.1. İnternet Bağımlılığı Kavramının Açıklanması

Uluslararası alan yazına ilk kez “internet addiction” kavramı ile giren bu kavram daha sonraları farklı araştırmacı ve klinisyenler tarafından farklı kavramlarla isimlendirilmiştir. Şahin (2011), ilköğretim okulundaki öğrencilerin internet bağımlılığı adlı çalışmasında İnternet bağımlılığı kimyasal olmayan teknolojik bir bağımlılık, kompulsiyon ve dürtüler (impulse), diğer bağımlılık türlerinden farklı oluşu, bağımlılık potansiyeli, bağımlıların yaygınlığı (prevalance) ve demografik profilleri, etiyolojinin eşsiz oluşu ile DSM-IV veya diğer bağımlılık literatürü içerisinde yer alması beklenebileceğini ifade ederken,. internet bağımlılığı ile ilgili literatürde kullanılan terimleri tabloştürmüştür.

Tablo 2.2. İnternet bağımlılığı ile ilgili literatürde kullanılan terimler

Türkçe Terimi	İngilizce Terimi	Kullanıcılar
İnternet Bağımlılığı Rahatsızlığı	Internet Addiction Disorder	Goldberg, 1995
Patolojik İnternet Kullanımı	Pathological Internet Use	Young, 1996b Young, 1997; Morahan-Martin, Schumacher, 2000 Davis, 2001; Gönül, 2002; Bayraktar ve Gün, 2006;
Aşırı internet kullanımı	Excessive Internet Use	Griffiths,2000b, 2001, Hardie ve Tee, 2007;
Kompulsif İnternet Kullanımı	Compulsive Internet Use	Greenfield, 1999; Meerkerk vd. 2009
Problemlili İnternet Kullanım	Problematic Internet Use	Beard ve Wolf, 2001 Caplan, 2002; Shapira vd. 2003; Özcan ve Buzlu 2005; Köroğlu vd., 2006; Aboujaoude vd., 2006; Ceyhan vd., 2007; Yellowlees ve Marks, 2007.

Tablo 2.3. İnternet bağımlılığı terimi ile ilgili kullanılabilen diğer ifadeler

Türkçe Terimi	İngilizce Terimi	Kullanıcılar
Düzenlenmemiş İnternet Kullanımı	Unregulated Internet Usage	LaRose vd., 2003
İnternet Bağıllığı	Internet Dependency	Scherer, 1997
İnternet veya Net Deliliği	Internetomania or Netomania	Shapira, 2003
İnternet Bağıllığı Davranışı	Internet Dependence Behaviour	Hall ve Parsons, 2001
Yanlış İnternet Kullanımı	Internet Misuse	Case ve Young, 2001;
Spesifik veya Genelleştirilmiş Patolojik İnternet kullanımı	Specific and Generalized Pathological Internet Use	Davis, 2001
Uyumsuz İnternet Kullanımı	Maladaptive internet use	Beard ve Wolf, 2001
On-linekolizm	On-lineakolizm	Young, 1998
İnternet Kötü Kullanımı	Internet Abuse	Griffiths, 2003, Young ve Case, 2004;

Tüm bu tartışmalar dikkate alınarak, hangi terim kullanılırsa kullanılsın, internet bağımlılığını; internetle ilgili aşırı bir zihinsel meşguliyeti içerdiği, doyum ihtiyacının sağlanabilmesi için gittikçe artan sürelerle internette kalma isteğinin/durumunun arttığı, yoksunluk durumunda sinirlilik, kaygı gibi duygu durumlarının ortaya çıktığı ve tüm bunların da bireyin çevresiyle ilişkilerine zarar verdiği bir yapı olarak tanımlamak mümkündür (Çalışgan,2013: 7).

İnternet bağımlılığı kavramının alanda kullanımı Goldberg (1996)'in şaka amacıyla bir haberleşme grubuna (Psychology of Internet) göndermiş olduğu bir iletiple başlamıştır.

Alan yazın incelendiğinde internet bağımlılığının türü, yapısı ve bağımlılık tanıları arasında bazı farklılıklar olduğu anlaşılmaktadır. Alanda karşılaşılan bu farklılıkların temel sebeplerinden biri, Amerikan Psikiyatri Birliği tarafından yayınlanan “Ruhsal Bozuklukların Tanımsal ve Sayısal El Kitabı”nda internet bağımlılığının halen bir hastalık olarak tanımlanmamasıdır. DSM V’de bu tür bir tanımlama olmamakla birlikte internet oyun oynama bozuklukları ifadesi (internet gaming disorder) ileri çalışmalar için koşullar kısmında (conditions for further study) yer almaya başlamıştır. Bu da ilerleyen zamanlarla internet bağımlılığı kavramının da DSM ölçütleri içinde yer

alabileceğini çağrıştırmaktadır (Çalışgan, 2013: 6). DSM-5'te internette oyun oynama bozukluğu için 12 aylık bir süre içinde önerilen dokuz kriterden beş ya da daha fazla kriterin karşılanması ve internetin genellikle diğer oyuncularla oyunlar oynama ile klinik olarak önemli bir bozukluk ve sıkıntıya yol açan sürekli ve tekrarlayıcı kullanımı olarak tanımlanmıştır. Ayrıca DSM-5'te tanımlanan bu bozukluğa sadece kumar oyunlarını içermeyen internet oyunları dahildir. Bir iş ya da meslek aktivitesi için gereken internet kullanımı, diğer eğlence ya da sosyal internet kullanımı ve benzer şekilde, cinsellik içeren internet sitelerinin kullanımı internette oyun oynama bozukluğuna dahil değildir (American Psychiatric Association [APA], 2013; akt. Doğan, 2013: 4-5).

İnternet kullanımının en önemli nedenlerinden birisi olan çevrimiçi (online) oyunlar, aslında bağımlılık konusunda en önemli ipuçlarının yakalanmasında etkili olabilecek yapıları barındırmaktadır. Özellikle internet üzerinden karşısında başka bir birey bulması, sosyal bir ortam gibi görülebilir. Diğer olumsuzluklar ise, oyunların çok uzun sürmesi, belli bir bitiş noktasının olmaması, bu nedenle sürekli oynanmaya devam edilmesi, sosyal statü simgelerinin (rütbe, güç, zenginlik, değerli mal ve eşya vb.) sınıflarını (yönetici, kurucu, sanatkar, işçi, savaşçı, vb.) bulunması, şiddet içermesi, gerçek hayattan uzak yeni bir kimlik sağlaması, bu nedenle cinsiyet, yaş, statü gibi bilgilerin yanlış söylenebilmesi bir avantaj gibi görülerek iletişim kurulması öncelikle sayılabilecekler arasındadır (Cengizhan, 2005: 96).

Üçkardeş (2010)'e göre, internet bağımlılığı henüz daha yeni tanımlanmış bir problemdir ve klinisyenlerin gözden kaçırabildiği bir sorundur. İnternet bağımlılığı yüzünden problem yaşayan kişilerin son günlerde psikiyatri kliniklerine sıkça başvurduklarını ifade etmiştir. İnternet bağımlılığı, insan makine etkileşimi içerisinde dünyayı çepeçevre saran bir sorundur. Daha net bir ifadeyle İnternet bağımlılığı, genel olarak birey tarafından aşırı İnternet kullanma isteğine karşı konulamaması, İnternet'e bağlı olmadan geçirilen vaktin önemini yitirmesi, İnternet'e bağlı olunmadığı zamanlarda gereğinden fazla gerginlik ve saldırganlık göstermesi ve kişinin hayatının iş, sosyal ve aile yönünden tahrip olmasıdır (Young, 1996; akt. Toraman, 2013: 5)

Son yıllarda internet bağımlılığının artışıyla müdahale ve önleme çalışmalarının da gündeme geldiği görülmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde internet bağımlılığını

tedavi amaçlı (ReSTART, netaddiction.com gibi) merkezlerin kurulması internet bağımlılığının giderek yaygınlaşmakta olduğunu göstermektedir. Bu artış sonucunda Türkiye’de de Bakırköy Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Hastanesi’nde 2012 yılında İnternet Bağımlılığı Polikliniği kurulmuştur. Ayrıca 2012 yılının Nisan ayında internet ve teknolojik bağımlılıklara karşı farkındalığı arttırmak, çözümler oluşturmak ve önleyici tedbirleri tartışmak amacıyla bu alanda çalışan araştırmacıların katıldığı I. Uluslararası Teknoloji Bağımlılığı Kongresi düzenlenmiştir. Yapılan etkinlikler internet bağımlılığının dünya genelinde önemli bir problem haline geldiğini göstermektedir (İşleyen, 2013: 4).

İnternet bağımlılığı konusunda ilk çalışmayı gerçekleştiren araştırmacılardan bir olan Young internet bağımlılığı kavramını genel olarak interneti kullanma isteğinin önüne geçilememesi, internete bağlı olmadan geçirilen zamanın önemini yitirmesi, yoksun kalındığında aşırı sinirlilik hali, saldırganlık olması, kişinin iş, sosyal ve ailevi hayatının giderek bozulması olarak tanımlamıştır (Young,2004; akt. Çetinkaya, 2013: 12). Yine Young (2007), internet bağımlılığını kullanıcının internet kullanımını, kontrol becerisini, ilişkisel, mesleki ve sosyal becerisini problemlere sebep olacak derecede etkileyen yeni ve genellikle tanınmamış klinik bir bozukluk olarak tanımlamıştır. Ayrıca Hooi (2010)’a göre kişi sürekli olarak direnmekte başarısız olmakta ve bunun sonucunda da önemli fiziksel, psikolojik, sosyal, yasal ve hayatın diğer başlıca sorunlarını yaşamaktadır (Hooi, 2010: 18).

Ögel (2012)’ye göre bağımlılık belirtileri;

- Tolerans gelişimi
- Yoksunluk
- Başarısız bırakma girişimleri
- Zarar görmesine rağmen kullanmaya devam etme
- Tasarladığından fazla kullanmak, kontrol edememek
- Sorumluluklarını ve yükümlülüklerini yerine getirememe
- Zaman harcama
- Psikososyal işlevlerde bozulmadır.

Bazı görüşlere göre sorunlu internet kullanımı çevrimiçi ortamdaki eylemleri kontrol etmede güçlük olarak nitelenir ve genellikle aşağıdaki beş özelliklerle tanımlanır;

- (1) kişi internet kullanımını sonlandırmaya niyetlense de, buna devam eder,
- (2) internet kullanımı kişinin düşünce ve davranışlarını yönetir,
- (3) internet kullanımı imkansız hale geldiğinde kişi hoş olmayan duygular hisseder,
- (4) interneti olumsuz duygulardan kaçmak için kullanır,
- (5) internet kullanımı kişinin başkaları veya kendisiyle çatışmasına neden olur.

http://www.internetbagimlilik.info/gelisim_internet_bagimlilik.asp

İnternet insanların hayatına gireli çok uzun yıllar olmasa da internet bağımlılığının kültür ve coğrafya farkı gözetmeksizin hızlı bir şekilde yayıldığı bilinmektedir. İlerleyen yıllarda ise belki diğer bütün bağımlılıklardan daha yaygın olmasında (diğer bağımlılıklardan etkili olan bireylerin biyolojik-psikolojik özelliklerinin ve sosyal çevre etkisine ek olarak) internetin kendi sahip olduğu özellikler ve kullanıcıya sunduğu alternatifsiz imkanlar da söz konusudur (Dinç,2010: 39). Kent yaşamının bir sonucu olarak sosyal bağlar azalmıştır ve sanal iletişim özellikle ergenlerin ana iletişim unsuru haline gelmiştir. Yapılan araştırmalarda ise insanların sosyal bağlarını internet üzerinden kurmaya çalışmaları, yabancılarla kolaylıkla iletişim içinde bulunmaları, insanların sınır tanımadan, özgürce düşüncelerini, duygularını ifade edebilmeleri, kendilerini göstermek istedikleri yönlerini abartarak gösterebilmeleri, internet üzerindeki paylaşma ortamlarında diğerlerini gözetleme fırsatının olması internet bağımlılığının nedenleri olarak gösterilmiştir (Cengizhan, 2003; akt. Taçyıldız, 2010: 14). İnternet aynı zaman da meraklı beyinlerin arkadaşlarla olduğu kadar yabancılarla da fikir alışverişine olanak sağlamaktadır (Hooi, 20120: 19).

Bireyin internet bağımlısı olmasında bir takım doğrudan ve dolaylı nedenlerden söz etmek mümkündür. İnterneti kullanım amacı ve interneti kullanım miktarından kaynaklanan nedenler, internet bağımlılığında doğrudan etkiler, olarak gösterilebilir.

Bireyin psikolojik ve sosyolojik etkenler nedeniyle internete yönelmesi internet bağımlılığında dolaylı nedenler olarak ele alınabilir (Günüç, 2009, 27).

Psikopatolojik etmenler sorunlu interneti kullanımının gelişimine hız verir. Yeni bir şeyler bulma heyecanı ve diğer pekiştireçler, internet kullanımını artırır. Bilişler ise hem sorunlu internet kullanımını gelişiminde, hem de devamlılığın sürmesinde rol oynar. Bilişsel çarpıtmalardan ve pekiştireçlerden oluşan bu kısır döngü sorunlu internet kullanımını belirtilerini ve zamanla internetle ilişkili olumsuz sonuçları artırır. (Ögel 2012: 134). İşyeri ve okul performansının düşmesi, uyku bozukluğu, internetsiz bir hayatın çok sıkıcı ve boş gelemesiyle kendini gösteren yoğun avolüsyon (hayata karşı ilgisizlik), hatta internetin aşırı kullanımına bağlı olarak ortaya çıkan kas ve iskelet sistemi problemleri ve belirli cins parlak ışık efektleri olan bilgisayar oyunlarına bağlı ortaya çıkabilen epileptik nöbetler dahi patolojik internet kullanımına bağlı olarak bahsi geçen belirtilerdir (Nalwa ve ark.,2003; akt. Öztürk, 2013: 279).

Ergenlik çağına has problemler ve kuşak çatışması gibi nedenlerle aileyle paylaşacak fazla bir şeyin kalmaması, arkadaşlık kurmada güçlük çekme ve içekapanıklık gibi sebeplerle kendilerini yalnız hisseden ve bu yalnızlıklarını sosyal hayat içerisinde gidermekte güçlük çeken gençler rahat bir şekilde internete bağımlı hale gelebilirler (Ögel, 2012: 21). Eğer insanlar online ilişkiler yoluyla yalnızlık duygularını azaltabilirlerse, interneti kullanma eğilimleri de artacaktır (Torres, 2010: 6).

İnternette geçirilen zaman internet bağımlılığı açısından önemli bir kriter olmakla birlikte internetin kullanım amacı da bağımlılık açısından son derece önemlidir. İnternet. Çevrimiçi sosyal etkileşimler amacıyla kullanıldığında bağımlılık etkisi artmaktadır. Bağımlı olan ve olmayanların internet kullarımlarını inceleyen bir çalışmada, bağımlı olmayan kullanıcıların zamanını çoğunu e-postalarını kontrol ederek veya web sayfalarında sörf yaparak harcadıkları; bağımlı kullanıcıların ise internetteki zamanının çoğunu kişiler arası iletişim uygulamalarına harcadığı belirlenmiştir (Young, 1997, akt. Siyez; Baş, 2013: 53).

2.3.2. Bağımlılık Tanı Kriterleri

Bu bölümde Young, Goldberg ve Griffit'in internet bağımlılığı tanı kriterleri açıklanmıştır:

Young Kriterleri

İnternet bağımlılığı konusunda bağımlılık kriterlerini ilk belirleyenlerden biri olan Young, internet bağımlılığına neden olan etkenleri dört başlık altında toplamaktadır.; kullanıcıların yeni bir kimlik oluşturma çabası, yaşamsal koşulları, cinsel ve sosyal yapıları olmak üzere dört ana kriterler üzerinden tanımlamaktadır (Kuşay, 2013, 143).

Young tarafından belirlenen internet bağımlılığı tanı kriterleri aşağıdaki gibidir:

- 1.İnternet ile ilgili aşırı zihinsel uğraş(sürekli olarak interneti düşünme internette yapılan aktivitelerin hayalini kurma, internette yapılması planlanan bir sonraki etkinli düşünme, vb).
- 2.Doyuma ulaşmak için giderek daha fazla oranda internet kullanma ihtiyacı duyma.
- 3.İnternet kullanımını kontrol etme, azaltma ya da bırakmaya yönelik başarısız girişimlerin olması.
- 4.İnternet kullanımının azaltılması ya da tamamen kesilmesi durumunda huzursuzluk, çökkünlük, kızgınlık veya irritabilite hissedilmesi.
- 5.Başlangıçta planlanandan daha uzun süre internette kalma.
- 6.Aşırı internet kullanımı nedeniyle aile, okul,iş ve arkadaş çevresinde sorunlar yaşama, eğitim veya kariyer ile ilgili bir fırsatı tehlikeye atma ya da kaybetme.
- 7.Aile bireyelerine, terapisteye veya başkalarına internette kalma süresi ile ilgili yalan söyleme.
- 8.İnterneti problemlerden kaçmak veya olumsuz duygulardan (örn: çaresizlik, suçluluk, anksiyete, depresyon) uzaklaşmak için kullanma (Kuşay, 2013: 143-144).

Young (2000), internet bağımlılığını tanımlarken çeşitli davranış ve dürtü kontrol bozuklukları perspektifinde özelleştirerek beş kategoriye ayırmıştır. Bunlar:

1. Cyber cinsel bağımlılık: Yetişkinlere yönelik sohbet odalarına ya da porno'ya bağımlılık.
2. Cyber-ilişkisel bağımlılık: İnternet arkadaşlıklarına aşırı bağlanma.
3. İnternet zorunluluğu: İnternette aşırı kumar oynama, alışveriş veya ticaret yapma.
4. Fazla bilgi yükleme: Kompulsif web'de dolaşma veya veri araştırmaları.
5. Bilgisayar bağımlılığı: Aşırı bilgisayar oyunu oynamadır. (örneğin, Doom, Myst) (Akt. Biçer, 2014: 22)

Goldberg Kriterleri

İnternet bağımlılığı kavramı ilk olarak Goldberg tarafından ortaya atılmıştır. Goldberg Amerikan Psikiyatri Birliği (APA) tarafından yayınlanan DSM olarak kısaltılan Mental Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı'nın karmaşıklığını ve katılığını göstermek amacı ile "İnternet Bağımlılığı Bozukluğu" diye yeni bir kavram geliştirerek DSM-IV'de yer alan madde bağımlılığı kriterlerini internet için uyarlamış ve bu bozukluk için uyarladığı tanı kriterlerini web sitesinde yayınlamıştır. (Çakır; Horzum; Ayas, 2013: 5).

Goldberg'e göre, bir kişiye internet bağımlısı tanısı koyabilmek için on iki aylık bir dönem içinde herhangi bir zamanda ortaya çıkan belirtilerin üçü veya daha fazlasıyla kendisini gösteren, klinik olarak belirgin bir bozulmaya ya da sıkıntıya yol açan uygunsuz bir internet kullanımının olması gerekmektedir.

1. Aşağıdakilerden biriyle tanımlanan tolerans gelişimi.
  - a. İstenen keyfin alınabilmesi için belirgin olarak artmış internet kullanım süresi.
  - b. Sürekli olarak aynı sürelerde internet kullanımı ile alınan keyifte azalma olması.
2. Aşağıda tanımlanan şekilde yoksunluk gelişmesi ağır ve uzun süreli internet kullanımı sonunda aşağıdakilerden en az 2 tanesinin günler içinde ortaya çıkması (1 ay

içinde ortaya çıkabilir) ve kişilerin bunlardan dolayı iş alanında, sosyal alanda ve önemli işlevsel alanlarda sıkıntı yaşaması.

- a. Psikomotor ajitasyon.
- b. Bunaltı.
- c. İnternette neler olduğu hakkında takıntılı düşünceler.
- d. İnternet hakkında fanteziler ve hayal kurma.
- e. İsteyerek ya da istemeyerek tuşlara basma hareketi yapma.
- f. Bu sıkıntılı durumlardan kurtulmak için internete veya benzeri servislere bağlanma.

3. İnternet kullanımı genellikle planlandığından daha uzun süreler alır.

4. İnternet kullanımını bırakmak veya denetim altına almak için sürekli bir istek veya boşa çıkan çabalar vardır.

5. İnternet ile ilgili eylemlere çok uzun süreler ayrılır (kitap almak, yeni web tarayıcıları ve programları denemek, dosyaları düzenlemek vb.).

6. İnternet kullanımı için önemli toplumsal, mesleki etkinlikler veya boş zamanları değerlendirme etkinlikleri bırakılır veya azaltılır.

7. İnternet kullanımı, yol açtığı sorunlara (uykusuzluk, evlilik problemleri, işe ve randevulara geç kalma vb.) rağmen aşırı olarak devam eder (Çetinkaya, 2013: 9).

Griffiths Kriterleri

Griffiths'e (1999) göre davranış tabanlı bağımlılıkların tanı ölçütleri şunlardır:

Dikkat çekme (Salience): Belirli bir eylem, kişinin yaşamında en önemli şey haline geldiğinde oluşur. Bu durum kişinin düşüncelerine, duygularına ve davranışlarına hakim olur. Örneğin, internet kullanıcıları internette değilken bile bir sonraki internet kullanacakları zamanı düşünürler.

Ruh Hali Değişimi (Mood Modification): Bu durum, belirli bir etkinlik ile uğraşma sonucu kişinin belirttiği öznel deneyimleriyle ilgili olup, bir baş etme stratejisi olarak görülebilir. Örneğin, birey internete bağlandığında kişide bir canlanmanın oluşması.

Tolerans (Tolerance): Öncekilere benzer etkinin oluşması için, belirli eylemin miktarının artırılma sürecidir. Örneğin, bir internet kullanıcısının başlangıçta daha az sürede yaşadığı ruh haline erişebilmesi için internette geçirdiği zamanı arttırması gerekmesi.

Yoksunluk (Withdrawal Symptoms): Bunlar belirli bir eylem devam etmediğinde ya da aniden kesildiğinde ortaya çıkan hoş olmayan duygular ya da fiziksel etkilerdir. Örneğin, bir internet kullanıcısının internete girmesi engellendiğinde, kişide titreme, huysuzluk ve sinirlilik hallerinin oluşması.

Çatışma (Conflict): Bağımlı kişiler ile çevresindekiler arasındaki iş, sosyal yaşam, hobi ve ilgiler ile ilgili çatışmaları ya da kişinin kendi iç çatışmalarını kapsar.

Nüks Etme (Relapse): Belirli bir etkinliğin daha önceki örüntüleriyle tekrar oluşması eğilimi olup, yıllar süren kaçınma ya da kontrolden sonra tekrar bağımlılığın en uç düzeyine dönülmesidir (Günüç, 2009: 21-22).

2.3.3.Sağlıklı İnternet Kullanımı

Günüç (2009)'a göre, internetin çok faal olması ve sürekli geliştirilmeye açık olması, toplum yaşamı için daha büyük bir önem teşkil etmekte bu yüzden bireylerin bu teknolojiden vazgeçmesi daha da güçleşmektedir. İnternet bağımlılığının madde bağımlılığından önemli bir farkının, bireyin madde bağımlılığından kurtulabilmesi için bağımlı olduğu maddeyi kullanmayı bırakması, terk etmesinin olduğu söylenebilir. Ancak internet bağımlılığında birey interneti doğru ve sağlıklı kullanarak hem bağımlılık riskinin önüne geçebilecek hem de internet teknolojisinin birçok alandaki kullanımlarından faydalanabilecektir.

Ögel (2007), sağlıklı internet kullanımını bilişsel ve davranışsal rahatsızlıklar oluşmaksızın uygun zaman dilimlerinde internetin kullanımı olduğunu açıklamaktadır. Ancak interneti herkes bu şekilde zararsız olarak, ihtiyaçları ve amaçları doğrultusunda, gerektiği miktarda kullanmamaktadır. Sağlıksız internet kullanımı nedeniyle bireyler

yaşantılarında olumsuzluklarla karşılaşmakta ve etkilenmektedir. Bu olumsuzlukların en belirgin olanı internet bağımlılığıdır (Eşgi, 2014: 808).

İnternet artık her yerde, sokakta, kafede, okulda, fabrikada, tarlada..Bu yaygınlık bir yönüyle iyi, çünkü bilgiye ulaşmayı kolaylaştırmakta, zamanı genişletmektedir. Ancak aynı zamanda çok kötü, çünkü etki alanına çektiği bireyi kolay kolay bir daha bırakmamaktadır. Bazı kullanıcılar uzun bir süre hiç yerinden kalkmadan, günlük yaşamına ilişkin etkinlikleri ihmal edecek, geciktirecek/erteleyecek bir biçimde interneti kullanabilmektedir. Bu kullanıcıların sağlıkları bozulmakta, kişilerarası ilişkiler zorlaşmakta, zaman içinde psikolojik sorunlar artmaktadır (Kaygusuz, 2013: 186).

Toplumsal, yakın arkadaş ve akraba ilişkilerinde zayıflık gibi olumsuz etkiler internet bağımlısı olan bireylerin öne çıkan özellikleri olarak görülmektedir (Toraman, 2013: 13). Bireyi aşırı internet kullanmaya yönelten nedenin, toplum içinde yalnız kalması ile açıklanabildiği gibi, bireyin aşırı internet kullanımından ötürü zamanla toplumdan uzaklaşarak yalnız kaldığı şeklinde de düşünülebilir (Günüş ve Kayri, 2010: 222).

Ögel (2012)'e göre, yüzyüze yaşantı sanal yaşamla bütünleşmişse, internet üzerindeki yaşanan hayatta gerçek yaşamdaki aile ve arkadaşlardan söz ediliyorsa, internet ortamındaki çevreye kendi gerçek kimlik , ilgiler ve becerilerle katılmışsa, internet üzerinde tanışılan insanlarla telefonla konuşuyor veya şahsen görüşülüyorsa, gerçek dünyadan tanınan insanların bir kısmıyla da e posta ve sohbet ortamlarında ilişkiye geçiliyorsa birey sağlıklı internet kullanıcısıdır. Davis (2001)'e göre sağlıklı internet kullanımı, interneti açıkça belirlenmiş bir amaç için kabul edilebilir bir zaman süresince davranışsal veya bilişsel rahatsızlık olmaksızın kullanmaktır. Sağlıklı internet kullanıcıları internetteki iletişimlerini gerçek hayat iletişimlerinden ayırabilirler ve interneti bir kimlik kaynağından ziyade yardımcı bir araç olarak görürler. İnternet bağımlılığını belirlemede kesin bir zaman limiti ve davranışsal ölçme işareti olmamakla birlikte interneti kullanan bireyin bizzat kendisi interneti ne dereceye kadar ve hangi şekilde kullandığı bağımlılığı belirgin olarak ortaya koyabilmektedir (Akt.Şahin, 2011, 17). Sağlıklı internet kullanıcısı için gerçek ve sanal yaşam birbirinden ayrılmaktadır. (Ögel, 2012: 115).

Yanlış internet kullanımından kaynaklanan problemlerin artışına toplumun dikkatini çekmesini sağlamak gerekmektedir. Ne yazık ki şiddet içeren öğelerin bulunduğu, veya

cinsel içerikli gibi çocukların gelişimine uygun olmayan sitelere bağlanmayı engellemeye dönük programlar hazırlansa da, çocukların her an kimlerle internet ortamında sohbet ettiklerini, evde veya diğer ortamlarda nasıl ve ne kadar sürede interneti kullandıklarını denetleyebilmemiz çok zordur. O nedenle sağlıklı ve doğru internet kullanma alışkanlığının kazandırılması bu bakımdan önem arz etmektedir (Yıldız, 2014: 28-29).

İnternet kullanımı ve psikososyal etkileri üzerine yapılan çalışmaların sonuçları birlikte değerlendirildiğinde, internetin dünya üzerinde milyonlarca insan tarafından sağlıklı bir şekilde kullanıldığı ve kullanıcıların yaşamlarını kolaylaştıran, günlük yaşamın vazgeçilmez bir teknolojik aracı haline geldiği anlaşılmaktadır. Çocuk ve ergenlerin internet kullanımları konusunda daha dikkatli bir tavır sergilenmesi gerektiği, olumsuz internet içeriğinden korunmaları konusunda aileler, eğitimciler ve kanun koyucular nezdinde önlemler alınması gerektiği açıktır. Diğer yandan internet kullanıcılarının azınlığını oluşturan bazı kişiler ise, aşırı internet kullanımının olumsuz psikososyal etkilerini yaşamakta, hatta bu sorunlar patolojik düzeyde olabilmektedir. Bu nedenle gerek klinisyenler, gerek eğitimciler ve ebeveynler, gerekse hükümetlerin bireysel ve toplumsal düzeyde olumsuz etkilere neden olan internet bağımlılığı konusunda farkındalıklarını arttırmaları önem taşımaktadır (Siyez ve Baş, 2013: 142).

2.3.5. İnternet Bağımlılığı ve Ergenler

İnternet kullanıcılarının sayısı tüm dünyada hızla artış gösterirken, kullananların demografik yapısı da hızlı bir şekilde değişim göstermektedir. İnternet üzerindeki uygulamalar, kullanıcılara kimliklerini gizleyebilme olanağı tanımaktadır. Bu yüzden kendine güveni az olan, sosyal ortamlarda kendilerini pek gösteremeyen kişiler, internetteki ortamlar sayesinde kendilerine yeni (sanal) kimlikler oluşturabilmektedirler. Bu bağlamda internet, insanlara gerçeklerden kaçabilme olanağı sunmaktadır (Ng ve Wiemer-Hastings, 2005, akt. Kurtaran, 2010: 23).

Gençlerin toplumsal bir olgu olarak interneti kritik, yaratıcı ve akılcı düşünme becerilerini kazanabilme yönünde kullanmaları onlar için yararlı olacaktır. Ayrıca gençlerin internette yararlı bilgilere ulaşma yöntemlerini belirlemeleri ve internetin olumlu ve olumsuz yönlerinin farkında olmaları gerekmektedir (Gökçearslan ve Günbatır, 2012: 15). Günümüzde artık gençlerin yasadıkları gerçek hayattan apayrı ayrı

bir siber dünya bulunmaktadır. Ailelerin bu dünyayı tanımaya çalışması gerekmektedir (Yıldırım, 2014: 58).

Teknoloji çağının çocukları olarak doğan günümüz gençliği, is dünyası ve bu alanda is yapan kesimlerin dışında bu teknolojiyi en fazla kullanan kesim olmaktadır. Bu konuda verilere dökülmüş bir ölçüm sistemine sahip olmasak da, internetin kullanım biçimlerini en kolay kavrayan, onunla vakit geçiren, eğlenen, sohbet eden, site oluşturan, onunla sosyalleşen ve ona zamanını en fazla harcayan kesim olarak gençler gösterilebilir (İnan, 2010: 4).

Şu anda ergen olarak kabul ettiğimiz kuşağın internetle birlikte büyüdüğü söylenebilir. Bu nedenle ergenlerin diğer tüm gelişim dönemlerinden daha fazla internetle tanışık olmaları beklenen bir durumdur (Bayraktar, 2013: 75). Amerikan Psikiyatri Birliğinin Psikiyatri Sözlüğü'nde ergenlik “fiziksel ve duygusal süreçlerin yol açtığı cinsel ve psikososyal olgunlaşma ile başlayan ve bireyin bağımsızlığını ve sosyal üretkenliğini kazandığı, çok da belirli olmayan bir zamanda sona eren kronolojik bir dönemdir ve hızlı fiziksel, psikolojik ve sosyal değişmelerle karakterizedir” şeklinde tanımlanmaktadır(Gürcan; Hamarta, 2013: 96)

Ergenlik çağına has problemler ve kuşak çatışması gibi nedenlerle aileyle paylaşacak fazla bir şeyin kalmaması, arkadaşlık kurmada güçlük çekme ve içekapanıklık gibi sebeplerle kendilerini yalnız hisseden ve bu yalnızlıklarını sosyal hayat içerisinde gidermekte güçlük çeken gençler rahat bir şekilde internete bağımlı hale gelebilirler. İ İnternet bağımlılığı, her yaşta görülebilmesine karşın, bu nedenlerden dolayı en büyük risk grubu 12-18 yaş arası gençlerdir (Bayhan, 2011: 917).

İnternet, kullanıcılarına bir makine aracılığıyla tüm dünya ile iletişime geçebilmelerini sağlamakta bu özelliği nedeniyle de diğer kitle iletişim araçlarında farklılaşarak sosyal dünyayı güçlü bir biçimde etkilemektedir. Bu durum belirgin olarak çocuklar ve ergenlerin toplumsallaşmaları üzerinde etkili olup ilişkileri de bu çerçevede gerçekleşmektedir (Cansever, 2013: 193). İnternetin gençlere sosyal keşif ve denemelere daha açık olmalarına olanak sağladığından beri, internet ergen sosyalleşmelerinde önemli bir araç olarak düşünülebilir (Kim, 2011: 14).

“İnternet gençliği”, yoğun biçimde bilgisayar ve internet kullanan, internette oyun oynayan, sohbet eden, arkadaş çevresiyle iletişim kuran, günlük yaşamında sanal ortamlara girip çıkan ve internetin yaşamında önemli bir yere sahip olduğunu düşünen ergenlerdir (Ögel,2012: 18-19). İnternet, toplumun her kesimini ilgilendiren hemen hemen her alanda kullanılabilir ve erişilebilir bir araç haline gelmiş ve kimliğini bulma çabası ve toplumsallaşma süreci içinde olan ergenin yaşamını diğer bireylere oranla daha fazla etkilemiştir (Yücel; Gürsoy, 2013: 211). Bugün ergenlerin sosyalleşmeleri hem gerçek hem de sanal dünyadaki insanlarla etkileşimleri neticesinde oluşmaktadır (Kim, 2011: 12).

Madde bağımlılığı ve uyuşturucu kullanımındaki gibi, bir kişinin sosyal fonksiyonlarının internet bağımlısı olma sonucu bozulma ihtimali derecesinin büyüklüğünün belirlenmesi önemlidir. Bu durum birinin insani iletişimlerini bilgisayar merkezli etkileşimle nasıl yer değiştirdiğini bilmekle alakalıdır. Bu da alkol ve uyuşturucu kullananların soyutlanma sürecine benzemektedir. Ayrıca, bireylerin yüz yüze iletişim yerine interneti kullanmayı tercih eder hale gelmeleri sürecini anlamak da önemlidir. Belki de diğer bağımlılıklar gibi, internet kullanımının cazibeleri bağımlı olmaktan daha ağır basmış olabilir (Torres, 2010: 64). İnternetin oyun oynama, rahatlama ve hoş vakit geçirme gibi eğlenme amacı ile kullanılması da problemlerine internet kullanımı ile sonuçlanabilmektedir. Zira internetin bu amaçlarla kontrol edilemez bir biçimde aşırı kullanımını sonucunda, bireyin yaşamının çeşitli alanlarında özellikle psikososyal gelişim alanında bozulmaların ortaya çıkması kaçınılmaz olacaktır (Ceyhan, 2010: 1339)

Ergen, interneti sorunlu bir biçimde kullanmaya başladığında, günlük yaşamdaki sosyal ilişkileri sürdüreceği zaman ve enerjisi olmayacaktır ve bu da yalnızlık, depresif ruh hali ve düşük benlik algısı yaşama riskini artıracaktır. (http://www.internetbagimlilik.info/gelisim_internet_bagimlilik.asp). Korkut (2007) ise gençlerin problemlerini ifade ederek, sadece gelişim dönemleri ve bir dizi dış nedenlerden dolayı risk altında olduklarını ileri sürmektedir.. Bu nedenle, onlar için iyilik hallerini artırmaları, psikolojik sağlamlıklarını, dayanıklılıklarını ve esnekliklerini kazanmaları için güçlü yanlarını vurgulayan müdahalelerin gerekebileceğini söylemiştir.

Ergenlik dönemi kimlik arayışı dönemi olduğundan, aileden kopma ve akran gruplarıyla birleşme ergenin temel psikolojik ihtiyaçlarından biri haline gelir. Akranlar arası yenilik ve heyecan arayışı onları alkollü araba kullanma, ilaç kullanma, adrenalin yükselten diğer eylemlere yöneltebilmekte ve ergenler riskli ve tehlikeli davranışlar sergileyebilmektedirler. Özellikle bu dönemde yaşıt kabulü ve sosyal onay ön plana çıkmaktadır. Birçok nedenle, örneğin içe kapalı olma, sosyal olarak çekici özellikleri olmadığına inanma, iletişim kurmada güçlük yaşama gibi faktörler yüzünden ergen bu sosyalleşme ihtiyacını ergen grupları içinde gerçekleştiremediğinde internette kendini gizleme olanağı da bulunduğu internette bu ihtiyaçlarını daha yoğun karşılar. Sosyal medyanın gücünün sürekli artması ve sosyal medyaya düşen bir şarkının ya da yazının ergeni popülerleşmesi gibi nedenlerle popüler olmayı arzulayan ergenler internet başında daha fazla zaman geçirmeye yönelmektedirler. Kimlik edinme çağında olan bu ergenlerin internette istedikleri kimliğe bürünme olanakları elde etmeleri, kendilerini olduğu gibi değil de hayal ettikleri gibi başkalarına sunabilmeleri de onların internette kalma sürelerini uzatmakta, hayali kendilerine duydukları hayranlığı internet ortamı besleyebilmektedir. Ergenlerin partner edinme ihtiyaçlarını internette daha kolay karşılamaları gene internet başında geçirilen zamanı belirleyebilmektedir. Aslında toplumsal yapının sanal olmayan olanaklarından beslenmesi gereken ergen ihtiyaçlarının bu alanda karşılanamaması nedeniyle sanal atmosferin ergenler için bu kadar önemli olduğu söylenebilir (Kaygusuz, 2013: 188).

İnternetin; ailenin ve arkadaşların yerini alması, gençlerin gelecekteki yaşamlarına yönelik olumsuzluklara ve gerçek dünyayı yanlış kaynaklardan öğrenmesine neden olabilir. Ailelerin, gençlerin internet kullanımında bir kontrol ve takip sistemi gerçekleştirmemesi, genç bireylerin internette olumsuz yönde etkilenerek bağımlı olma riskini daha da arttırabilir. Özellikle ergenlik dönemlerinde yükseköğrenime adım atmak üzere olan lise öğrencilerinin ilgilerinin ders dışı alanlara kayması, devamsızlık yapmaları, sosyal ilişkilerden uzaklaşmaları öğrenim hayatlarını kesintiye uğratmakta ve bir meslek sahibi olmalarına, geleceklerini planlamalarına engel olmaktadır (Yılmaz, Şahin, Haseski, Erol, 2014, 135). Sonuç olarak, toplum ve gençlerin üzerinde internetin etkisi önemli ölçüde büyüktür (Hooi, 2010: 12).

2.4. İnternet Bağımlılığıyla ilgili yapılmış çalışmalar

Bayraktar (2001), yapmış olduğu çalışmada, internet'in ergen gelişimindeki rolünü incelemek amacıyla KKTC'de 12-17 yaşları arasındaki 686 ilköğretim ve ortaöğretim öğrencisi üzerinde araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda ergenlerin %1.1'lik kısmının internet bağımlısı olduğu tespit edilmiş olup sınırlı semptom gösterenlerin ise ergenlerin %11'lik bir kısmını oluşturduğu belirlenmiştir.

Araştırmada "İnternet Bağımlılık Ölçeği", "Çocuklar İçin Depresyon Ölçeği" ve "Saldırganlık Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda internet'in çoğunlukla erkek ergenler ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki kişiler tarafından kullanıldığı saptanmıştır. Sonuç olarak sosyo-ekonomik düzey arttıkça internet kullanımının da arttığı gözlenmiştir. İnternet kullanan ergenler interneti çoğunlukla eğlence ve iletişim amaçlı kullanmakta olduğu saptanmıştır.

Cengizhan (2005), aşırı internet kullanımını belirlemeye çalışmıştır. Çalışma bilgisayar ve internet kullanımlarının üst düzeyde olduğu düşünülerek Marmara BÖTE bölümü öğrencilerinden 57 kişilik çalışma grubu üzerinde yürütülmüştür. Bulgulara genel olarak bakıldığında; 54 kişi (%95)'inin evinde bilgisayar, 25 kişi (%44)'ünün ise ADSL internet bağlantısına sahip olduğu görülmektedir. İnternet kullanımı nedeniyle yaşadıkları olumsuzlukları sorulduğunda; 29 kişi (%50) zaman kaybı, gereksiz işler için zaman harcama gibi nedenler belirtmiş, en önemli gördükleri sorunu zaman olarak belirlemişlerdir. Bununla birlikte diğer işler için (ders çalışma, ödevler, projeler, vb.) zaman ayıramadıklarını ifade etmişlerdir.

Esen (2007), akran baskısı ve algılanan sosyal destek değişkenlerinin, internet bağımlılığını ne derece yordadığını incelediği araştırmasında, 15-17 yaş arası liseye devam eden 479 öğrenci üzerinde çalışmıştır. Çalışmasının sonucunda, ele alınan değişkenlerden, akran baskısının, internet bağımlılığını pozitif yönde anlamlı olarak yordadığını, algılanan aile ve öğretmen desteğinin ise negatif yönde anlamlı olarak yordadığını; bu üç değişkenin birlikte internet bağımlılığının, % 33'ünü açıkladığını bulmuştur.

Işık (2007), "Medya Bağımlılığı Teorisi Doğrultusunda İnternet Kullanımının Etkileri ve İnternet Bağımlılığı" çalışmasında; Gazi Üniversitesi örnekleminde, 14 fakülte ve

563 öğrenci üzerinde gerçekleştirilen anketle sonuçlandırılmış ve internetin geleneksel iletişim aracı ve sosyal çevre üzerindeki etkileri, öğrencilerin internet kullanım motivasyonları ve bağımlılık perspektifi ile bireysel -mikro- düzeyde gelişen bağımlılık ilişkileri araştırılmıştır. Araştırmadan bu konuda elde edilen en önemli veri, öğrencilerin "en çok hangi kitle iletişim aracını takip ediyorsunuz" sorusuna verdikleri cevapların; yüzde 41,2 ile interneti ön plana çıkarmasıdır.

Ulusoy (2008), ergenlerin bilişim teknolojilerini kullanımı ile saldırganlık arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla 2007–2008 eğitim ve öğretim yılında Adana ili Seyhan ilçesinde ortaöğretime devam eden 526 öğrenci üzerinde araştırma yapmıştır. Çalışmada haftalık 20 saat ve üzeri bilgisayar ve internet kullandığını söyleyen ergenlerin, kullanım süreleriyle saldırganlık düzeyleri anlamlı çıkmıştır. Bilişim teknolojisinin kullanım yerine göre saldırganlık arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Kurtaran (2008), "İnternet Bağımlılığını Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi" konulu, Mersin ili merkezinde, genel, meslek ve Anadolu liselerinde öğrenim gören, 650 öğrenci üzerinde yüksek lisans çalışması yapmıştır. Araştırmada İnternet Bağımlılık Ölçeği, "UCLA Yalnızlık Ölçeği"; "Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği (CBSÖ)"; "Çocuklar İçin Depresyon Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, internet bağımlılığını, benlik saygısının negatif yönde, yalnızlığın ise pozitif yönde anlamlı bir şekilde yordadığı, ancak depresyonun, istatistiksel olarak anlamlı olacak kadar yordamadığı görülmüştür.

Günüç (2009)'ün yaptığı tez çalışmasında Türkçe internet bağımlılığı ölçeği geliştirmek ve örneklem bulgularından yola çıkarak Türkiye'deki internet bağımlılığı profilini betimlemeyi amaçlamıştır. Çalışmanın örneklemini ortaöğretim kademesindeki 754 öğrenci oluşturmaktadır. Bireylerin madde toplam puanlarına göre bağımlılık durumu olarak 76 (%10,1) birey internet bağımlısı ve 199 (%26,4) birey, olası bağımlı (risk altında) olarak bulunmuştur. Geriye kalan 222 (%29,4) eşik grubundaki birey ve 257 (%34,1) bağımlı olmayan gruptaki birey ile toplam 479 (%63,5) birey ise bağımlı olarak tespit edilmemiştir. Bu sonuçlara göre; il, cinsiyet, sınıf, yaş, baba mesleği, sigara kullanma durumu, aile geliri, internet kullanım amacı, interneti yıllık ve günlük kullanım miktarı ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Örneklemede ortaöğretim kademesinden 9., 10., 11. ve 12. sınıflara ulaşılmış olup en yüksek bağımlılık düzeyi 9. sınıflarda tespit edilmiştir.

Taçyıldız (2010), araştırmasında lise öğrencilerinin sosyal destek, iletişim becerisi, akademik başarı puanlarının ve cinsiyetin, internet bağımlılığı düzeylerini yordama gücünü ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Bu çerçevede, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin (ÇBASD) alt boyutlarından aileden alınan sosyal destek ve arkadaşan alınan sosyal destek ile; iletişim becerisi, akademik başarı ve cinsiyetin internet bağımlılığını yordama gücü yüksek bulunmuştur. Bunun yanında, ÇBASDÖ'nün alt boyutlarından özel birisinden alınan sosyal desteğin ise internet bağımlılığını yordama gücü olmadığı görülmüştür. 3600 öğrenciyle yapılan bu çalışmada, değişkenlerin internet bağımlılığı düzeylerini yordama gücü yüksek olarak belirlenmiştir.

İnan (2010), ilköğretim II kademe ve ortaöğretimde öğrenimlerini sürdüren öğrencilerin internet bağımlılık durumları çeşitli değişkenlere göre incelemiştir. Araştırmanın örneklemini ise evrenden seçkisiz olarak belirlenen toplam 524 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma sonucunda öğrencilerin cinsiyetlerine göre internet bağımlılığı puan ortalamaları arasında erkeklerin aleyhine anlamlı farklılaşma bulunmuştur. Annelerinin eğitim düzeylerine göre öğrencilerin internet bağımlılığı puan ortalamaları arasında anlamlı farklılaşma bulunmuş ve anneleri üniversite mezunu olanların internet bağımlılık düzeylerinin anlamlı şekilde yüksek olduğu ve annenin eğitim düzeyi arttıkça bağımlılık düzeyinin arttığı görülmüştür. İnternete bağlanma yerine göre internet bağımlılık puanları arasında anlamlı bir farkın olduğu sonucuna ulaşılmış, bu farkın internete evinde bağlananların aleyhine olduğu görülmüştür.

Esen(2010), yaptığı çalışmada, ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenlerin incelenmesini amaçlanmıştır. Araştırmaya 9. ,10. ,11. ve 12.sınıflarda öğrenim gören 333' ü kız, 367' si erkek 700 öğrenci katılmıştır. Bu araştırmanın sonucunda cinsiyet, algılanan akademik başarı, yalnızlık ve aileden algılanan sosyal destek değişkenlerinin ergenlerde internet bağımlılığını yordadığı görülmüştür.

Şahin (2011), çalışmasında ilköğretim 7, ve 8, sınıf öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyini tespit etmiştir. Çalışma 710 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir ve %1,3'ü internet bağımlısı, %14,2'si sınırda-olası bağımlı olarak bulunmuştur. Ayrıca aile gelir düzeyi

arttıkça öğrencilerin internet bağımlılığına yatkınlığının da arttığı bulunmuştur. İnternet bağımlısı olan veya internet bağımlılığına yatkınlık gösteren öğrencilerin internet kullanım sürelerinin internet bağımlılığı belirtisi göstermeyen öğrencilere göre daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır.

Öztürk ve Özmen (2011) tarafından, öğretmen adaylarının problemlili internet kullanım davranışlarını, kişilik tipi, utangaçlık ve demografik değişkenlere göre incelemeyi amaçlayan bu çalışma, 453 öğrenci üzerinde yürütülmüştür. Araştırma sonucunda cinsiyet ve bölümün, problemlili internet kullanımı üzerindeki etkisinin ve haftalık internet kullanım süresi ile problemlili internet kullanımı arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu bulunmuştur. Problemlili internet kullanımının, internetin kullanım amaçlarına göre değişip değişmediği incelendiğinde ise, çevrimiçi oyun oynayan, internette sohbet eden ve internetten program indiren öğrencilerin daha fazla problemlili internet kullanma eğiliminde olduğu görülmüştür. Araştırma sonucunda dışadönüklük ve psikotizizmin ise, gerek problemlili internet kullanımı toplam puanı için gerekse alt boyutlarında anlamlı birer yordayıcı olmadıkları saptanmıştır.

Döner (2011), ilköğretim ikinci kademedeki öğrenim gören öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerini belirleyerek farklı değişkenler açısından incelemiştir. Bu çalışmada 624 öğrenci yer almıştır, “Kişisel Bilgi Formu” ve “İnternet Bağımlılık Ölçeği” kullanılmıştır. Sonuç olarak;

İlköğretim ikinci kademedeki öğrenim gören öğrencilerden internet bağımlısı tespit edilmemiştir. İnternet kullanıcılarının %10’u sınırlı semptom gösterenler olup; %90’ı ise semptom göstermeyenlerdir.

- İnternet Bağımlılık Ölçeği’nden alınan puanlar, cinsiyete, internet kullanım süresine, günlük kullanım sıklığı ve kullanım mekanı değişkenlerine göre farklılık göstermektedir.
- İnternet bağımlılığını yordayan en önemli değişken “haftalık internet kullanım sıklığıdır.
- İnternet bağımlılığı ile günlük kullanım saati ve yaş değişkenleri arasında düşük düzeyde ve pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Toraman (2013) yaptığı çalışmada ortaöğretim kademesinde yer alan öğrencilerin İnternet bağımlılığı ve sosyal ağ kullanım düzeylerinin akademik başarıya etkisinin belirlenmesidir. Araştırmaya 664 kız ve 638 erkek öğrenci katılmıştır. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere kıyasla İnternet bağımlılığı düzeylerinin daha yüksek olduğu, İnternet bağımlılığı düzeyi arttıkça akademik başarı seviyesinin düştüğü fakat sosyal ağ kullanım düzeyinin akademik başarıyı etkilemediği görülmektedir. Araştırmanın sonucunda, Türkiye'de ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerin İnternet bağımlılığı seviyesinin ortalama düzeyde ancak problemlili davranışlar seviyesine yakın bir düzeyde olduğu görülmektedir.

Ayas ve Horzum (2013), amacı ilköğretim öğrencilerinin ailelerinin internet tutumunu belirlemek ve öğrencilerin aile internet tutumu ve internet bağımlılıklarının çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektir. araştırmaya 407 öğrenci katılmıştır. Araştırma kapsamında 214 aile ihmalkar internet tutumuna, 96 aile müsamahakar internet tutumuna, 83 aile demokratik internet tutumuna ve 14 aile otoriter internet tutumuna sahip olarak bulunmuştur. Araştırma sonucunda internet bağımlılığında, ihmalkar internet tutumuna sahip olan ailelerin önemli rolü olduğu bulunmuştur. Araştırmada aile internet tutumunda cinsiyet, öğrenim görülen sınıf ve internet kullanım becerisinin anlamlı değişkenler olduğu bulunmuştur.

Çetinkaya (2013), ilköğretim öğrencilerinin internet bağımlılığını incelemiştir. Araştırmaya 6. 7. ve 8. sınıfta okuyan 476 öğrenci katılmıştır. Örneklem % 91'i semptom göstermeyen, % 8'i sınırlı semptom gösterenler (olası bağımlı veya risk altında olanlar) ve %1'i ise internet bağımlısı olarak saptanmıştır. İnternet kullanım amaçlarına bakıldığında öğrencilerin 418'i ödev hazırlama, film seyretme ve eğlenme, 240'ı sohbet (chat) etme, 300'ü oyun oynama, 268'i bilgi edinme, 209'u boş zamanlarını değerlendirme amacıyla internette zaman geçirdiğini belirtmiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu birden fazla amaçla interneti kullandığını ifade etmiştir.

İşleyen (2013), lise öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeylerini incelemek ve anne baba tutumları (otoriter anne baba tutumu, koruyucu/istekçi anne baba tutumu ve demokratik anne baba tutumu) ile utangaçlığın internet bağımlılığı düzeylerini yordama gücünü ortaya koymak amacıyla bu çalışmayı yürütmüştür. 880 öğrenciye ulaşmak hedeflenmiştir. Lise öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeylerini incelemek için

yapılan kümeleme analizi sonucunda öğrencilerin % 7'si bağımlı grupta yer alırken, % 23.2'si bağımlılık riski taşıyan grupta yer almıştır. Anne baba tutumları alt boyutları ve utangaçlık değişkenlerine ilişkin olarak yapılan aşamalı çoklu regresyon analizi sonucunda, lise öğrencilerinin internet bağımlılığı puanlarının en anlamlı yordayıcısının —otoriter anne baba tutumull olduğu, bunu ikinci anlamlı yordayıcı olarak —utangaçlık düzeyinin ve üçüncü anlamlı yordayıcı olarak da —demokratik anne baba tutumununun izlediği saptanmıştır. Buna karşın —koruyucu/istekçi anne baba tutumununun lise öğrencilerinin internet bağımlılığının anlamlı yordayıcısı olmadığı görülmüştür. Araştırmada ele alınan otoriter anne baba tutumu, utangaçlık ve demokratik anne baba tutumu değişkenleri, internet bağımlılığının % 26'sını açıklayabilmektedir.

2.3. Ergenlik Dönemi

2.3.1. Ergenlik Dönemi

İnsan, yaşamı boyunca sürekli değişim ve gelişim içindedir. Ergenlik dönemi, belki de bu gelişim sürecinin en önemli evresini oluşturmaktadır. Çocuklukla yetişkinlik arasında yer alan ergenlik döneminin, topluma, kültüre ve kişiye göre farklı özellikler taşıması nedeniyle tanımını vermek çok güçtür. Ergenlik dönemi ile ilgili günümüze kadar birçok tanım yapılmıştır (Dinçer, 2008: 3). Buluş (erinlik- önergenlik) ergenliğin baslarındaki biyolojik-cinsel gelişme dönemidir. Çocukluktan yetişkinliğe geçiş dönemi olan ergenlik, yeni davranış ve rollerin denendiği, bireyde biyolojik, psikolojik ve sosyal olmak üzere köklü değişikliklerin görüldüğü, anlaşılması güç bir dönemdir (Cansever, 2013: 193). Ergenlik dönemi; eşsiz bir gözdağı, değişim, meydan okuma ve fırsat zamanıdır. İnsan gelişiminin başka hiçbir aşamasında böylesi büyük bir değişim, böylesi kısa bir zamanda ve bu kadar çok alanda gerçekleşmez.: Bu dönemde vücutlarımız, zihinlerimiz, yeteneklerimiz ve kişiler arası ilişkilerimiz değişir (Yalom, 2008: 11) Erik Erikson, bu dönemin temel görevinin, kimlik geliştirmek -başkalarından farklılık hissi- olduğunu ileri sürmektedir. Kimlik hissi; tutarlı ve anlamlı –bireyselliğin tam karmaşıklığını fark ederek- yetenekler ve potansiyelle tutarlı olmalıdır (Yalom, 2008: 23).

Ergen Sözcüğü, batı literatüründeki “adolescent”in karşılığı olarak kullanılmıştır. Latince büyüme, olgunlaşma anlamında kullanılan “adolescence” fiilinin kökünden gelmekte olan bu sözcük, yapısı gereği bir durumu değil bir süreci belirtmektedir;

günümüzde bireyde gözlenebilen sürekli ve hızlı bir gelişme evresi olarak da tanımlanabilir (Yavuzer, 2002: 262).

Milli Eğitim Bakanlığının tanımına göre gençlik, ‘buluş çağına erme sebebi ile biyo-psikolojik bakımdan çocukluğun sonu ile toplum hayatında sorumluluk alma dönemi olan çocukluk ve genç yetişkinlik arasında kalan 12-14 yaşları arasındaki gruptur. UNESCO’nun tanımına göre genç, öğrenim yapan ve hayatını kazanmak için çalışmayan ve evli olamayan insandır (Yılmaz, 2007: 34). Ergenlik dönemi, biyolojik, psikolojik, zihinsel, ve sosyal açıdan bir gelişme ve olgunlaşmanın yer aldığı çocukluktan erişkinliğe geçiş dönemidir (Yavuzer, 2002: 262).

Bu dönem, Piaget’in “Düşüncenin Gelişimine İlişkin Dönemleri”nde 12 yaş ve üzeri olan “soyut işlemler” dönemine denk gelir. Soyut işlemler dönemindeki ergenler varsayımlar kurabilirler, mantıksal sonuçlar çıkartabilirler ve ister somut ister soyut biçimde olsun, sorunlara farklı bir açıdan bakıp karmaşık çözümler üretebilirler (Eraslan, 2010: 2).

2.3.2.Ergenlik Dönemi Gelişim Görevleri

Ergenlik dönemi gelişim görevlerini Ersanlı (2005)’e göre

- Cinsellik konusundaki ilgilerini gizli tutmayı öğrenme
- Yaşlıları içinde yer edinme
- Soyut düşünebilmeyi başarma
- Yeniden beden imajı oluşturma
- Bir meslek için hazırlanma
- Evlilik ve aile hayatına hazırlanma
- Değerler ve ahlak sistemi geliştirme
- Duygusal bağımsızlığa ulaşmadır.

Bu dönemin diğer gelişim görevlerini bedensel özelliklerini kabul etmek ve bedeni olumlu kullanmak, cinsel rolünü kabul etme ve bu role ilişkin davranışlar geliştirme,

kendisi ile ilgili önemli kararlar verebilme, toplumsal sorumluluk alma olarak ifade edilebilir.

2.3.2.1. Ergenlik Dönemi Bedensel Gelişim

Toplumun araç-gereç ve beceriler dünyası ile iyi bir ilişkinin kurulması ve ergenlik çağının gelmesi ile çocukluk dönemi sona erer. Gençlik çağı başlar. Ergenlik ve delikanlılık yaşlarında beden ve eşeyel organların hızlı bir gelişimi olur (Kılıçarslan, 2010: 22). Ergenlik çağındaki değişiklikler, cinsel salgı bezlerinin kana bol miktarda salgı bırakmalarıyla başlar. Erkeklerde testosteron kızlarda estrojen salgıları beyindeki hipofiz bezinin uyarılmasıyla bol miktarda üretilmeye başlanır (Cüceloğlu, 2004: 345)

Ergenin bedensel gelişimi denildiğinde, beden yapısıyla ilgili olarak akla gelen en önemli gelişmeler, boy ve ağırlık artışıyla iskelet ve kas gelişimi, iç salgı sistemindeki gelişim ve çeşitli organlarda görülen büyümedir (Yavuzer, 2002: 264). Büyüme gelişme açısından kız ve erkekler farklılık gösterir. Ergenlik dönemi kızlarda daha erken başlar. Bu farklılık çok büyük miktarda olmama kaydıyla kızlarda genelde 9-11, erkeklerde ise 11-13 yaşlarında ergenliğe adım atma söz konusudur (Abalı, 2012: 13).

Ergenlik Dönemi Sosyal Gelişim

Özdeşleşme ve arkadaşlık bu devredeki sosyal ve duygusal gelişimin iki önemli yönünü oluşturur (Cüceloğlu, 2004: 369). Özdeşleşme, gençlik çağına özgü ruhsal yapı içinde aile bireylerinden başlayarak çevredeki kişilere, düşüncelere, kültüre doğru gittikçe genişleyen bir alanda, istemli ya da istemsiz olarak benimsediği, özümlediği düşünce, davranış, tutum ve eylemlerden oluşan bir süreçtir (Yavuzer, 200: 279).

Ergenlik döneminde çocuk bireyselleşme ve bağımsızlaşma arayışlarına girer. İlişkilerindeki yoğunluğu aile içerisinden arkadaş çevresine doğru yönelir. Ergenlik dönemindeki çocuk için arkadaş grubu içerisinde yer edinmek, arkadaşları tarafından onaylanmak önemlidir. Çocukta meydana gelen değişim, ebeveyn ilişkilerinde sorunlara yol açabilir, anne babanın çocuğa karşı müdahaleci tutumları artabilir. Bu dönemde ergenle yeni bir iletişim biçimi geliştirmek, ergeni dinlemeye ve anlamaya dönük yaklaşımlar içerisinde olmak, ayrıca bağımsız kararlar alabilme yetisi ve özgüven

duygusunu geliştirecek yaklaşımlarda olma sorumluluğu ebeveynlere düşmektedir (Kılıçarslan, 2010: 6).

Ergen, toplumda saygınlık kazanmaya ve statü sahibi olmaya gereksinime duyar. Toplumsal uyum geniş ölçüde bu gereksinimin karşılanmasına bağlıdır. Ergenlik yılları bir anlamda, toplumsal gelişim ve uyum yılları olarak da nitelenebilir(Yavuzer, 2002: 276).

Ergenlik Dönemi Duygusal Gelişim

Ergenin duygusal dünyasında bazı çelişkiler dikkati çeker. Yalnızlıktan duyulan hazzın yanı sıra bir gruba katılma özlemi; yetişkini hor görme ama ona dayanma; endişe (anksiyete) ve umutsuzluğa karşın geleceğe coşkuyla yöneliş, belirgin çelişkili duyguları arasında yer alır (Yavuzer, 2002: 269).

Birçok araştırmacı, ergenlik döneminde yüksek bir duygusallık görüldüğü noktasında birleşmektedir. Bu evrede duyguların şiddet kazandığı ve ergenin tüm yaşamında etkili olduğu görülür (Yavuzer, 2002: 270). Bu dönemde, düşünme ve davranışlarını daha iyi değerlendirmenin sonucu olarak pişmanlık veya utanç, güvensizlik veya çekingenlik duyguları ortaya çıkabilir (Çam, 2014: 11). Yine bu dönemde en sık rastlanan heyecan biçimleri korku, endişe, öfkedir.

Ergenlik Dönemi Kişilik Gelişimi

Ersanlı (2005), çocukluktan yetişkinliğe geçiş yılları olan ergenlik dönemini Erikson, kimlik karmaşası kavramıyla karakterize ettiğini ifade etmiştir. Kimlik oluşumu her ne kadar bebeklikle başlayan ve yaşam boyu devam eden bir süreç olsa da, bu sürecin en kritik evresi, ergenlik evresidir. Ergen bu dönemde tutarlı bir benlik gelişiminin anlatımı olan bireyselleşme olgusunu en yoğun şekilde yaşar. “Ben kimim?, Neye inanıyorum, Ne yapacağım?, Ne yapmak istiyorum?, Yaşantıma nasıl yön vereceğim” gibi soruların cevabını arar. Ergen nasıl bir insan olacağını düşünmekte ve ileriye yönelik hayaller kurmaktadır (Berktin, 1978: 46).

Ergenlik Dönemi Ahlak Gelişimi

Kohlberg'in ahlaki gelişim kuramına göre, ergenlik dönemine karşılık gelen, yaklaşık 10-18 yaşları arasında "geleneksel aşama"dan geçilir. Bu aşamanın ilk evresinde birey, grup normlarına uyum sağlamaya çalışmaktadır. Doğru olmak, başkaları ile ilgilenmek, iyi olmak, sadık ve güvenilir olmak çabasıdır. Grubun beklentileri ve kuralları doğrultusunda davranmayı öğrenir. Başkaları tarafından sevilmemek ve onaylanmamak kaçınılmazı gereken davranış biçimleridir. Ergen, başkalarının davranışını değerlendirirken sonucu değil, niyeti göz önünde bulundurmaktadır (Dinçel, 2006: 45).

Ergenlik Dönemi Bilişsel Gelişim

Bilişsel fonksiyondaki yaygın değişimler, ergenlerin, soyutlamalarla baş etmelerine izin verir; geleceği planlamak; daha önce sorgulanmayan tutumları, davranışları ve değerleri sorgulamak ve kendilerini kendi düşüncelerinin nesnesi olarak almaktır (Yalom, 2008: 22).

Zihinsel gelişim somut operasyonlardan formel operasyonlara geçer. Formel operasyonlar düzeyine gelen birey artık yetişkin dünyasıyla tam bir iletişim içine girmeye hazırdır. Çünkü bilişsel gelişimin en son aşamasına gelmiştir. Formel operasyonlar gelişirken bireyin kişilik yapısı da gelişir ve bireyin ahlak anlayışında olduğu kadar, kendini algılayışında da temel değişiklikler yer alır (Cüceloğlu, 2004: 352). Ergen bu dönemde tümevarım ve tümdengelim yolları ile düşünebilme yetisi kazanır (Kılıçarslan, 2010: 19).

Ergen bireyler için soyut kavramlar artık düşünülmesi gereken ve cevap bulunması gereken konular arasına girmiştir. İdeolojik kavramlar, siyasi görüşler, ölüm, öldükten sonraki hayat, gerçek sevgi, aşk, hayatın anlamı, sadakat, gerçeklik, adalet, güven gibi konular hem ergen bireyin ilgisini çeker hem de bu konular üzerine meşguliyetler ve soru işaretleri olabilir (Abalı, 2012: 30).

2.4. Anne Baba Tutumları

Anne baba tutumlarını tanımlamadan önce, aile ve tutum kavramlarının açıklanmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Aile

İlgili araştırmalar incelendiğinde ailenin farklı tanımlarına rastlanmaktadır. Bunlardan bazıları; aile bireyin; beslenme, bakım, sevgi, duygusal, psikolojik gelişim, eğitim, kültürel değerleri kazanma, sağlıklı zeka gelişimini sürdürme gibi temel ihtiyaçlarını karşıladığı ilk yerdir (Aydınlı, 2002: 75). Aile, kan bağına dayanan karı, koca, çocuklar ve kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu, toplumun içindeki en küçük sosyal birliktir(Kılıçaslan, 2010: 1). Aile, aynı çatı altında yaşayan, gelirlerini paylaşan, evlilik ve kan bağlarıyla birbirine bağlı, çeşitli rollerle birbirlerini etkileyen bireylerin oluşturduğu, yasal, toplumsal ve ekonomik bir kurumdur (Özgüven: 2001, 1). Aile, evlilik ve kan bağına, karı koca, ana baba, çocuk ve kardeşler gibi ilişkilere dayalı olan, en küçük toplum birimi, kurumu, bir iletişim grubu örneğidir (Köknel, 1997: 231). Aile, bireylerin karmaşık etkileşimlerinin oluşturduğu açık bir sistemdir. Sosyal bir sistem olarak tam bir aile, en az 3 kişiden oluşur. Her aile üyesi ailenin diğer üyelerine ilişkiler yoluyla bağlıdır (Özgüven, 2009: 1).

Aile toplumun en küçük birimi olarak tanımlanmaktadır. İçinde bulunduğu toplumun bir birimi olarak, onun özelliklerini taşır. Toplumun değer yargılarını, gelenek ve göreneklerini, inançlarını, önyargılarını, kısacası kültürünü yansıtır. Ailenin kendine özgü bir yapısı ve işleyişi vardır. Bu bakımdan, toplumla sürekli alışveriş içinde bir kuruluş olarak işlev görür. Aile kişinin hayata başladığı, ilk deneyimlerini kazandığı ve daha sonraki yıllar için gerekli ilk adımları attığı yerdir. Bireylerin kişiliklerinin temelleri ailede atılır. Ailenin sağladığı öğrenme yaşantıları ve sunmakta olduğu modellerin, çocuktaki olumlu sosyal davranış ve değer yargılarının gelişmesinde önemli bir yeri vardır (Ersin, 2010: 11).

Toplumun en küçük birimi olarak kabul edilen ailenin insan yaşamında vazgeçilmez bir önemi vardır.insanın ihtiyaçlarını karşılayabileceği doğal yer kendi ailesidir. Bireyin yaşamında doyum sağlaması, fonksiyonlarını etkili bir şekilde yerine getirmesi ve

yaşadığı topluma uygun bir kişi olarak yetişmesi önce aile çevresinde sağlanır (Nazlı, 2001: 16).

Türk Aile Yapısı Özel İhtisas Komisyonu tanımına göre aile; kan bağılılığı, evlilik ve diğer yasal yollarda, aralarında akrabalık ilişkisi bulunan ve çoğunlukla aynı evde yaşayan bireylerden oluşan; bireylerin cinsel, psikolojik, sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarının karşılandığı, topluma uyum ve katılımlarının sağlandığı ve düzenlendiği temel bir birimdir (Nazlı, 2001: 17).

Aile çocuğun ilk sosyal deneyimlerini edindiği yerdir. Ailenin çocuğun gelişimindeki en etkili yardımları şöyle sıralanabilir (Yavuzer, 1996: 126):

*Aile, grup içinde dengeli bir birey olabilmesi için çocuğa güven duygusu aşılar.

*Onun, sosyal kabul görebilmesi için gerekli ortamı hazırlar.

*Toplumsallaşmayı öğrenebilmesi için, kabul edilmiş uygun davranış biçimlerini içeren birer model oluşturur.

*Sosyal açıdan kabul edilmiş davranış biçimlerinin gelişimi için rehberlik eder.

*Çocuğun yaşam ortamına uyum sağlarken rastladığı sorunlarına çözüm getirir.

*Uyum için gerekli olan eylemsel, sözlü ve toplumsal alışkanlıkların kazanılmasına yardımcı olur.

*Okul ve sosyal yaşamda başarılı olabilmeleri için çocuğun yeteneklerini uyarır ve geliştirir.

*Çocuğun ilgi ve yeteneklerine uygun arzuların gelişimine yardım eder.

Tutum

Tutum; belirli bir olguyu veya nesneyi belli bir ölçüde olumlu veya olumsuz olarak değerlendirerek bireyin kendisinde geliştirdiği duygu, düşünce ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir (Ersin, 2010: 5).

Cüceloğlu (2004)'na göre tutumlar oldukça uzun sürelidir. Geçici olarak bireyin gösterdiği bazı eğilimleri, o bireyin tutumu olarak görmeyiz. Bir eğilimin tutum olabilmesi için, bireyin o eğilimi oldukça uzun süreli olarak göstermesi gerekir. Tutumlar bilişsel, duygusal ve davranışsal birimleri içerir. Tutum yalnız bir düşünce ya da duygu değildir. Tutum olarak tanımladığımız eğilimin içerisinde kendini inanç olarak ifade eden bilişsel, duygu ve heyecanları içeren duygusal ve gözlenebilen faaliyetleri içeren davranışsal öğeler vardır.

Tutumları doğrudan gözleyemez, ancak bir bireyin yaptıklarından vardayabiliriz. Gözlenememelerine karşın, bireylerin tutumları sevgilerini, nefretlerinin ve davranışlarını önemli ölçüde etkiler. Aslında tutumlar bir bireyin kazanılmış kişilik özelliklerinin bir parçasıdır ve diğer kazanılmış kişilik özellikleri gibi klasik veya edimsel koşullanma yoluyla veya modellerin gözlenmesi ve taklit yoluyla öğrenilmişlerdir (Morgan, 2000: 363).

Anne Baba Tutumları

Anne-Baba tutumları, çocuğun sosyalleşme sürecinde anne babaların rolünü anlamak ve bu rolün çocuğun psiko-sosyal gelişimindeki etkilerini incelemek amacıyla ortaya atılmış bir kavramdır. Anne babaların çocuk yetiştirmeye ilişkin tutum; inanç, davranış ve beklentileri olarak tanımlanan anne baba tutumları her kültürde çocukların sosyalleşme süreçlerini açıklayan temel dinamik olarak kabul edilmektedir (Steinberg 1993 akt. Kılıç, 2007: 42).

Anne baba tutumu, anne babanın çocuklara yönelik davranış biçimidir. Bu davranış biçimi çocukların aile üyeleri ile olan ilişkilerini, aile dışındaki yaşama olan bakış açılarını belirler. Ayrıca çocukların sevgi, nefret, kızgınlık... vb duygularının şekillenmesinde etkilidir. Anne babanın çocuklarına takındıkları tutumdan onların ileride nasıl bir kişiliğe sahip olabileceklerinin tahmin edilebilir. Öncelikle çocuklar üzerinde bu denli etkili olan tutumların anne baba tarafından benimsenmesinde etkili olduğu düşünülen unsurları bilmek gerekmektedir. Anne babanın eğitim düzeyi, anne babanın çocuklukları, anne babanın yaşı, çocukların cinsiyeti, anne babanın gelir düzeyi vb pek çok etken anne baba tutumu konusunda belirleyicidir (Toksöz, 2010: 14).

Anne-babanın çocuk yetiştirme tutumu, çocuğun sosyal gelişimini olumlu veya olumsuz yönde etkileyen önemli değişkenlerden birisidir. Aile tarafından çocuklara gösterilen sevgi,

çocuğun temel güven duygusunu pekiştirir ve bunun sonucunda çocuğun çevresindeki insanlara karşı tutumlarında olumlu etkiler oluşturur. Ailenin; demokrat ve eşitlikçi, aşırı koruyucu veya otoriter davranması çocukların farklı sosyal davranışlar benimsemesine neden olur (Eraslan, 2010: 19).

Anne babalar çocuklarını yetiştirirken sergiledikleri tutumları yoluyla onlara model olmakta ve onların davranışlarını biçimlendirmektedirler (Sezer, 2007: 95). Öncelikle anne-babasıyla özdeşim kurarak kişiliğini belirleyen çocuk, anne-babasının uygun tutumlar sergilemesi sonucunda, özgüveni ve benlik algısı yüksek, eşitlikçi, akademik ve sosyal hayatında başarılı, topluma ve hayata karşı uyumlu ve özerkliği gelişmiş bir birey olacaktır (Yılmaz, 2007: 1).

Anne baba tutumlarının en belirgin iki özelliği, “duygusal” ilişki boyutu ile “denetim” boyutudur. Ana babaların çocuklarla olan duygusal ilişki boyutu, çocuğu merkeze alan, kabul edici tutumdan reddedici tutuma kadar uzanan bir yelpaze içinde farklılaştığı görülür ve çocuk eğitimindeki sağlıklı tutum ve davranışlar ile kuralları kapsar. Denetim boyutu ise kısıtlatıcı tutumdan hoşgörülü tutuma kadar geniş bir çeşitlilik gösterir. Denetim boyutu, insanların mutlu yaşayabilmeleri, iyi ilişkiler kurabilmeleri için zorunludur (Özgüven, 2001: 209).

Anne baba tutumlarını Yavuzer (1986) beş ana başlıkta açıklamıştır:

1. Aşırı Baskılı ve Otoriter Tutum
2. Aşırı Hoşgörülü Tutum-Çocuk Merkezci Aile
3. Dengesiz ve Kararsız Tutum
4. Aşırı Koruyucu Tutum
5. Güven Verici ve Hoşgörülü Tutum

2.4.1. Aşırı Baskılı ve Otoriter Tutum

Bu tutuma sahip olan ana-baba, kendisini toplumsal otoritenin temsilcisi durumunda görür ve çocuğunun davranışlarını biçimlendirmeye, denetlemeye ve değerlendirmeye çalışırlar. Çocuktan bir erdem olarak kabul ettiği mutlak itaati bekler. Her türlü kararı,

anne babanın kendisi verir. Katı ve dogmatik düşünce tarzına yatkın olduğundan sözel iletişime olanak tanımaz. Otoriter aileler, çocuğun davranışını sıkı denetim ve otoriteyle sekilendirmeye çalışmaktadırlar. Böyle ailelerde yetişen çocuklar, zihinsel ve sosyal açıdan yetersiz olabilmektedir. Genellikle olumsuz kişilik sergileyen bu tip çocukların akran ilişkileri de zayıf olabilmektedir. İlerleyen yıllarda anne babadan bağımsız, özerk bir kişilik geliştirmede çok zorlanabilmektedirler. Baskı altında büyüyen çocuklar, çekingen, başkalarının etkisinde kolayca kalabilen, aşırı hassas bir kişilik yapısına sahip olabilirler. Anne babanın aşırı koruması, çocuğa gerekenden fazla kontrol ve özen göstermesi sonucu çocuk, genellikle diğer kimselere bağımlı, özgüveni olmayan bir birey olarak yetişebilmektedir (Ersin, 2010: 15). Sonuç olarak ebeveynler veya öyle görünenler daha rahat ve mutludurlar (Yardi, 2012: 14).

Otoriter anne babalar yüksek bir şekilde isterler fakat sorumlu değildir. Onlar kendi kurallarına nedensizce uyulmasını beklerler yada açıklamaları yüksek derecede kontrolcüdür. Onlar talimatlarına uyulmasını beklerler ve tartışma yada fikir ayrılığına teşvik etmezler (Yardi, 2012: 17). Otoriter anne-baba için itaat, otoriteye saygı, çalışma, gelenekler ve düzenin korunması çok önemlidir (Arcan, 2007: 20). Bu tür ailelerde çocuğu benimseme ve kabullenme eksiktir. Bu evlerde çocuk eğitiminin tek amacı çocuğu baskı altında tutmak, göz açtırmamaktır. Çocuğa karşı yaklaşım hep soğuk, anlayışsız ve kırıdır. Böyle evlerde yaşayan çocuklar güvensiz ve tedirgindirler, düşmanca duygularla doludurlar ve saldırgan davranışa yatkındırlar (Yörükoğlu, 1989: 149). Uzmanlarca, otoriter tutumda olan ailelerin çocuklarında, benlik saygısının düşük olduğu, kişisel olarak dış denetimin geliştiği, iç denetimin gelişmediği belirtilmektedir (Özguven, 2001: 212). Tutumlarla ilgili yapılan araştırmalarda aile içinde disiplini sağlamak için fiziksel ceza, tehdit gibi yöntemlerin kullanılması çocukta kızgınlık ve öfke yarattığı için bu durumun çocuklarda içselleştirmeyi engellediği, bu tutum yerine çocuklara mantıklı açıklamalar yapmanın çocuklarda içselleştirme duygusunun gelişmesine yardımcı olacağı belirtilmektedir (Toksöz, 2010, 32).

2.4.2. Aşırı Hoşgörülü Tutum-Çocuk Merkezci Aile

Çocuk merkezci aileye, genellikle orta yaşın üzerinde çocuk sahibi olan ailelerde ya da çocuğun kalabalık yetişkinler grubu içinde yetişen tek çocuk olması halinde sıklıkla rastlanır. Böyle bir ortamda çocuk, ailede inisiyatif sahibi tek kişidir ve onun isteklerine

diğer aile bireyleri kayıtsız şartsız uyarlar. Aşırı şımartılmış bu çocuklar, daha yaşamlarının ilk günlerinden itibaren her türlü ihtiyaçlarının karşılanacağı ve isteklerinin buyruk niteliği taşıdığı beklentisini geliştirmişlerdir. Bu çocuklar yetişkin olduklarında da toplumun vermediği hakları kendilerine tanımaya kalkışır. Her istediklerini yaptırmayı alışkanlık haline getiren bu tür çocuklar okul kurumundaki kurallar karşısında hayal kırıklığına uğrarlar ve kolay uyum sağlayamazlar (Yavuzer, 1986: 31-32). Çocuk kendini denetlemeyi öğrenemez ve bu bakımdan kendini denetleme ve zamanını iyi kullanmayı öğrenmenin şart olduğu okul çevresinde çocuk başarısız olmaktadır (Ersin, 2010: 18).

İlgili çalışmalar incelendiğinde izin verici anne baba tutumunun aşırı hoşgörülü anne baba tutumunun yerine kullanıldığı görülmüştür.

Çocuklarına boyun eğen bir tutumu benimseyen anne babalar, evde çocukların egemenliğini kabul etmekte, çocuklar anne ve babalarına hükmetmekte ve onlara çok az saygı göstermektedirler. Yalnızca anne babalara yönelik olmayan bu tutum, zamanla topluma ve ev dışındaki kimselere de egemen olmanın yollarını arayan bir kişilik yapısına dönüşürler. Yetişkinlikte de toplumun izin vermediği hakları da kendilerine tanımaya kalkarlar. Ailelerin çocuklarına karşı aşırı hoşgörülü ve düşkün olmaları çocuğu bencil yapar. Çocuk daima diğerlerinin dikkatini çekmek ister ve kendisine hizmet edilmesini bekler. Böyle çocukların ev içindeki ve dışındaki sosyal uyum düzeyleri çok düşük olur. Hep almaya alışmış olan çocukların diğer insanlarla paylaşma ve işbirliği yönünden yoksun oldukları söylenebilir (Özgüven, 2001: 217).

2.4.3. Dengesiz ve Kararsız Tutum

Dengesiz ve tutarsız aile tutumu, çocuk gelişimi ve eğitimiyle ilgili çeşitli konularda, anne baba arasındaki görüş ayrılığından kaynaklanabilir. Ana babanın tutumu aşırı hoşgörü ile sert cezalandırma arasında gidip gelmektedir. Evde disiplin yok değildir, ancak ne zaman nerede uygulanacağı belirsizdir. Çocuk hangi davranışın nerede, ne zaman istenmediğini önceden kestiremez. Tutumunu ana babanın keyifli ya da öfkeli oluşuna göre ayarlamaya çalışır. Tutarsızlık, tek tek annenin ya da babanın bir gününün bir gününe uymaması biçiminde olabileceği gibi, anne ve babanın birbirine çok aykırı ceza ve eğitim anlayışlarının çatışmasından da doğabilir. Çocuk davranışını kime göre ayarlayacağını bilemez (Yörükoğlu, 1989: 151-152).

Anne baba çocuğun sergilediği aynı davranışa bir gün ödüllendirici bir gün cezalandırıcı ya da normal karşılayabilir. Yavuzer (1986), anne ile babanın, çocuğun yanında, “çocuk konusunda” birbirlerini eleştirmeleri, birinin olumlu yaklaşımına diğerinin olumsuz tutumu ya da taraflardan birinin çocuk kayırması, çok sıklıkla rastlanan terbiye yanlışlarından olduğunu öne sürmüş ve tüm bu etkenlerin, önceleri çocukta bazı iç çatışmalar ve huzursuzluklara, ardından da dengesiz ve tutarsız bir yapının oluşumuna sebep olabileceğini ifade etmiştir.

Tutarsız dengesiz tutuma sahip anne babalarla büyüyen çocuk hangi davranışın nerede ve ne zaman yapılmayacağını kestiremez. Neyin doğru neyin yanlış olduğunu bilemez. Ayrıca çocuk yaptığı davranışın doğru olup olmamasından daha çok ‘Ne zaman yaparsam cezadan kurtulabilirim?’ düşüncesiyle ilgilenir. ‘Her şey yap ama cezadan nasıl kurtulabileceğini bul’ tekniğini geliştirir (Yılmaz, 2007, 20).

2.4.4. Aşırı Koruyucu Anne Baba Tutumu

Bu tutumda çocuğa gerektiğinden fazla kontrol ve ilgi gösterilmektedir. Anne-baba çok sıcak, verici, ancak çok koruyucu ve kollayıcıdır. Tüm hayatları çocuğa göre düzenlenmiştir. Yalnız çocuk için yasar gibidirler, her ihtiyacını anında karşılarlar, bir dediğini iki etmezler. Bunun sonucu çocuk, diğer kimselere aşırı bağımlı, kendine güveni olmayan, duygusal kırıklıkları olan bir kişi olabilir (Demir, 2006, 24) Bu bağımlılık çocuğun yaşamı boyunca sürebilir ve aynı koruyucu tutumu gelecekte eşinden bekleyebilir (Yavuzer, 1986: 33).

Yavuzer (1986), aşırı koruyucu tutumun, çocuğun otonom -kendi kendini yöneten- bir birey olmasını engellediğini, sosyal gelişimini zedelediğini ve bağımlı bir kişi olmasına sebep olduğunu ayrıca çocuğun, kendini gruba dâhil ettirmek için, zaman zaman toplum dışı ve isyankâr davranışlara başvurabileceğini söylemektedir. Anne babasının dikkat ve ilgisini her an üzerinde toplama ihtiyacında olan bu tür çocukların, aile ortamı dışında sağlıklı ilişkiler kurabilmeleri güç olur. Aşırı ölçülerde korunmuş, her hal ve koşulda hoş görülmüş olmanın yarattığı bağımlı ilişkiler içinde girişkenlik yeteneklerini geliştiremeyen bu tür çocukların kendilerine güvenleri de yetersiz olur (Ersin, 2010: 16).

Aşırı kuruyucu tutumun sonucu olarak, çocuk diğer kimselere bağımlı, kendine güveni olmayan, duygusal, alıngan bir kişi olabilir, çocuğun kendi kendisine yeten, bağımsız bir kişi olmasına olanak verilmez. Koruyucu tutumu benimseyen aile içinde yetişen çocuğun, yetişkinlik döneminde de dıştan denetimli bir birey olarak yaşamını sürdürme olasılığı yüksektir. Koruyucu bir aile ortamında çocuğun kendini gerçekleştirme, benliğini tanıması olasılığı düşüktür. Ailede çocuğa aşırı bakım gösterildiği, özellikle anneler, çocuğa aşırı düzeyde yardım ettiği, şımartıldığı, bebek muamelesi yapıldığı, çocuğun her işini anne babasının üstlendiği için çocuk büyüdüğü zaman da belirli uyumsuz davranışlar gösterir. Çocuk yemekte, giyimde, derste, destek bekleyişi içinde olur, bencillik düzeyi yüksektir, her istediği olsun ister. Genellikle, bağımlı bir insan olur, liderlik özellikleri düşük, silik bir kişiliğe sahip olur. Kendini güvensiz ve kararsız hisseder, duygusal bir kişi olabilir, aile içinde ve dışında, sosyal uyum problemleri ortaya çıkabilir (Özgüven, 2001: 215).

2.4.5. Güven Verici ve Hoşgörülü Tutum

Ana babanın çocuklarına karşı hoşgörü sahibi olmaları, çocukların bazı kısıtlamalar dışında, arzularını diledikleri biçimde gerçekleştirmelerine izin vermeleri anlamına gelir. Ana babanın hoşgörünün normal bir düzeyde gerçekleşmesi, çocuğu kendine güvenen, yaratıcı, toplumsal bir birey olmasına yardım eder. Böyle bir tutumda evde kabul edilen ve edilmeyen davranışların sınırları bellidir. Bu sınırlar içinde çocuk özgürdür. Söz hakkı vardır. Sevgi ve teşvik görür. Böyle bir ortamda çocuk girişim yeteneğine sahip olur. Özgüvenini kazanır ve kendi kendine karar verip sorumluluk taşımaya öğrenir (Yavuzer, 1986: 34). Bu olumlu özelliklerde çocuğun karar verme sürecindeki bilgilere ve bilgi kaynaklarına ulaşmada, karar verirken ortaya çıkan motivasyon kaybının önlenmesi ve bireyin gizilgüç ve potansiyellerinin farkına varmasında önemli rol oynar (Yılmaz, 2009: 3). Böyle bir ortamda çocuk, kendi benliğini tanıma, potansiyelini ortaya çıkarma ve kendini gerçekleştirme olanağı bulur. Hoşgörülü ve destekleyici anne baba tutumları, çocuğa doğruları ve yanlışları ile kendisinin değerli olduğu ve sevildiği mesajını verir ve çocuk yapıcı, yaratıcı, kendine ve çevresine karşı hoşgörülü, kendine olan güveni yüksek davranışlarının sorumluluğunu alabilen bir kişilik geliştirir (Özgüven, 2001: 213).

Anne baba tutumları konusunda yapılan araştırmalar incelendiğinde demokratik tutumun güven verici ve hoşgörlü tutumun yerine kullanıldığı görölmektedir.

Demokratik anne-babalar, çocuklarından olgun davranışlar beklemektedirler. Bu anne babaların, açıkça ortaya konmuş ve çocuklarının uymalarını istedikleri kural ve standartları vardır. Gerekli gördükleri zaman yaptırım ve yönlendirmelerde bulunurlar, ancak bir taraftan da çocuğun bağımsızlığını ve bireyselliğini desteklerler. Bu anne-babalar; gerek çocuğun, gerekse kendilerinin haklarını gözetirler. Çocukları ile aralarındaki iletişime önem verirler. Bunun için çocuklarını sözel alış-veriş konusunda desteklerler. Anne-babaların bu tarz tutumlarının sonucunda da çocuklarının sosyal ve bilişsel yeterlilikleri, diğer tutumlardaki anne-babaların çocuklarına kıyasla, daha yüksek olmaktadır (Arcan, 2007: 21). Yılmaz (2007), çocuklarına karşı demokratik tutuma sahip anne babaların, onların davranışlarını daha akılcı şekilde yönlendirdiği söylemiştir.

Ersin (2010), demokratik ve otoriter ailelerde yetişen çocuklarda akademik başarı oranlarının daha yüksek olabilmektedir. Buna ek olarak yine bu tipte ailelerde yetişenler duygusal ve sosyal olarak daha duradırlar. İzin verici ve otoriter ailelerde yetişenlere göre alkol, uyuşturucu vb. maddeleri daha az kullanma eğilimi gösterdiklerini ifade etmiştir.

Uyumlu ilişkiler içinde -, güvenli bir aile ortamında sevgi ve anlayışla büyüyen birey, olgunlaşır, kişilik kazanır, kendi kanatlarıyla uçmayı öğrenir. Sevildikçe güven duygusu pekişir, desteklendikçe özsaygısı artar. Anlayış gördükçe hoşgörlü olmayı, sorumluluk aldıkça bağımsız davranmayı öğrenir (Yörükoğlu, 1997: 85).

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evreni, örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel sonuçlarla ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Betimsel nitelikte olan bu araştırma; ergenlik dönemindeki öğrencilerin anne baba tutumları ve internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlayan, genel tarama modelinde bir çalışmadır. Karasar (2005)'e göre tarama modeli, var olan bir durumu ortaya çıkarmaya ve olduğu gibi betimlemeye çalışan bir araştırma modelidir.

Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örnekleme üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir Tarama türü araştırmalar büyük gruplar üzerinde çalışma olanağı sağlamaktadır (Karasar, 2005: 85).

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini 2012/2013 eğitim öğretim yılında Kayseri ili Talas ilçesinde farklı ortaöğretim kurumlarına devam eden 9. 10. 11. ve 12. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem grubu evreni yansıtacak oranda ve tesadüfi olarak seçilmiştir.

Tablo 3.1. Öğrencilerin sınıflarına göre dağılımı

Sınıf	N	%
9. Sınıf	126	36,7
10. Sınıf	92	26,8
11. Sınıf	85	24,8
12. Sınıf	40	11,7
Toplam	343	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf düzeylerine göre dağılımları incelendiğinde araştırmaya 9.sınıf öğrencilerinden 126 (%36,7), 10.sınıf öğrencilerinden 92 (%26,8), 11.sınıf öğrencilerinden 85(%24.8) ve 12. sınıf öğrencilerinden 40(11.7) olmak üzere toplam 343 (%100.0) öğrenci katılmıştır

Tablo 3.2. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımı

Cinsiyet	N	%
Kız	186	54,2
Erkek	157	45,8
Toplam	343	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımları incelendiğinde 186 öğrencin kız (%54.2), 157 öğrencinin erkek (%45.8) olduğu görülmektedir.

Tablo 3.3. Öğrencilerin anne eğitim durumuna göre dağılımı

Anne Eğitim	N	%
İlkokul	178	51,9
Ortaokul	34	9,9
Lise	82	23,9
Üniversite	49	14,3
Toplam	343	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne eğitim durumları incelendiğinde 178 annenin ilkokul (%51,9), 82 annenin lise (%23,9), 49 annenin üniversite (%14,3) ve 34 annenin ortaokul (%9,9) mezunu oldukları görülmektedir.

Tablo 3.4. Öğrencilerin baba eğitim durumuna göre dağılımı

Baba Eğitim	N	%
İlkokul	91	26,5
Ortaokul	88	25,7
Lise	122	35,6
Üniversite	42	12,2
Toplam	343	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin baba eğitim durumları incelendiğinde 122 babanın lise (%35,6), 91 babanın ortaokul (%26,5), 88 babanın ilkokul (%25,7) ve 42 babanın da üniversite (%12,2) mezunu oldukları görülmektedir.

Tablo 3.5. Öğrencilerin aylık gelir düzeylerine göre dağılımı

Aylık Gelir	N	%
0-1000 TL	118	34,4
1001-1500 TL	89	25,9
1501-2500 TL	83	24,2
2501 TL ve Üstü	53	15,5
Toplam	343	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin aylık gelir düzeylerine bakıldığında 118 öğrencinin 0-1000 TL (%34,4), 89 öğrencinin 1001-1500 TL (%25,9), 83 öğrencinin 1501-2500 TL (%24,2) ve 53 öğrencinin de 2501 ve üstü (%15,5) aylık gelire sahip oldukları görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada verileri toplamak amacıyla Kişisel Bilgi Formu, İnternet Bağımlılığı Ölçeği ve Anne Baba Tutum Ölçeği kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Verilerin toplanması sürecinde öğrencilerin cinsiyetlerini, sınıf seviyelerini ve aileleri tanıtıcı bilgileri saptamak amacıyla kullanılmıştır. Anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, ailenin aylık geliri, evde internet bağlantısının olup olmaması, internete nereden bağlandıkları öğrencilere kapalı uçlu sorular olarak sorulmuştur.

İnternet Bağımlılığı Ölçeği: Young (1996) tarafından, DSM - IV'ün "Patalojik Kumar Oynama" ölçütlerinden uyarlanarak oluşturulan "Tanı Anketi" daha sonra geliştirilmiş ve 20 soruluk bir "İnternet Bağımlılık Ölçeği" oluşturulmuştur. Young'ın başını çektiği "İnternet Bağımlılık Merkezi'nin <http://www.netaddiction.com>" adresinden de ulaşılabilen bu test bir kendi kendini değerlendirme(self report) testi olup, genellikle yukarıda belirtilen internet adresine ulaşanların kendilerini değerlendirebilecekleri bir şekilde hazırlanmıştır. Likert tipi bir ölçek olan İnternet Bağımlılık Ölçeği'nde katılımcıdan "Hiçbir zaman" "Nadiren" "Arada sırada" "Çoğunlukla" "Çok sık" ve "Devamlı" seçeneklerinden birini işaretlemesi istenmektedir. Bu seçeneklere sırasıyla 0,1,2,3,4 ve 5 puan verilmektedir. 80 ve üzeri puan alanlar "İnternet bağımlısı" olarak tanımlanmaktadır. 50-79 puan arası alanlar "Sınırlı Semptom gösterenler", "50 puan ve altı " alanlar "Semptom Göstermeyenler" olarak tanımlanmıştır (Bayraktar, 2001 akt. Çetinkaya, 2013: 79).

"İnternet Bağımlılık Ölçeği"nin Türkçe uyarlama çalışmaları Bayraktar (2001) tarafından yapılmıştır. 19 maddeden oluşan ölçme aracı, üç boyuttan oluşmakta ve bu boyutlardaki faktör yük değeri .81-.39 arasında değişmektedir. Ölçekle toplam açıklanan varyans % 52.83 ve iç tutarlık katsayısı .89'dur. Ölçeğin birinci boyutu olan "Çevrim-içi olmayı günlük hayata tercih etme" toplam sekiz maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerin faktör yük değeri .81-.39 arasında değişmekte ve açıkladığı toplam varyans %36.34'tür. Bu boyut için hesaplanan iç tutarlık katsayısı .80'dir. İkinci boyut olan "Çevrim-içi olma süresini artırmak isteme" toplam yedi maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerin faktör yük değeri .69-.47 arasında değişmekte ve açıkladığı toplam varyans % 9.28'dir. Bu boyut için hesaplanan iç tutarlık katsayısı .79'dur. Üçüncü boyut olan "Çevrim-içi olmaktan kaynaklanan sorunlar" toplam dört maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerin faktör yük değeri .79-.53 arasında değişmekte ve açıkladığı toplam varyans % 7.21'dir. Bu boyut için hesaplanan iç tutarlık katsayısı .78'dir. Ancak, maddelerin döndürülme öncesindeki birinci faktör yük değerlerinin yüksek ve tek basına açıkladığı varyansın yüksek olması ölçeğin genelde bir faktöre de sahip olduğunu göstermektedir. Bundan dolayı "İnternet Bağımlılık Ölçeği" tek faktörlü olarak kullanılmaktadır. Ölçekten alınan puanların yüksekliği internet bağımlılığının yüksek olduğunu göstermektedir (Çevik ve Çelikkaleli, 2010: 229-230). . İnternet

bağımlılığı ölçeği sonuçlarını değerlendirmek için Young (1996) tarafından sunulan kriterler dikkate alınmıştır (Toraman, 2013: 34):

20-49: Ortalamadasınız. Kontrollü kullanım.

50-79: Ortalamanın üstündesiniz. Kontrol altına alınmalı.

80-100: Ortalamanın çok üstündesiniz. İnternet bağımlısı. Tedavi olmalı.

Anne Baba Tutum Ölçeği: Anne babaların çocuklarına karşı tutumlarının çocuklar tarafından nasıl algılandığını ölçmek için Kuzgun (1972) tarafından geliştirilmiştir. Anne Baba Tutum Ölçeği içerisinde demokratik tutumları içeren 15 madde, otoriter tutumları ölçen 10 madde ve koruyucu istekçi tutumları ölçen 15 maddeden oluşan 3 alt ölçek bulunmaktadır. Ölçek toplam 40 maddeden oluşmaktadır. Bu alt ölçekleri Hamarta (2007) açıklamıştır.

Demokratik Ana Baba Tutumunu Ölçen Maddeler; çocuğuna karşı içten sevgi ve saygı duyan, çocuğunun ihtiyaçlarına karşı duyarlı olan, yasına göre çocuğu kendisiyle ilgili bazı kararları almaya teşvik eden, çocuğun görüşlerine değer veren, sözel iletişime olanak sağlayan, hemen hemen her konuda çocuğuna iyi bir rehber olan ana-baba tutumlarını içerir. Demokratik Ana-Baba Tutumu alt ölçeği 15 maddeden oluşmaktadır.

Otoriter Ana Baba Tutumunu Ölçen Maddeler; çocuktan mutlak itaat bekleyen, çocukla sözel iletişime pek yer vermeyen, istek ve emirlerinin tartışmasız yerine getirilmesini isteyen, çocuğu yerine göre kendini yönetebilecek ve kendi hakkındaki kararları alabilecek güçte görmeyen ve her türlü kararı kendisi alan ana-baba tutumlarını içerir. Otoriter Ana-Baba Tutumu alt ölçeği 15 maddeden oluşmaktadır.

Koruyucu-İstekçi Ana Baba Tutumunu Ölçen Maddeler; çocuktan ayrılmakta güçlük çeken, onlar yerine kararlar alan, onlardan kusursuz isler bekleyen, çocuğun bağımsız olmasından korkan, onun tüm davranışlarının kontrolleri altında olmasını isteyen, çocuğun is ve sorumlulukları yüklenen ana baba tutumlarını içerir. Koruyucu-İstekçi Ana Baba Tutumu alt ölçeği 10 maddeden oluşup, 10 maddenin 3'ü "koruyucu" 7'si "istekçi" tutumu ölçen maddelerdir. Anne baba tutumlarının güvenilirliğinin belirlenmesi amacıyla iç tutarlık katsayıları hesaplanmış, demokratik tutum için .89,

koruyucu istekçi tutum için, .82 ve otoriter tutum için .78 olarak hesaplanmıştır (Kuzgun ve Eldeleklioglu, 2005 akt. Hamarta, 2007: 27-28).

3.4. Verilerin Toplanması ve Verilerin Analizi

Kayseri ili Talas merkez ilçesinde farklı türdeki ortaöğretim kurumlarına(Normal Lise, Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi, Anadolu Lisesi) gidilerek öğrencilere Kişisel Bilgi Formu, İnternet Bağımlılık Ölçeği ve Anne Baba Tutum Ölçeği birlikte ve aynı anda verilerek uygulanmıştır. Uygulamaya başlamadan önce okul rehber öğretmeni ile uygulama yapılacak sınıflara girilerek öğrencilere araştırmanın hangi amaçla yapıldığı, araştırmaya katılımın gönüllülüğü, ölçek sorularına içten ve samimi cevap vermenin önemi, sonuçların gizliliği, ölçekler doldurulurken dikkat edilecek hususlar ile ilgili kısa açıklamalar yapılmıştır. Toplanan veriler cinsiyet, sınıf seviyesi ve okul türüne göre sınıflandırılmıştır.

Bu araştırmanın bağımsız değişkenleri; cinsiyet, sınıf düzeyleri , anne/baba eğitim düzeyleri, aylık gelir, evde internet bağlantısı olup olmama durumu ve internete nereden bağlandığıdır. Bağımlı değişkenler ise algılanan anne-baba tutumları ve internet bağımlılığıdır. Algılanan anne-baba tutumları ve internet bağımlılığı puan ortalamalarının cinsiyet ve evde internet bağlantısı olup olmama değişkenleri açısından farklılaşma durumunu ortaya koymak amacıyla bağımsız gruplar için T testi kullanılmıştır. Algılanan anne-baba tutumları ve internet bağımlılığı puan ortalamalarının sınıf seviyesi, anne-baba eğitim düzeyi, aylık gelir ve internete bağlanılan yer açısından farklılaşma durumunu ortaya koymak amacıyla tek yönlü varyans analizi (F testi) kullanılmış, farklılaşmanın kaynağını belirlemek için Tukey testi uygulanmıştır. Son olarak araştırmaya katılan öğrenciler internet bağımlılık düzeylerine göre semptom göstermeyen, sınırlı semptom gösteren ve patolojik internet bağımlısı şeklinde gruplara ayrılmış ve bu grupların algılanan anne-baba tutumları arasındaki farkın anlamlılığını tespit etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi (anova) uygulanmıştır. Çalışmada manidarlık düzeyi ,05 olarak alınmıştır.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

Bu bölümde, uygulanan istatistiksel analizler sonucunda elde edilen bulgular ve açıklamaları araştırmanın amaçlarına göre verilmiştir.

1. Öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılan öğrencilerin algılanan anne baba tutumları ve internet bağımlılığı düzeylerinin cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak amacıyla bağımsız gruplar için t testi analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 4.1’de verilmiştir.

Tablo 4.1. Öğrencilerin algılanan anne-baba tutumları ve internet bağımlılık düzeylerinin cinsiyetlerine göre farklılaşmasına ilişkin t testi sonuçları

Değişkenler	Cinsiyet	N	X	Std. Sapma	T	P
Demokratik	Kız	186	46,03	8,51	,678	,498
	Erkek	157	45,38	9,05		
Koruyucu İstekçi	Kız	186	39,19	9,52	1,405	,161
	Erkek	157	37,84	8,06		
Otoriter	Kız	186	22,32	6,33	,059	,953
	Erkek	157	22,36	6,36		
İnternet Bağımlılığı	Kız	186	48,60	19,86	1,077	,282
	Erkek	157	50,85	18,60		

Tablo 4.1 incelendiğinde demokratik anne baba tutumu alt boyutunda kız öğrencilerin ortalaması $X=46.3$, erkek öğrencilerin ortalaması ise $X= 45.38$ olarak görülmektedir. Grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri ($t=.678$, $p>.05$) $.05$ düzeyinde manidar bir fark olmadığını ifade

etmektedir. Diğer bir ifadeyle demokratik ana baba tutumu algısı boyutunda kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Koruyucu istekçi anne baba tutumu alt boyutunda kız öğrencilerin ortalaması $X=39.19$, erkek öğrencilerin ortalaması ise $X=37.84$ olarak görülmektedir. Grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri ($t=.1405$, $p>.05$) .05 düzeyinde kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir.

Otoriter anne baba tutumu alt boyutunda kız öğrencilerin ortalaması $X=22.32$, erkek öğrencilerin ortalaması ise $X=22.36$ olarak görülmektedir. Grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri ($t=.059$, $p>.05$) .05 düzeyinde manidar bir fark olmadığını ifade etmektedir. Diğer bir ifadeyle otoriter ana baba tutumu algısı boyutunda kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Tablo 4.1 incelendiğinde algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılığı puan ortalaması kız öğrencilerin ortalaması $X=48.60$, erkek öğrencilerin ortalaması ise $X=50.85$ olarak görülmektedir. Grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri ($t=1.077$, $p>.05$) .05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir.

Bu sonuçlar öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşmadığını göstermektedir.

2. Öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri sınıf seviyelerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılan öğrencilerin algılanan anne baba tutumları ve internet bağımlılık düzeylerinin sınıflarına göre dağılımını gösteren istatistikler Tablo 4.2’de verilmiştir.

Tablo 4.2. Öğrencilerin algılanan anne-baba tutumları ve internet bağımlılık düzeylerinin sınıflarına göre dağılımı

Bağımlı Değişkenler	Sınıf	N	X	Std. Sapma
Demokratik	9. Sınıf	126	44,62	7,86
	10. Sınıf	92	46,59	9,28
	11. Sınıf	85	45,20	9,55
	12. Sınıf	40	48,40	7,94
Koruyucu İstekçi	9. Sınıf	126	41,21	9,42
	10. Sınıf	92	38,89	8,49
	11. Sınıf	85	35,57	7,53
	12. Sınıf	40	35,90	8,32
Otoriter	9. Sınıf	126	23,64	6,18
	10. Sınıf	92	22,17	6,17
	11. Sınıf	85	21,72	6,88
	12. Sınıf	40	19,92	5,08
İnternet Bağımlılığı	9. Sınıf	126	53,68	21,58
	10. Sınıf	92	44,75	14,67
	11. Sınıf	85	52,52	19,46
	12. Sınıf	40	41,95	16,33

Tablo 4.2 incelendiğinde öğrencilerin demokratik anne-baba tutumu alt boyutu puan ortalamasının en yüksek 48.40 ile 12.sınıf öğrencilerine ait olduğu görülmektedir. Onları sırasıyla 46.59 puan ortalaması ile 10.sınıf öğrencileri, 45.20 puan ortalaması ile 11. sınıf öğrencileri izlerken 44.62 ile en düşük ortalamanın 9.sınıf öğrencilerine ait olduğu görülmektedir.

Koruyucu istekçi anne baba tutumu alt boyutu puan ortalamasının en yüksek 41.21 ile 9.sınıf öğrencilerine ait olduğu görülmektedir. Sırasıyla 38.89 puan ortalamasıyla 10.sınıf öğrencileri, 35.90 puan ortalamasıyla 12.sınıf öğrencileri, 35.57 puan ortalaması ile 11.sınıf öğrencilerinin izlediği görülmektedir.

Otoriter anne baba tutumu alt boyutu puan ortalamasının en yüksek 23.64 ile 9. Sınıf öğrencilerine ait olduğu görülmektedir. Onları sırasıyla 22.17 puan ortalaması ile 10.sınıf öğrencileri, 21.72 puan ortalaması ile 11. sınıf öğrencileri izlerken, en düşük ortalamanın 19.92 puan ortalaması ile 12. sınıf öğrencilerine ait olduğu görülmektedir.

İnternet bağımlılığı puan ortalamalarının ise en yüksek puan ortalamasını 53.68 ile 9.sınıf öğrencilerine, en düşük puan ortalamasının 41.95 ile 12.sınıf öğrencilerine ait olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılığının sınıflarına göre farklılaşma durumlarını ortaya koymak amacıyla f testi(ANAVO) analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 4.3’de verilmiştir.

Tablo 4.3. Öğrencilerin algılanan anne-baba tutumları ve internet bağımlılık düzeylerinin sınıflarına göre farklılaşmasına ilişkin F testi (ANOVA) sonuçları

Bağımlı Değişkenler	Varyansın kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Demokratik	Gruplar arası	531,597	3	177,199	2,337	,073
	Grup içi	25698,788	339	75,808		
	Toplam	26230,385	342			
Koruyucu İstekçi	Gruplar arası	1937,374	3	645,791	8,713*	,000
	Grup içi	25126,480	339	74,119		
	Toplam	27063,854	342			
Otoriter	Gruplar arası	481,393	3	160,464	4,107*	,007
	Grup içi	13243,697	339	39,067		
	Toplam	13725,090	342			
İnternet Bağımlılığı	Gruplar arası	7334,086	3	2444,695	6,903*	,000
	Grup içi	120053,628	339	354,140		
	Toplam	127387,714	342			

Tablo 4.3’e bakıldığında demokratik anne baba tutumu alt boyutunda gruplar arası farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan F değeri ($F= 2.337$, $p>.05$) grupların puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olmadığını göstermektedir. Koruyucu istekçi anne baba tutumu ($F=8.713$, $p<.05$) ve otoriter ana baba tutumu ($F=1.808$, $p>.05$) alt boyutlarında grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını ortaya koymak amacıyla hesaplanan F değerlerinin ise .05 düzeyinde anlamlı olduğunu görülmektedir. Tablo 4.3’de araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılığı ölçeği puan ortalamalarına ($F=6.903$, $p<.05$) bakıldığında sınıf düzeylerine göre farkın .05 düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeylerinin sınıf seviyelerine göre, gruplar arası ortaya çıkan farkın kaynağını tespit etmek amacıyla TUKEY testi analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 4.4’de verilmiştir.

Tablo 4.4. Öğrencilerin algılanan anne-baba tutumları ve internet bağımlılık düzeylerinin sınıflarına göre farklılaşmasına ilişkin TUKEY testi sonuçları

Bağımlı Değişken	(I) Sınıf	(J) Sınıf	Ortalamalar arası fark (I-J)	P
Koruyucu İstekçi		10. Sınıf	2,32298	,202
	9. Sınıf	11. Sınıf	5,63782*	,000
		12. Sınıf	5,31429*	,004
	10. Sınıf	11. Sınıf	3,31483	,053
		12. Sınıf	2,99130	,259
	11. Sınıf	12. Sınıf	-,32353	,997
Otoriter		10. Sınıf	1,46894	,318
	9. Sınıf	11. Sınıf	1,91345	,131
		12. Sınıf	3,71786*	,006
	10. Sınıf	11. Sınıf	,44450	,965
		12. Sınıf	2,24891	,230
	11. Sınıf	12. Sınıf	1,80441	,435
İnternet Bağımlılığı		10. Sınıf	8,93254*	,003
	9. Sınıf	11. Sınıf	1,15313	,972
		12. Sınıf	11,73254*	,004
	10. Sınıf	11. Sınıf	-7,77941*	,032
		12. Sınıf	2,80000	,861
	11. Sınıf	12. Sınıf	10,57941*	,019

Tablo 4.4 incelendiğinde koruyucu istekçi anne baba tutumuna sahip 9. sınıf öğrencileri ile 10.sınıf öğrencileri arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmazken, koruyucu istekçi anne baba tutumuna sahip 9.sınıf öğrencileri ile 11. ve 12. sınıf öğrencileri arasında anlamlı bir farklılaşma tespit edilmiştir. Diğer sınıflar arasında ise anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Otoriter ana-baba tutumuna sahip 9. sınıf öğrencileri ile 10.ve 11. Sınıf öğrencileri arasında anlamlı bir farklılık bulunmazken, otoriter ana-baba tutumuna sahip 9. Sınıf öğrencileri ile 12. Sınıf öğrencileri arasında anlamlı bir farklılaşma tespit edilmiştir. Diğer sınıflar arasında ise anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 4.4'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin ana baba tutumları ve internet bağımlılık düzeylerinin sınıflarına göre 9. Sınıf öğrencileri ile 10. Ve 12. Sınıf öğrencileri arasında, 10. Sınıf öğrencileri ve 11. Sınıf öğrencileri arasında, 11. Sınıf öğrencileri ve 12. Sınıf öğrencileri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Diğer sınıflar arasında ise anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Bu sonuçlara göre öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri sınıf seviyelerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

3. Öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri anne eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılan öğrencilerin ana-baba tutumları ve internet bağımlılığı düzeylerinin anne eğitim durumu dağılımına göre istatistikler Tablo 4.5'te verilmiştir.

Tablo 4.5. Öğrencilerin algılanan anne-baba tutumları ve internet bağımlılık düzeylerinin anne eğitim durumuna göre dağılımı

Bağımlı Değişkenler	Anne Eğitim	N	X	Std. Sapma
Demokratik	İlkokul	178	45,82	8,67
	Ortaokul	34	44,76	9,84
	Lise	82	46,67	8,35
	Üniversite	49	44,55	8,99
Koruyucu İstekçi	İlkokul	178	38,51	8,86
	Ortaokul	34	39,05	8,84
	Lise	82	40,11	9,87
	Üniversite	49	35,89	6,66
Otoriter	İlkokul	178	22,33	5,75
	Ortaokul	34	24,23	7,92
	Lise	82	22,93	7,19
	Üniversite	49	20,04	4,97
İnternet Bağımlılığı	İlkokul	178	45,96	18,41
	Ortaokul	34	43,85	12,02
	Lise	82	62,31	20,98
	Üniversite	49	45,73	14,06

Tablo 4.5'te demokratik anne baba tutumu alt boyutunda anne eğitim düzeylerine göre en yüksek puan ortalamasının 46.67 ile lisede olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla

45.82 puan ortalaması ile ilkokul, 44.76 puan ortalaması ile ortaokul ve 44.55 puan ortalaması ile üniversite takip etmektedir.

Koruyucu istekçi ana baba tutumu alt boyutunda anne eğitim düzeylerine göre en yüksek puan ortalamasının 40.11 ile lisede olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla 39.05 puan ortalaması ile ortaokul, 38.51 puan ortalaması ile ilkokul ve 35.89 puan ortalaması ile üniversite takip etmektedir.

Otoriter ana baba tutumu alt boyutunda anne eğitim düzeylerine göre en yüksek puan ortalamasının 24.23 ile ortaokulda olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla 22.93 puan ortalaması ile lise, 22.33 puan ortalaması ile ilkokul ve 20.04 puan ortalaması ile üniversite takip etmektedir.

Öğrencilerin algılanan ana baba tutumları ve internet bağımlılığının anne eğitim durumuna göre en yüksek puan ortalamasının 62.31 ile lise olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla 45.96 puan ortalaması ile ilkokul, 45.73 puan ortalaması ile üniversite, 43.85 puan ortalaması ile ortaokul takip etmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin algılanan ana baba tutumları ve internet bağımlılığının anne eğitim durumuna göre farklılaşma durumlarını ortaya koymak amacıyla f testi(ANAVO) analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 4.6'da verilmiştir.

Tablo 4.6. Öğrencilerin algılanan anne-baba tutumları ve internet bağımlılık düzeylerinin anne eğitim durumuna göre farklılaşmasına ilişkin F testi (ANOVA) sonuçları

Bağımlı Değişkenler	Varyansın kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Demokratik	Gruplararası	173,788	3	57,929	,754	,521
	Grupiçi	26056,597	339	76,863		
	Toplam	26230,385	342			
Koruyucu İstekçi	Gruplararası	552,992	3	184,331	2,357	,072
	Grupiçi	26510,862	339	78,203		
	Toplam	27063,854	342			
Otoriter	Gruplararası	410,584	3	136,861	3,485*	,016
	Grupiçi	13314,506	339	39,276		
	Toplam	13725,090	342			
İnternet Bağımlılığı	Gruplararası	17466,345	3	5822,115	17,956*	,000
	Grupiçi	109921,370	339	324,252		
	Toplam	127387,714	342			

Tablo 4.6 incelendiğinde demokratik anne baba tutumu alt boyutunda gruplar arası farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan F değeri ($F= .754$, $p>.05$), koruyucu istekçi tutum alt boyutu ($F=2.357$, $p>.05$) grupların puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olmadığını göstermektedir. Otoriter ana baba tutumu ($F=3.485$, $p<.05$) alt boyutunda grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını ortaya koymak amacıyla hesaplanan F değerlerinin ise .05 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Tablo 4.6'daki sonuçlara göre araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılığı ölçeği puan ortalamaları ($F=17.956$, $p<.05$) incelendiğinde anne eğitim durumlarına göre farkın .05 düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılığı puan ortalamalarında anne eğitim durumlarına göre gruplar arası ortaya çıkan farkın kaynağını tespit etmek amacıyla TUKEY testi analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 4.7'de verilmiştir.

Tablo 4.7. Öğrencilerin algılanan anne-baba tutumları ve internet bağımlılık düzeylerinin anne eğitim durumuna göre farklılaşmasına ilişkin TUKEY testi sonuçları

Bağımlı Değişken	(I) Anne Eğitim	(J) Anne Eğitim	Ortalamalar arası fark (I-J)	P
Otoriter		Ortaokul	-1,89822	,370
	İlkokul	Lise	-,60195	,889
		Üniversite	2,29626	,107
		Ortaokul	Lise	1,29627
		Üniversite	4,19448*	,015
	Lise	Üniversite	2,89821	,053
İnternet Bağımlılığı		Ortaokul	2,11335	,923
	İlkokul	Lise	-16,35078*	,000
		Üniversite	,23160	1,000
		Ortaokul	Lise	-18,46413*
		Üniversite	-1,88175	,966
	Lise	Üniversite	16,58238*	,000

Tablo 4.7 incelendiğinde otoriter tutuma sahip ortaokul mezunu anneler ile üniversite mezunu anneler arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Anne eğitim

durumuna göre diğer düzeylerde otoriter tutum alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin algılanan anne baba tutumları ve internet bağımlılığının ilkokul mezunu anneler ile lise mezunu anneler, ortaokul mezunu anneler ile lise mezunu anneler, lise mezunu anneler ile üniversite mezunu anneler arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

4. Öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri baba eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Yukarıdaki bulgulara göre öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri anne eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

Tablo 4.8. Öğrencilerin algılanan anne-baba tutumları ve internet bağımlılık düzeylerinin baba eğitim durumuna göre dağılımı

Bağımlı Değişkenler	Baba Eğitim	N	X	Std. Sapma
Demokratik	İlkokul	91	46,23	8,08
	Ortaokul	88	42,52	9,62
	Lise	122	47,40	7,92
	Üniversite	42	46,54	9,10
Koruyucu İstekçi	İlkokul	91	38,38	7,98
	Ortaokul	88	39,39	8,54
	Lise	122	38,02	9,31
	Üniversite	42	39,02	10,35
Otoriter	İlkokul	91	21,60	5,24
	Ortaokul	88	24,73	6,39
	Lise	122	20,82	6,24
	Üniversite	42	23,30	7,16
İnternet Bağımlılığı	İlkokul	91	46,60	18,69
	Ortaokul	88	50,30	16,91
	Lise	122	50,17	21,99
	Üniversite	42	53,21	16,41

Tablo 4.8'te demokratik ana baba tutumu alt boyutunda baba eğitim durumuna göre en yüksek puan ortalamasının 47.40 ile lisede olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla 46.54

puan ortalaması ile üniversite, 46.23 puan ortalaması ile ilkokul ve 442.52 puan ortalaması ile ortaokul mezunlarını takip etmektedir.

Koruyucu istekçi anne baba tutumu alt boyutunda baba eğitim durumuna göre en yüksek puan ortalamasının 39.39 ile ortaokulda olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla 39.02 puan ortalaması ile üniversite, 38.38 puan ortalaması ile ilkokul ve 38.02 puan ortalaması ile lisenin takip ettiği görülmektedir.

Otoriter anne baba tutumu alt boyutunda baba eğitim durumuna göre en yüksek puan ortalamasının 24.73 ile ortaokulda olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla 23.30 puan ortalaması ile üniversite, 21.60 puan ortalaması ile ilkokul ve 20.82 puan ortalaması ile lisenin takip ettiği görülmektedir.

Öğrencilerin algılanan anne baba tutumları ve internet bağımlılığının baba eğitim durumuna göre en yüksek puan ortalamasının 53.21 ile üniversitede olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla 50.30 puan ortalaması ile ortaokul, 50.17 puan ortalaması ile lise, 46.60 puan ortalaması ile ilkokul takip etmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin algılanan ana baba tutumları ve internet bağımlılığının baba eğitim durumuna göre farklılaşmalarını ortaya koymak amacıyla f testi(ANAVO) analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 4.9’da verilmiştir.

Tablo 4.9. Öğrencilerin algılanan anne-baba tutumları ve internet bağımlılık düzeylerinin baba eğitim durumuna göre farklılaşmasına ilişkin F testi (ANOVA) sonuçları

Bağımlı Değişkenler	Varyansın kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Demokratik	Gruplararası	1300,363	3	433,454	5,894*	,001
	Grupiçi	24930,021	339	73,540		
	Toplam	26230,385	342			
Koruyucu İstekçi	Gruplararası	97,322	3	32,441	,408	,747
	Grupiçi	26966,532	339	79,547		
	Toplam	27063,854	342			
Otoriter	Gruplararası	873,982	3	291,327	7,685*	,001
	Grupiçi	12851,108	339	37,909		
	Toplam	13725,090	342			
İnternet Bağımlılığı	Gruplararası	1448,783	3	482,928	1,300	,274
	Grupiçi	125938,931	339	371,501		
	Toplam	127387,714	342			

Tablo 4.9’da göre koruyucu istekçi anne baba tutumu alt boyutunda gruplar arası farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan F değeri ($F= .408, p>.05$) grupların puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olmadığını göstermektedir. Demokratik ana baba tutumu alt boyutu F değeri ($F=5.894, p<.05$), otoriter ana baba tutumu ($F=7.685, p<.05$) alt boyutunda grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını ortaya koymak amacıyla hesaplanan F değerlerinin ise .05 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Tablo 4.9’daki sonuçlara göre araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılığı gruplar arası farkın ($F=1300, p<.05$) incelendiğinde baba eğitim durumlarına göre farkın .05 düzeyinde anlamlı olmadığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılığının baba eğitim durumlarına göre gruplar arası ortaya çıkan farkın kaynağını tespit etmek amacıyla TUKEY testi analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 4.7’de verilmiştir.

Tablo 4.10. Öğrencilerin algılanan anne-baba tutumları ve internet bağımlılık düzeylerinin baba eğitim durumuna göre farklılaşmasına ilişkin TUKEY testi sonuçları

Bağımlı Değişken	(I) Baba Eğitim	(J) Baba Eğitim	Ortalamalar arası fark (I-J)	P
Demokratik	İlkokul	Ortaokul	3,70804*	,021
		Lise	-1,17907	,754
		Üniversite	-,31685	,997
	Ortaokul	Lise	-4,88711*	,000
		Üniversite	-4,02489	,061
		Lise	,86222	,943
Otoriter	İlkokul	Ortaokul	-3,13424*	,004
		Lise	,77653	,799
		Üniversite	-1,70513	,448
	Ortaokul	Lise	3,91077*	,000
		Üniversite	1,42911	,603
		Lise	-2,48165	,111

Tablo 4.10 incelendiğinde demokratik tutuma sahip ilkokul ve ortaokul mezunu babalar ile ortaokul ve lise mezunu babalar arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Baba eğitim durumuna göre diğer düzeylerde demokratik tutum alt boyutunda anlamlı

bir farklılık bulunmamıştır. Otoriter tutuma sahip ilkökul ve ortaokul mezunu babalar ile ortaokul ve lise mezunu babalar arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

Bu sonuçlara göre öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri baba eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

5. Öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri ailelerin aylık gelirine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 4.11. Öğrencilerin algılanan anne-baba tutumları ve internet bağımlılık düzeylerinin aylık gelirlerine göre dağılımı

Bağımlı Değişkenler	Aylık Gelir	N	X	Std. Sapma
Demokratik	0-1000 TL	118	45,38	8,67
	1001-1500 TL	89	44,46	9,60
	1501-2500 TL	83	46,71	7,66
	2501 TL ve Üstü	53	47,15	8,93
Koruyucu İstekçi	0-1000 TL	118	39,38	8,27
	1001-1500 TL	89	37,24	7,95
	1501-2500 TL	83	40,98	9,48
	2501 TL ve Üstü	53	35,22	9,59
Otoriter	0-1000 TL	118	22,82	5,88
	1001-1500 TL	89	22,46	5,56
	1501-2500 TL	83	22,86	6,88
	2501 TL ve Üstü	53	20,24	7,30
İnternet Bağımlılığı	0-1000 TL	118	47,57	20,19
	1001-1500 TL	89	49,40	15,74
	1501-2500 TL	83	54,07	22,49
	2501 TL ve Üstü	53	47,64	16,40

Tablo 4.11’de gelir düzeylerine göre internet bağımlılığına bakıldığında demokratik tutum alt boyutunda en yüksek puan ortalamasının 47.15 ile 2501 TL ve Üstü gelir aralığında olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla 46.71 puan ortalamasıyla 1501-2500 TL gelir aralığı, 45.38 ile 0-1000 TL gelir aralığı ve 44.46 ile 1001-1500 TL gelir aralığı takip etmektedir.

Koruyucu istekçi tutum alt boyutunda en yüksek puan ortalamasının 40.98 ile 1501-2500TL gelir aralığında olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla 39.38 puan ortalaması ile

0-1000 TL gelir aralığı, 37.24 puan ortalaması ile 1001-1500 TL gelir aralığı, 35.22 puan ortalaması ile 2501 TL ve Üstü gelir aralığı takip etmektedir.

Otoriter tutum alt boyutunda en yüksek puan ortalamasının 22.86 ile 1501-2500 TL gelir aralığı olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla 22.82 puan ortalaması ile 0-1000 TL gelir aralığı, 22.46 puan ortalaması ile 1001-1500 TL gelir aralığı, 20.24 puan ortalaması ile 2501 TL ve Üstü gelir aralığı takip etmektedir.

Öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılığının aylık gelirlerine göre en yüksek puan ortalamasının 54.07 ile 1501-2500 TL gelir aralığı olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla 49.40 puan ortalaması ile 1001-1500 TL gelir aralığı, 47.64 puan ortalaması ile 2501 TL ve Üstü gelir aralığı, 47.57 puan ortalaması ile 0-1000 TL gelir aralığı takip etmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin algılanan ana baba tutumları ve internet bağımlılığının aylık gelir durumlarına göre farklılaşmalarını ortaya koymak amacıyla f testi (ANAVO) analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 4.12’de verilmiştir.

Tablo 4.12. Öğrencilerin algılanan anne-baba tutumları ve internet bağımlılık düzeylerinin aylık gelirlerine göre farklılaşmasına ilişkin F testi (ANOVA) sonuçları

Bağımlı Değişkenler	Varyansın kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Demokratik	Gruplararası	344,581	3	114,860	1,504	,213
	Grupiçi	25885,804	339	76,359		
	Toplam	26230,385	342			
Koruyucu İstekçi	Gruplararası	1311,182	3	437,061	5,753*	,001
	Grupiçi	25752,672	339	75,967		
	Toplam	27063,854	342			
Otoriter	Gruplararası	284,362	3	94,787	2,391	,069
	Grupiçi	13440,729	339	39,648		
	Toplam	13725,090	342			
İnternet Bağımlılığı	Gruplararası	2349,708	3	783,236	2,123	,097
	Grupiçi	125038,007	339	368,844		
	Toplam	127387,714	342			

Tablo 4.12’de demokratik anne baba tutumu alt boyutunda gruplar arası farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan F değeri ($F= 1.504$, $p>.05$), otoriter tutum

alt boyutu F değeri ($F=2.391$, $p>.05$) grupların puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olmadığını göstermektedir. Koruyucu istekçi tutum alt boyutunda grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını ortaya koymak amacıyla hesaplanan F değerinin ($F=5.753$, $p<.05$) .05 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Tablo 4.9'daki sonuçlara göre araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılığı gruplar arası farkın ($F=2.123$, $p>.05$) incelendiğinde aylık gelir durumlarına göre farkın .05 düzeyinde anlamlı olmadığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılığının aylık gelir durumlarına göre gruplar arası ortaya çıkan farkın kaynağını tespit etmek amacıyla TUKEY testi analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 4.13'de verilmiştir.

Tablo 4.13. Öğrencilerin algılanan anne-baba tutumları ve internet bağımlılık düzeylerinin aylık gelirlerine göre farklılaşmasına ilişkin TUKEY testi sonuçları

Bağımlı Değişken	(I) Aylık Gelir	(J) Aylık Gelir	Ortalamalar arası fark (I-J)	p
Koruyucu İstekçi	0-1000 TL	1001-1500 TL	2,13416	,303
		1501-2500 TL	-1,60660	,572
		2501 TL ve Üstü	4,15494*	,022
	1001-1500 TL	1501-2500 TL	-3,74076*	,027
		2501 TL ve Üstü	2,02078	,540
		1501-2500 TL	2501 TL ve Üstü	5,76154*

Tablo 4.13 incelendiğinde koruyucu istekçi tutum alt boyutunda internet bağımlılığının aylık gelirlerine göre 0-1000 TL gelir aralığı ile 2501 TL ve Üstü gelir aralığı arasında ,1001-1500 TL gelir aralığı ile 1501-2500 TL gelir aralığı arasında, 1501-2500 TL ve 2501 ve Üstü gelir aralığı arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Bulgular öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri ailelerin aylık gelirine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta olduğunu göstermektedir.

6. Öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık evde internet bağlantısı olma durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılan öğrencilerin algılanan anne-baba tutumları ve internet bağımlılığı düzeylerinin evde internet bağlantısının olup olmadığına göre farklılaşıp

farklılaşmadığını ortaya koymak amacıyla bağımsız gruplar için t testi analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 4.14'de verilmiştir.

Tablo 4.14. Öğrencilerin algılanan anne-baba tutumları ve internet bağımlılık düzeylerinin evlerinde internet bağlantısı olma durumuna göre farklılaşmasına ilişkin t testi sonuçları

Değişkenler	Evde internet	N	X	Std. Sapma	t	P
Demokratik	Var	217	45,59	8,77	,384	,701
	Yok	126	45,97	8,75		
Koruyucu İstekçi	Var	217	38,62	9,22	,143	,886
	Yok	126	38,48	8,33		
Otoriter	Var	217	22,38	6,59	,159	,870
	Yok	126	22,26	5,88		
İnternet Bağımlılığı	Var	217	51,73	18,59	2,662*	,008
	Yok	126	46,02	20,02		

Tablo 4.14 incelendiğinde demokratik ana-baba tutumu alt evde internet bağlantısı olan öğrencilerin ortalaması $X=45.59$ evde internet bağlantısı olmayan öğrencilerin ortalaması ise $X= 45.97$ olarak bulunmuştur. Grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri ($t=.384$, $p>.05$) .05 düzeyinde manidar bir fark olmadığını ifade etmektedir. Diğer bir ifadeyle demokratik ana baba tutumu algısı boyutunda evde internet bağlantısı olan ve olmayan öğrenciler arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Koruyucu istekçi ana-baba tutumu alt boyutunda evde internet bağlantısı olan öğrencilerin ortalaması $X=38.62$ evde internet bağlantısı olmayan öğrencilerin ortalaması ise $X= 38.48$ olarak bulunmuştur. Grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri ($t=.143$, $p>.05$) .05 düzeyinde manidar bir fark olmadığını ifade etmektedir. Diğer bir ifadeyle koruyucu istekçi ana baba tutumu algısı boyutunda evde internet bağlantısı olan ve olmayan öğrenciler arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Otoriter ana-baba tutumu alt boyutunda evde internet bağlantısı olan öğrencilerin ortalaması $X=22.38$, evde internet bağlantısı olmayan öğrencilerin ortalaması ise $X= 22.26$ olarak bulunmuştur. Grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını

test etmek amacıyla hesaplanan t değeri ($t=.159, p>.05$) .05 düzeyinde manidar bir fark olmadığını ifade etmektedir. Diğer bir ifadeyle demokratik ana baba tutumu algısı boyutunda evde internet bağlantısı olan ve olmayan öğrenciler arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılığı düzeylerinde evde internet bağlantısı olan öğrencilerin ortalaması $X=18.59$, evde internet bağlantısı olmayan öğrencilerin ortalaması ise $X= 20.02$ olarak bulunmuştur. Grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri ($t=2.662, p<.05$) .05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir.

Sonuçlar göstermektedir ki öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri evde internet bağlantısı olma durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

7. Algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri internete bağlandıkları yere göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 4.15. Öğrencilerin algılanan anne-baba tutumları ve internet bağımlılık düzeylerinin internete bağlandıkları yere göre dağılımı

Bağımlı Değişkenler	Bağlantı Yeri	N	X	Std. Sapma
Demokratik	Evden	183	45,77	8,41
	İnternet Kafeden	42	45,30	7,36
	Okuldan	35	46,20	9,60
	Cep Telefonundan	83	45,67	9,86
Koruyucu İstekçi	Evden	183	39,43	9,53
	İnternet Kafeden	42	40,83	8,25
	Okuldan	35	36,85	7,16
	Cep Telefonundan	83	36,26	7,88
Otoriter	Evden	183	22,73	6,91
	İnternet Kafeden	42	24,26	5,44
	Okuldan	35	21,62	5,72
	Cep Telefonundan	83	20,79	5,29
İnternet Bağımlılığı	Evden	183	51,98	19,23
	İnternet Kafeden	42	42,66	18,24
	Okuldan	35	41,42	17,88
	Cep Telefonundan	83	51,42	19,08

Tablo 4.15 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerinde internete bağlandıkları yere göre demokratik tutum alt boyutunda en yüksek puan ortalamasının 446.20 ile okul olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla 45.77 puan ortalamasıyla ev, 45.67 puan ortalaması ile cep telefonu ve 45.30 ile internet kafe izlemektedir.

Koruyucu istekçi tutum alt boyutunda en yüksek puan ortalamasının 40.83 ile internet kafe olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla 39.43 puan ortalaması ile ev, 36.85 puan ortalaması ile okul ve 36.26 puan ortalaması ile cep telefonu izlemektedir.

Otoriter anne baba tutumu alt boyutunda en yüksek puan ortalamasının 24.26 ile internet kafe olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla 22.73 puan ortalaması ile ev, 21.62 puan ortalaması ile okul, 20.79 puan ortalaması ile cep telefonu izlemektedir.

Öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeylerinde internete bağlandıkları yere göre en yüksek puan ortalamasının 51.98 ile ev olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla 51.42 puan ortalaması ile cep telefonu, 42.66 puan ortalaması ile internet kafe ve 41.42 puan ortalaması ile okul izlemektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin algılanan ana baba tutumları ve internet bağımlılığının internete bağlandıkları yere göre farklılaşmalarını ortaya koymak amacıyla f testi (ANAVO) analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 4.16’da verilmiştir.

Tablo 4.16. Öğrencilerin algılanan anne-baba tutumları ve internet bağımlılık düzeylerinin internete bağlandıkları yere göre farklılaşmasına ilişkin F testi (ANOVA) sonuçları

Bağımlı Değişkenler	Varyansın kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
Demokratik	Gruplararası	15,778	3	5,259	,068	,977
	Grupiçi	26214,607	339	77,329		
	Toplam	26230,385	342			
Koruyucu İstekçi	Gruplararası	894,670	3	298,223	3,863*	,010
	Grupiçi	26169,184	339	77,195		
	Toplam	27063,854	342			
Otoriter	Gruplararası	399,872	3	133,291	3,391*	,018
	Grupiçi	13325,218	339	39,307		
	Toplam	13725,090	342			
İnternet Bağımlılığı	Gruplararası	5675,590	3	1891,863	5,269*	,001
	Grupiçi	121712,124	339	359,033		
	Toplam	127387,714	342			

Tablo 4.16’da demokratik anne baba tutumu alt boyutunda gruplar arası farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan F değeri ($F= .68$, $p>.05$) grupların puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olmadığını göstermektedir. Koruyucu istekçi tutum alt boyutu ($F=3.863$, $p<.05$) ve otoriter anne baba tutumu alt boyutu($F=3.391$, $p<.05$) grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını ortaya koymak amacıyla hesaplanan F değerinin) .05 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Tablo 4.16’daki sonuçlara göre araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılığı gruplararası farkın ($F=5.269$, $p<.05$) öğrencilerin internete bağlandıkları yere göre farkın .05 düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılığının internete bağlandıkları yere göre gruplar arası ortaya çıkan farkın kaynağını tespit etmek amacıyla TUKEY testi analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 4.17’de verilmiştir.

Tablo 4.17. Öğrencilerin algılanan anne-baba tutumları ve internet bağımlılık düzeylerinin internete bağlandıkları yere göre farklılaşmasına ilişkin TUKEY testi sonuçları

Bağımlı Değişken	(I) Bağlantı Yeri	(J) Bağlantı Yeri	Ortalamalar arası fark (I-J)	P
Koruyucu İstekçi	Evden	İnternet Kafeden	-1,40164	,787
		Okuldan	2,57455	,387
		Cep Telefonundan	3,16663*	,034
	İnternet Kafeden	Okuldan	3,97619	,199
		Cep Telefonundan	4,56827*	,032
		Okuldan	,59208	,987
Otoriter	Evden	İnternet Kafeden	-1,52420	,487
		Okuldan	1,10913	,773
		Cep Telefonundan	1,94252	,091
	İnternet Kafeden	Okuldan	2,63333	,259
		Cep Telefonundan	3,46672*	,019
		Okuldan	,83339	,912
İnternet Bağımlılığı	Evden	İnternet Kafeden	9,32240*	,022
		Okuldan	10,56050*	,014
		Cep Telefonundan	,56738	,996
	İnternet Kafeden	Okuldan	1,23810	,992
		Cep Telefonundan	-8,75502	,072
		Okuldan	-9,99312*	,046

Tablo 4.73 incelendiğinde koruyucu ana baba tutumu alt boyutunda internet bağımlılığının, öğrencilerin internete bağlandıkları yere göre ev ile cep telefonu ve internet kafe ve cep telefonu arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Otoriter ana baba tutumu alt boyutunda öğrencilerin internete bağlandıkları yere göre internet kafe ve cep telefonu arasında anlamlı bir farklılaşma görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeylerinde internete bağlandıkları yere göre ev ile internet kafe ve okul, okul ile cep telefonu arasında anlamlı bir farklılaşma görülmektedir.

Bu sonuçlara göre Öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri internete bağlandıkları yere göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

8. Öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri algılanan anne baba tutumlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 4.18. Öğrencilerin algılanan anne-baba tutumlarının ve internet bağımlılık düzeylerine göre dağılımı

Bağımlı Değişkenler	İnternet bağımlılık düzeyi	N	X	Std. Sapma
Demokratik	Semptom göstermeyen	202	47,24	8,12
	Sınırlı semptom gösteren	108	42,32	9,15
	Patolojik İnternet bağımlısı	33	47,66	8,18
Koruyucu İstekçi	Semptom göstermeyen	202	36,50	8,04
	Sınırlı semptom gösteren	108	39,25	8,47
	Patolojik İnternet bağımlısı	33	49,00	7,64
Otoriter	Semptom göstermeyen	202	20,69	5,66
	Sınırlı semptom gösteren	108	24,17	6,02
	Patolojik İnternet bağımlısı	33	26,39	7,78

Öğrencilerin, madde toplam puanlarına göre, bağımlılık durumu üç gruba ayrılmış olup birinci grup “Semptom göstermeyen”, ikinci grup “Sınırlı semptom gösterenler”, üçüncü grup ise “Patolojik İnternet bağımlısı” olarak tanımlanmıştır. Tablo 4.18’de demokratik ana baba tutumu alt boyutunda en yüksek puan ortalamasının $X=47.24$ ile semptom göstermeyenler olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla 47.66 puan ortalaması

ile patolojik internet bağımlıları ve 42.32 puan ortalaması ile sınırlı semptom gösterenler izlemektedir.

Bu sonuçlar dikkate alındığında patolojik internet bağımlısı ve sınırlı semptom gösteren öğrenciler, semptom göstermeyen öğrencilerden daha az sayıda oldukları görülmektedir.

Tablo 4.19. Öğrencilerin algılanan anne-baba tutumlarının internet bağımlılık düzeylerine göre farklılaşmasına ilişkin F testi (ANOVA) sonuçları

Bağımlı Değişkenler	Varyansın kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
Demokratik	Gruplararası	1841,770	2	920,885	12,838*	,000
	Grupiçi	24388,615	340	71,731		
	Toplam	26230,385	342			
Koruyucu İstekçi	Gruplararası	4502,618	2	2251,309	33,927*	,000
	Grupiçi	22561,236	340	66,357		
	Toplam	27063,854	342			
Otoriter	Gruplararası	1450,975	2	725,487	20,096*	,000
	Grupiçi	12274,115	340	36,100		
	Toplam	13725,090	342			

Tablo 4.19 incelendiğinde demokratik, koruyucu istekçi, otoriter ana-baba tutumu alt boyutunda gruplar arası farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan F değerleri (F=12.839, $p<.05$, F=33.927, $p<.05$, F=20.096, $p<.05$) grupların puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin algılanan anne baba tutumlarının internet bağımlılık düzeylerine göre gruplar arası ortaya çıkan farkın kaynağını tespit etmek amacıyla TUKEY testi analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 4.20’de verilmiştir.

Tablo 4.20. Öğrencilerin algılanan anne-baba tutumlarının internet bağımlılık düzeylerine göre farklılaşmasına ilişkin TUKEY testi sonuçları

Bağımlı Değişken	(I) Bağımlılık Düzeyi	(J) Bağımlılık Düzeyi	Ortalamalar arası fark (I-J)	P
Demokratik	Semptom göstermeyen	Sınırlı semptom gösteren	4,92345*	,000
		Patolojik İnternet bağımlısı	-,41914	,962
	Sınırlı semptom gösteren	Patolojik İnternet bağımlısı	-5,34259*	,005
Koruyucu İstekçi	Semptom göstermeyen	Sınırlı semptom gösteren	-2,75431*	,013
		Patolojik İnternet bağımlısı	-12,49505*	,000
	Sınırlı semptom gösteren	Patolojik İnternet bağımlısı	-9,74074*	,000
Otoriter	Semptom göstermeyen	Sınırlı semptom gösteren	-3,47791*	,000
		Patolojik İnternet bağımlısı	-5,69592*	,000
	Sınırlı semptom gösteren	Patolojik İnternet bağımlısı	-2,21801	,153

Tablo 4.20 demokratik ana baba tutumu alt boyutunda internet bağımlılık düzeylerinde semptom göstermeyenler ile sınırlı semptom gösterenler, sınırlı semptom gösterenlerle patolojik internet bağımlıları arasında anlamlı bir farklılaşma görülmektedir. Koruyucu istekçi tutum alt boyutunda semptom göstermeyenler ile sınırlı semptom gösterenler ve patolojik internet bağımlıları; sınırlı semptom gösterenler ile patolojik internet bağımlıları arasında anlamlı bir farklılaşma görülmektedir. Yapılan diğer ikili karşılaştırmalarda anlamlı düzeyde farklılaşmanın olmadığı görülmüştür.

BÖLÜM V

5. TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen bulgulara ilişkin yorumlar yapılarak, bulgular literatürdeki diğer araştırma bulgularına benzerlik ve farklılıkları açısından değerlendirilmiştir. Bu araştırmanın sonuçlarının önceki araştırma bulgularını bazı açılardan doğruladığı gözlenmiştir. Fakat elde edilen bazı bulgular önceki araştırma bulgularından kısmen farklılık gösterirken bazı bulgularla ilgili daha önce yapılmış araştırmalara rastlanmamıştır. Araştırmanın alt problemlerine ilişkin tartışma ve torumlar aşağıda verilmiştir.

Öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılığı puan ortalamalarına bakıldığında kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Demokratik tutum, otorite tutum ve koruyucu istekçi tutum alt boyutlarında da kız ve erkek öğrenciler arasında farklılık saptanmamıştır. Ersin (2010), lise öğrencilerinin suç eğilimleri ile anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında öğrencilerin algılanan anne baba tutumlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığını saptamıştır. Fakat bu bulguyu desteklemeyen araştırma sonuçları da vardır.

Ceyhan (2010), problemleri internet kullanım düzeyi üzerinde kimlik statüsünün, internet kullanım amacının ve cinsiyetin yordayıcılığını incelendiğinde, kimlik kargaşası ve bağımlı kimlik statüleri ile cinsiyetin regresyon modeline önemli bir katkı sağlamadığı (regresyon katsayılarının $[\beta]$ .05 düzeyinde önemli olmadığı için) için, bu değişkenleri modelden çıkarılarak analiz yeniden yapılmıştır. İşleyen (2007), lise öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeylerinin kişisel ve ailesel faktörlerle ilişkisini incelediği çalışmasında algılanan anne baba tutumları arasında cinsiyete göre farklılık saptamıştır. Yine Yurttaş (2010), ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin zorbalık

eğilimleri ile algıladıkları anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada; anne-baba tutum ölçeği kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve denetleme alt boyutları puanlarının öğrencinin cinsiyet değişkenine göre farklılaştığını, bu farklılığın kız öğrencilerin lehine gerçekleştiğini saptamıştır.

Öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri sınıf seviyelerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Araştırma bulgularına göre öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri sınıf seviyelerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Demokratik anne baba tutumu alt boyutunda gruplar arası farkın anlamlı olmadığı, fakat koruyucu istekçi anne baba tutumu (9. Sınıf ile 11. 12. Sınıf öğrencileri arasında anlamlı bir farklılaşma) ve otoriter ana-baba tutumları (9. Sınıf öğrencileri ile 12. Sınıf öğrencileri arasında anlamlı bir farklılaşma) alt boyutlarında grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu saptanmıştır.

Koruyucu istekçi tutuma anne baba tutumu alt boyutu ve otoriter anne baba tutumu en yüksek puan ortalaması 9. Sınıflarda, en düşük puan ortalaması 12. Sınıflarda görülmektedir. Öğrencilerin algılanan anne baba tutumları ve internet bağımlılığı düzeylerinde yine en yüksek puan 9. Sınıflarda, en düşük puan ortalaması 12. Sınıflarda görülmektedir. Diğer bir deyimle 9. sınıflarda internet bağımlılığı daha yüksek bulunmuştur.

Günüç (2009)'un ,Türkçe internet bağımlılığı ölçeği geliştirmek ve örneklem bulgularından yola çıkarak Türkiye'deki internet bağımlılığı profilini betimlemeyi amaçlayan tez çalışmasındaki bulguları bu araştırmayı desteklemektedir. Günüç (2009) çalışmasında ortaöğretim kademesinden 9., 10., 11. ve 12. sınıflara ulaşmış ve en yüksek bağımlılık düzeyini 9. sınıflarda tespit etmiştir.

Yılmaz; Şahin; Haseski vd. (2014) lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelemişlerdir (Balıkesir ili örneği). Öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri sınıf seviyelerine göre; hem 9. sını hem de 10. sınıftaki öğrencilerin bağımlılık puanlarının, 11. sınıf öğrencilerinin puanından daha yüksek olduğu ortaya konmuştur.

Öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri anne eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Araştırma bulgularına göre öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri anne eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Demokratik anne baba tutumu alt boyutu ve koruyucu istekçi anne baba tutumu alt boyutu grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığı, otoriter anne baba tutumu alt boyutunda(ortaokul mezunu anneler ile üniversite mezunu anneler arasında anlamlı bir farklılaşma) grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur.

Otoriter tutum alt boyutu en yüksek puan ortalaması ortaokul, en düşük puan ortalaması üniversitededir. Öğrencilerin, otoriter tutum alt boyutunda annelerin ortaokul mezunu olma durumlarına göre internet bağımlılığı puanları daha yüksektir. Algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılığı en yüksek puan ortalaması lise, en düşük puan ortalaması ortaokuldadır. Yani annelerin lise mezunu olma durumlarına göre internet bağımlılığı puanları daha yüksektir.

Çevik ve Çelikkaleli (2010), ergenlerin arkadaş bağlılığı ve internet bağımlılığının cinsiyet, ebeveyn tutumu ve anne baba eğitim düzeylerine göre inceledikleri çalışmada anne eğitim durumuna göre ergenlerin internet bağımlılık puan ortalamalarının farklılaşmakta olduğunu saptamışlardır.. Gruplar arasında ortaya çıkan farkın kaynağı incelendiğinde, annesi “lise mezunu” olan ergenlerin internet bağımlılık puan ortalaması, annesi “okur-yazar olmayan” ve “ilköğretim” olan ergenlerin internet bağımlılık puan ortalamasından anlamlı bir biçimde daha yüksek olduğunu ifade etmişlerdir. Bu sonuç annelerin eğitim düzeyi yükseldikçe bilgisayar ve internet ile ilgili bilgi sahibi olmaları ve buna bağlı olarak çocuğun eğitimsel gelişimine katkı sunmak istemelerinden dolayı internet erişimine izin vermelerinden kaynaklı olabileceği şeklinde değerlendirilmiştir.

Öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri baba eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Bu sonuçlara göre öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri baba eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Koruyucu istekçi tutum alt boyutun grupların puan ortalamaları arasında farkın anlamlı olmadığı, demokratik anne baba tutumu alt boyutu(demokratik tutuma sahip ilkokul ve ortaokul

mezunu babalar ile ortaokul ve lise mezunu babalar arasında anlamlı bir farklılaşma), otoriter anne baba tutumu alt boyutunda(otoriter tutuma sahip ilkokul ve ortaokul mezunu babalar ile ortaokul ve lise mezunu babalar arasında anlamlı bir farklılaşma) grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğunu bulunmuştur.

Demokratik tutum alt boyutunda en yüksek puan ortalaması lise, en düşük puan ortalaması ise ortaokuldadır. Otoriter tutum alt boyutunda en yüksek puan ortalaması ortaokul, en düşük puan ortalaması ise lisededir. Diğer bir deyimle lise mezunu demokratik tutuma sahip babalar ile, ortaokul mezunu otoriter tutuma sahip babaların olduğu ergenlerde internet bağımlılığı puanının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Çevik ve Çelikkaleli (2010), ergenlerin arkadaş bağlılığı ve internet bağımlılığının cinsiyet, ebeveyn tutumu ve anne baba eğitim düzeylerine göre inceledikleri ergenlerin internet bağımlılık puan ortalaması baba eğitim düzeyine göre anlamlı bir biçimde farklılaşmadığını saptamışlardır.. Ergenlerin internet bağımlılık puan ortalaması baba eğitim düzeyine göre değişmezken, anne eğitim düzeyine göre farklılaşmaktadır. Bu sonuç Çevik ve Çelikkaleli (2010) tarafından, annelerin ergenlerin okul, ders çalışma ve eğitimle ilgili faaliyetlerde daha çok yer almasından kaynaklanabileceği şeklinde yorumlanmıştır.

Günbatar ve Gökçearslan (2012), ortaöğrenim öğrencilerinde internet bağımlılığı adlı çalışmalarında Anne ve baba öğrenim düzeylerine göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediğini saptamışlardır.

Öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri ailelerin aylık gelirine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Bulgular öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeylerinin ailelerin aylık gelirine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta olduğunu göstermektedir. Demokratik anne baba tutumu alt boyutunda ve otoriter anne baba tutumu alt boyutunda grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığını saptanmıştır. Koruyucu istekçi tutum alt boyutunda(0-1000 TL gelir aralığı ile 2501 TL ve Üstü gelir aralığı arasında ,1001-1500 TL gelir aralığı ile 1501-2500 TL gelir aralığı arasında, 1501-2500 TL ve 2501 ve Üstü gelir aralığı arasında anlamlı bir farklılaşma) grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğunu görülmektedir.

Koruyucu istekçi tutum alt boyutunda en yüksek puan ortalamasının 1501-2500 TL gelir aralığı, en düşük puan ortalamasının 2501 TL ve Üstü gelir aralığında olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin algılanan anne baba tutumları ve internet bağımlılığında da en yüksek puan ortalamasının 1501-2500 TL gelir aralığı, en düşük puan ortalamasının 2501 TL ve Üstü gelir aralığı ve ona çak yakın olarak 0-1000 TL gelir aralığında olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar bize orta düzey ekonomik gelire sahip ergenlerin internet bağımlılık puanlarının daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Çetinkaya (2013), ilköğretim öğrencilerinde internet bağımlılığını incelediği çalışmasında, ilköğretim öğrencilerinin ailelerinin aylık gelirine göre, internet bağımlılığı puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğunu tespit etmiştir. Çalışmasında ailelerinin aylık geliri 1000 TL'den az olan öğrencilerin internet bağımlılığı puan ortalamaları, ailelerinin aylık geliri 1000TL-2000TL ve ailelerinin aylık geliri 3000TL'den fazla olan öğrencilerden düzeyinde anlamlı derecede daha düşük olduğunu saptamıştır.

Öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri evde internet bağlantısı olma durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Sonuçlar göstermektedir ki öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri evde internet bağlantısı olma durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

Şahin (2011), ilköğretim okulu öğrencilerindeki internet bağımlılığını incelediği çalışmasında, evlerinde internet bağlantısı olan öğrencilerin internet bağımlılığına daha fazla yatkınlık gösterdiğini ortaya çıkarmıştır.

Öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri internete bağlandıkları yere göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Elde edilen bulgulara göre öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri internete bağlandıkları yere göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Demokratik anne baba tutumu alt boyutunda gruplar arası farkın anlamlı olmadığını saptanmıştır. Koruyucu istekçi tutum alt boyutu (ev ile cep telefonu ve internet kafe ve cep telefonu arasında anlamlı bir farklılık) ve otoriter anne baba tutumu alt boyutu(internet kafe ve cep telefonu arasında anlamlı bir farklılaşma) grupların puan ortalamaları arasındaki farkın ise anlamlı olduğu saptanmıştır.

Ergenlerin algılanan anne baba tutumları ve internet bağımlılığı gruplar arası farkın (ev ile internet kafe ve okul, okul ile cep telefonu arasında anlamlı bir farklılaşma) internete bağlandıkları yere göre anlamlı olduğu görülmektedir.

Koruyucu istekçi tutum ve otoriter tutum alt boyutunda en yüksek puan ortalamasının internet kafede olduğu görülmektedir. Öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeylerinde internete bağlandıkları yere göre en yüksek puan ortalamasının ev olduğu görülmektedir. Yani internet bağımlılık puanı yüksek çıkan ergenlerin internete en çok internet kafe ve evden bağlandıkları söylenebilir.

Sonuç olarak araştırma bulguları incelendiğinde demokratik, koruyucu istekçi, otoriter ana-baba tutumu alt boyutu grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur.

Batıgün ve Kılıç (2011)'in internet bağımlılığı ile kişilik özellikleri, sosyal destek, psikolojik belirtiler ve bazı sosyo-demografik değişkenler arasındaki ilişkileri inceledikleri çalışmada Örneklemin büyük bir bölümünün (% 73.3) internete evden bağlanmakta olduklarını tespit etmiştir. Çetinkaya (2013), çalışmasında araştırmaya katılan öğrencilerin % 75'inin evden, % 3'ünün okuldan, %13'ünün internet kafeden, % 9'unun diğer yerlerden internete bağlandıklarını ifade etmiştir.

BÖLÜM VI

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Ergenlik dönemindeki öğrencilerin internet bağımlılığı ve anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi inceleyen bu çalışmada ortaöğretime devam eden 186 kız, 157 erkek öğrenci ile çalışılmıştır. Öğrencilere “Kişisel Bilgi Formu”, “Ana Baba Tutum Ölçeği” ve “İnternet Bağımlılığı Ölçeği” uygulanmıştır. Araştırma sonucunda; semptom göstermeyen öğrencilerin oranı %58.9, sınırlı semptom gösteren öğrencilerin oranı %31.4, patolojik internet bağımlısı öğrencilerin oranı %9,6 olarak bulunmuştur. İlgili çalışmalar incelendiğinde elde edilen sonuçların literatürde yer alan bulgularla tutarlılık gösterdiği görülmektedir. Bayhan (2011), araştırma örnekleminin %82’si ortalama (20-49 puan); %12’si ortalamanın üstü (50-79 puan); %4’ü ortalamanın altı (0-19 puan); %2’si en yüksek (80-100 puan) bağımlılık düzeyinde olduğunu saptamıştır. Örneklemin %14’ünün internet bağımlısı olduğu görülmektedir. Çetinkaya (2013) tarafından, ilköğretim öğrencilerinin internet bağımlılığı durumlarını incelendiği çalışmada, araştırmaya katılan öğrencilerin % 91’i semptom göstermeyen, % 8’i sınırlı semptom gösterenler (olası bağımlı veya risk altında olanlar) ve % 1’i ise internet bağımlısı olarak bulunmuştur. Yılmaz; Şahin; Haseski, vd. (2014) çalışmalarında, araştırmaya katılan lise öğrencilerinin büyük çoğunluğunun orta düzeyde, % 16’sının ise yüksek düzeyde internet bağımlısı olduğunu ortaya koymuşlardır. Günüç (2009), internet bağımlılık oranını % 10,1, Bayraktar (2001) ise % 1,1 olarak bulmuştur. İnan (2010), katılımcıların % 0,4’ünün internet bağımlısı ve % 9,2’sinin de semptom gösterenler (olası bağımlı veya risk altında) olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Şahin (2011), öğrencilerin %84,5’inin semptom göstermemiş; %14,2’sinin sınırlı semptom göstermiş; %1,3’ünün ise internet bağımlısı olduğunu saptamıştır. İşleyen (2013), lise öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeylerini incelemek için yapılan kümeleme analizi sonucunda öğrencilerin

% 7'si bağımlı grupta yer alırken, % 23.2'si bağımlılık riski taşıyan grupta yer aldığını saptamıştır.

Bu araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılığında cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmazken, sınıf seviyesi, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, aylık gelir, evde internet bağlantısının olup olmaması ve internete nerden bağlanıldığı değişkenlerinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

6.2. Öneriler

1. Bu araştırma ortaöğretim öğrencileri ile yürütülmüştür. Yapılacak çalışmaların ortaokul seviyesinde yürütülmesi, internet bağımlılığı konusunun ne kadar ciddi olduğunu ortaya koyacaktır.
2. Okullarda gerek psikolojik danışmanlar gerek bilişim teknolojileri ve öğretim öğretmenleri, internetin ve sosyal ağların bilinçli ve güvenli kullanımı konusunda öğrenci ve aileleri bilgilendirmeli, ailelerle kurulan iletişimde riskli durumlar fark edilmeli, müdahale hizmetlerinden yararlanmalıdır.
3. Okul psikolojik danışma ve rehberlik servislerinde önleyici hizmetlerle ilgili çalışmalar geliştirilmelidir.
4. Önleme, koruma, müdahale programlarının hazırlanmasında elde edilen bulgular göz önünde bulundurulursa, daha etkili ve çözüm sağlayıcı çalışmalar ortaya çıkacağı düşünülmektedir.
5. Anne babalar gelişim dönemleri –özellikle ergenlik dönemi gelişim ve değişim-konularında bilgi sahibi olmalı, tutumlarının ne gibi sonuçlar doğurabileceği konusunda bilinçlenmelidir.

KAYNAKÇA

- Abalı, O. (2012). *Ergenlik Dönemi ve Ruhsal Yaklaşım* (1.Basım). İstanbul: Adeda Yayıncılık
- Alaçam, H. (2012). *Denizli Bölgesi Üniversite Öğrencilerinde İnternt Bağımlılığının Görülme Sıklığı ve Yetişkin Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu İle İlişkisi*. Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı. Uzmanlık Tezi. Denizli.
- Arısoy,Ö. (2009). “İnternet Bağımlılığı ve Tedavisi”. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1(1), 55-67
- Arcan, K. (2006). *Özel Okullara Giden Lise Düzeyindeki Ergenlerin, Akademik Başarıları İle Algıladıkları Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji, İnsan Bilimleri ve Felsefe Yüksek Lisans Programı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Aslan Ü. E. (2010). *Mersin Üniversitesi Öğrencileri Arasında İnternet Bağımlılığının Değerlendirilmesi*. Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı. Uzmanlık Tezi. Mersin.
- Ayas, T. Ve Horzum, M.B. (2013). “İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı ve Aile İnternet Tutumu”. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39), 46-57.
- Aydınlı, H. (2002). *Çocuk Eğitiminde Sık Sorulan Sorular ve Cevaplar*. İstanbul: Zambak Yayınları.
- Aydoğdu, C. (2003). *Televizyon ve bilgisayarın (18-24 yaş) gençler üzerindeki psikolojik etkileri: Hendek örneği*. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya.
- Batıgün, A.D. ve Kılıç, N. (2011). “İnternet Bağımlılığı ile Kişilik Özellikleri, Sosyal Destek, Psikolojik Belirtiler ve Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkiler”. *Türk Psikoloji Dergisi*, 26(67), 1-10.

- Bayhan, V. (2011). “Lise Öğrencilerinde İnternet Kullanma Alışkanlığı ve İnternet Bağımlılığı (Malatya Uygulaması)”. XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri 2 - 4 Şubat 2011 İnönü Üniversitesi, Malatya, *Bildiriler*, Akademik Bilişim, Mlatya, 2011, s.917-924.
- Bayraktar, F. (2013). İnternet ve Ergen Gelişimi. Melek Kalkan, Canani Kaygusuz (Ed.), *İnternet Bağımlılığı* (s.75-94). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Berktin, C. T. (1978). *Çocuklarda ve Gençlerde Davranış Bozuklukları* (1. Baskı). Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Bıçer, U. (2014). *Sosyal Beceri Eğitiminin Ortaokul Öğrencilerindeki İnternet Bağımlılığı Düzeylerine Etkisi*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Adana.
- Cansever, A. B. (2013). Ergenlerin İnternet Kullanımın Toplumsal İlişkilerinde Yarattığı Sorunlar. Melek Kalkan, Canani Kaygusuz (Ed.), *İnternet Bağımlılığı* (s.193-210). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Cengizhan, C. (2005). “Öğrencilerin Bilgisayar ve İnternet Kullanımında Yeni Bir Boyut: İnternet Bağımlılığı”. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 22, 83-98.
- Ceyhan, E. (2010). “Problemlı İnternet Kullanım Düzeyi Üzerinde Kimlik Statüsünün, İnternet Kullanım Amacının ve Cinsiyetin Yordayıcılığı”. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 10(3), 1323-1335.
- Cüceloğlu, D. (2004). *İnsan ve Davranışı* (13. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi
- Çakır, Ö., Horzum B. H. ve Ayas, T. (2013). İnternet Bağımlılığının Tanımı ve Tarihçesi. Melek Kalkan, Canani Kaygusuz (Ed.), *İnternet Bağımlılığı* (s.1-16). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çalışgan, H. (2013). *İlköğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı ve Siber Zorbalık*. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

- Çetinkaya, M. (2013). *İlköğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının İncelenmesi*. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İzmir.
- Çevik, G.B. ve Çelikkaleli, Ö. (2010). “Ergenlerin Arkadaş Bağlılığı ve İnternet Bağımlılığının Cinsiyet, Ebeveyn Tutumu ve Anne Baba Eğitim Düzeylerine Göre İncelenmesi”. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(3), 225-240.
- Demir, N. (2006). *7-9 Yaş Grubu Çocukların Genel Yetenek ve Dil Gelişimleri İle Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Trabzon.
- Dinçel, E. (2006). *Ergenlik Dönemi Gelişimsel Ödevleri ve Psikolojik Problemleri*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Doğan, A. (2013). *İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı*. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İzmir.
- Dinç, M. (2010). *İnternet Bağımlılığı*. İstanbul: Ferfir Yayınları.
- Dinçer, B. (2008). *Alt ve Üst Sosyo-Ekonomik Düzeyde Lise İkinci Sınıfa Devam Eden Ergenlerin Anne Baba Tutumları Algılamaları İle Arkadaşlık İlişkilerinin İncelenmesi*. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Ev Ekonomisi (Çocuk Gelişimi ve Eğitimi) Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Döner, C. (2011). *İlköğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının Farklı Değişkenlere İncelenmesi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Eraslan, Y. (2010). *Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Sınav Kaygılarının Algıladıkları Anne Baba Tutumlarına Göre İncelenmesi*. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

- Ersanlı, K. (2005). *Davranışlarımız*. Samsun: Eser Matbaa.
- Ersin, B. (2010). *Lise Öğrencilerinin Suç Eğilimleri ile Anne Baba Tutumları Arındaki İlişki (Beyoğlu İlçesi Örneği)*. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Esen, E. (2010). *Ergenlerde İnternet Bağımlılığını Yordayan Psiko-Sosyal Değişkenlerin İncelenmesi*. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İzmir.
- Eşgi, N. (2014). “Aile Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Türkçeye Uyarlaması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(2), 807-839.
- Gökçearslan, Ş. Ve Günbatır, M.S. (2012). “Ortaöğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı”. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 2(2), 10-24.
- Günüç, S. (2009). *İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Geliştirilmesi Bazı Demografik Değişkenler İle İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüzüncü Yıl Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Van.
- Günüç, S. ve Kayri, M. (2010). “Türkiye’de İnternet Bağımlılık Profili ve İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik Güvenirlik Çalışması”. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 220-232.
- Gürcan, N. ve Hamarta E. (2013). İnternet Bağımlılığı ve Psikososyal Faktörler. Melek Kalkan, Canani Kaygusuz (Ed.), *İnternet Bağımlılığı* (s.115-149). Ankara: Anı Yayıncılık
- Gürsoy, F. ve Yücel, N. (2013). Ergenlerin Akran İlişkileri İle Yalnızlık Düzeylerinde İnternet Kullanımının Etkisi. Melek Kalkan, Canani Kaygusuz (Ed.), *İnternet Bağımlılığı* (s.211-230). Ankara: Anı Yayıncılık
- Hamarta, S. (2007). *İlköğretim 8.Sınıf Öğrencilerinin Problem Çözme Becerilerinin Algılanan Anne Baba Tutumları Açısından İncelenmesi*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Konya.

- Herdem, F.S. (2012). *İlköğretime Devam Eden Parçalanmış ve Tam Aile Çocuklarının Rehberlik İhtiyaçlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi*. Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Kayseri
- Hüseyin Ç. H. (2014). *Adölesanlarda İnternet Bağımlılığı Prelevansı ile Psikopatolojik Semptomlar ve Obezite Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Anabilim Dalı. Yayınlanmış Doktora Tezi. Sivas.
- Hooi, C. S. P. (2010). *Influence Of Parents And Peers On Internet Usage And Addiction Amongst School-Going Youths in Malaysia*. Unpublished doctoral thesis, University of Multimedia, Malaysia.
- Işık, U. (2007). *Medya Bağımlılığı Teorisi Doğrultusunda İnternet Kullanımının Etkileri ve İnternet Bağımlılığı*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Konya.
- İnan, A. (2010). *İlköğretim II. Kademe ve Ortaöğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Erzurum.
- İşleyen, F. (2013). *Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Düzeylerinin Kişisel ve Ailesel Faktörlerle İlişkinin İncelenmesi*. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İzmir.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, A. (Ed.) (2005). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kaya, A. (2011). *Öğretmen Adaylarının Sosyal Ağ Sitelerini Kullanım Durumları ve İnternet Bağımlılığı Düzeyleri*. Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İzmir.
- Kaya, S. Ö. (2007). Anne Babaların Çocuklarına Karşı İstenmedik Tutumlarını Değiştirmeye Yönelik bir Eğitim Programı. Yıldız Kuzgun, Zeynep Hamamcı (Ed.), *Ana Baba Eğitim Programları* (s. 93-112). Ankara: Maya Akademi.

- Kaygusuz, C. (2013). Psikolojik İhtiyaçlar ve İnternet Bağımlılığı. Melek Kalkan, Canani Kaygusuz (Ed.), *İnternet Bağımlılığı* (s.163-192). Ankara: Anı Yayıncılık
- Kılıç, H.G. (2007). *Bazı Demografik Değişkenler ve Anne Baba Tutumlarına Göre Madde Bağımlısı Bireylerin Anne Baba Bağlılıkları İlişkisinin İncelenmesi*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Adana.
- Kılıçarslan, F. (2010). *Çocuk ve Aile Sorunlarının Terapi ile Tedavisi* (2.Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kim, S. (2011). *The Effects Of Internet Use on Academic Achievement And Behavioral Adjustment Among South Korean Adolescents: Mediating And Moderating Roles Of Parental Factors*. . Unpublished doctoral thesis, University of Drexel, AB.
- Korkut, F. (2007). *Okul Temelli Önleyici Rehberlik ve Psikolojik Danışma* (2.Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık
- Köknel, Ö. (1997). *İnsanı Anlamak* (6.Basım). İstanbul: Altın Kitaplar Matbaası.
- Kuşay, Y. (2013). *Sosyal Medya Ortamında Çekicilik ve Bağımlılık* (1.Baskı). İstanbul: Beta Yayıncılık
- Morgan, C. (2000). *Psikolojiye Giriş*.(Çev.Sirel Karakaş) Ankara: HÜ Psikoloji Bölümü Yayınları.
- Nazlı, S. (2001). *Aile Danışmanlığı* (2.Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Ögel, K. (2012). *İnternet Bağımlılığı* (1.Basım). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
- Özgüven, İ.E. (2001). *Ailede İletişim ve Yaşam*. Ankara: PDREM Yayıncılık.
- Özgüven, İ.E. (2009). *Evlilik ve Aile Terapisi* (2.Basım). Ankara: PDR Yayınları.
- Öztürk, E. Ve Özmen, S. K. (2011). “ Öğretmen Adaylarının Problemlerini İnternet Kullanım Davranışlarının, Kişilik Tipi, Utangaçlık ve Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi”. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 11(4), 1785-1808.

- Öztürk, Ö. (2013). İnternet Bağımlılığının Kliniği ve Tedavisi. Melek Kalkan, Canani Kaygusuz (Ed.), *İnternet Bağımlılığı* (s.279-288). Ankara: 2013
- Siyez, D.M. ve Baş, A. U. (2013). Problemlı İnternet Kullanımı ve Uyum. Melek Kalkan, Canani Kaygusuz (Ed.), *İnternet Bağımlılığı* (s.95-114). Ankara: 2013
- Şahin, M. (2011). *İlöğretim Okulu Öğrencilerindeki İnternet Bağımlılığı*. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Taçyıldız, Ö. (2010). *Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre Yordanması*. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İzmir.
- Toksöz, E. (2010). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Zorbalık Eğilimleri ve Aile Tutumları Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma: Eskişehir İli Örneği*. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Toraman, M. (2013). *İnternet Bağımlılığı ve Sosyal Eğ Kullanım Düzeylerinin Ortaöğretim Öğrencilerinin Akademik Başarıları İle İlişkinin İncelenmesi*. Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Elazığ.
- Torres, E. (2010). *Understanding Internet Addiction: Depression and Social Support*. Unpublished doctoral thesis, University of International Alliant, San Francisco.
- Turnalar K. G. (2008). *İnternet Bağımlılığını Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi*. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Mersin.
- Yalom, I. D. (Ed.) (2008). *Ergen Terapisi*. İstanbul: Prestij Yayınları
- Yardı, S. A. (2012). *Social Media At The Boundaries: Supporting Parents In Managing Youth's Social Media Use*. Unpublished doctoral thesis, University of Michigan, Georgia Institute of Technology England.

- Yavuzer, H. (1986). *Ana Baba ve Çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (1996). *Çocuk ve Suç* (8.Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2002). *Çocuk Psikolojisi* (22.Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, A. (2014). “İnternetin Görünen Yüzü”. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 1, 51-59.
- Yıldız, Ü. (2014). *Üniversite Öğrencilerinde Obezite Oluşumunda İnternet Bağımlılığının Etkisinin Saptanması*. Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı. Uzmanlık Tezi. İzmir.
- Yılmaz, A. (2009). *İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Anne Baba Tutumları ile Kararsızlık Düzeyleri Arasındaki İlişki*. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Yılmaz ,E., Y.L.Şahin, H.İ.Haseski ve O.Erol (2014). “ Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi: Balıkesir İli Örneği”. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 133-144.
- Yılmaz, Y. (2007). *Anne Baba Tutumları İle İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Okul Başarısı ve Özerkliklerinin Gelişimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Programı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Young, K. S. (2007). “Cognitive behaviour therapy with internet addicts: treatment outcomes and implications”. *CyberPsychology & Behavior*, 10, 671-679.
- Yörükoğlu, A. (1997). *Değişen Toplumda Aile ve Çocuk* (5.Basım). Ankara: Özgür Yayınları.
- Yurttaş, A. (2010). *İlköğretim İkinciKkademe Öğrencilerinin Zorbalık Eğilimleri ile Algıladıkları Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi(İstanbul İli Kadıköy İlçesi Örneği)*. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- WEB_1. (2014). Bilgi Toplumu İstatistikleri 2004-2014. [http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist.\(26.11.2014\)](http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist.(26.11.2014))

- WEB_2. (2014). Wikipedi Özgür Ansiklopedi.
<http://tr.wikipedia.org/wiki/Ba%C4%9F%C4%B1ml%C4%B1l%C4%B1k>.
(26.11.2014).
- WEB_3. (2014). İnternet Bağımlılığı Nasıl Gelişiyor?.
(http://www.internetbagimlilik.info/gelisim_internet_bagimlilik.asp).
(26.11.2014)
- WEB_4. (2014). İnternet ve Sosyal Medya Kullanım İstatistikleri.
<http://www.dijitalajanslar.com/internet-ve-sosyal-medya-kullanici-istatistikleri-2014/>. (26.11.2014)

EKLER

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Değerli öğrenciler,

Bu çalışma, ergenlerin internet kullanımı ile anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla yapılmaktadır. Sizden her maddeyi dikkatli bir şekilde okuyarak, kendinize en uygun seçeneği işaretlemeniz beklenmektedir. Cevaplarınız bilimsel bir araştırma amacıyla kullanılacak ve bilgiler gizli tutulacaktır. Yardımcı olduğunuz ve içtenlikle yanıtladığınız için teşekkür ederim.

Pınar EFTEKİN

1. Cinsiyetiniz:	☐ Kız	☐ Erkek	
2. Sınıfınız:	☐ 9	☐ 10	☐ 11 ☐ 12
3. Annenizin eğitim durumu:	☐ Okur Yazar Değil	☐ Okur Yazar	☐ İlkokul ☐ Üniversite ☐ Yüksek Lisans ☐ Doktora
4. Babanızın eğitim durumu:	☐ Okur Yazar Değil	☐ Okur Yazar	☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite ☐ Yüksek Lisans ☐ Doktora
5. Ailenin Aylık Geliri	☐ 0-1000 TL	☐ 1001-1500 TL	☐ 1501-2500 TL ☐ 2501 ve üstü
6. Evinizde internet bağlantısı var mı?	☐ Var	☐ Yok	
7. Daha çok hangi ortamlardan internete bağlanırsınız?	☐ Evden	☐ İnternet kafeden	
	☐ Okuldan	☐ Cep Telefonumdan	☐ Diğer .....
8. İnternette, bir günde ortalama ne kadar zaman geçirirsiniz?	☐ 1 saatten az	☐ 1-2 saat	☐ 3- 5 saat ☐ 6 saatten fazla
9. İnterneti en çok hangi amaç için kullanırsınız?	☐ Ödev hazırlamak		
	☐ Film -MP3 müzik indirmek		
	☐ İnternette sörf yapmak (internette gezinti yapmak)		
	☐ Chat yapma (sohbet etmek)		
	☐ Oyun oynama		
	☐ Sosyal paylaşım ağlarına bağlanmak(Facebook/ Twitter gibi)		
	☐ Diğer		

Aşağıdaki sorularda, size en uygun düşen sıklık işaretleyiniz:

	Hiçbir zaman	Nadiren	Arada sırada	Çoğunlukla	Çok sık	Devamlı
1. Ne sıklıkla planladığımızdan daha fazla süre internette kalıyorsunuz	( )	( )	( )	( )	( )	( )
2. Ne sıklıkla internette kalmak için günlük ev işlerini ihmal edersiniz?	( )	( )	( )	( )	( )	( )
3. Ne sıklıkla arkadaşlarımızla birlikte olmak yerine interneti tercih edersiniz?	( )	( )	( )	( )	( )	( )
4. Ne sıklıkla internet kullanan kişilerle yeni ilişkiler kurarsınız?	( )	( )	( )	( )	( )	( )
5. Ne sıklıkla bir işe başlamadan önce e-postanızı (e-mail) denetlersiniz?	( )	( )	( )	( )	( )	( )
6. Ne sıklıkla okula devamanız internette dolaylı olumsuz etkilenir?	( )	( )	( )	( )	( )	( )
7. Herhangi biri internette ne yaptığımızı sorduğunda ne sıklıkla kendinizi savunur ve ne yaptığımızı gizlersiniz?	( )	( )	( )	( )	( )	( )
8. Çevrenizdekiler ne sıklıkla internette harcadığımız zamanın fazlalığından şikayet eder?	( )	( )	( )	( )	( )	( )
9. Ne sıklıkla okuldaki ders notlarımız ve ödevlerimiz internette kalma sürenizden olumsuz yönde etkilenir?	( )	( )	( )	( )	( )	( )
10. Hayatınız hakkında sizi rahatsız eden düşünceleri dağıtmak için ne sıklıkla internete girersiniz?	( )	( )	( )	( )	( )	( )
11. Ne sıklıkla internete girmek için sabırsızlanırsınız?	( )	( )	( )	( )	( )	( )
12. Ne sıklıkla internetsiz hayatın, sıkıcı, boş ve eğlencesiz olacağını düşünürsünüz?	( )	( )	( )	( )	( )	( )
13. Biri sizi internetteyken rahatsız ettiğinde ne sıklıkla kırıncı konuşur, bağırır veya kızgın davranışlar gösterirsiniz?	( )	( )	( )	( )	( )	( )
14. Gece geç saatlerde internet kullanmaktan ötürü ne sıklıkla uykunuz kaçır?	( )	( )	( )	( )	( )	( )
15. İnternette olmadığımız zamanlarda ne sıklıkla interneti düşünür veya internete girmeyi hayal edersiniz?	( )	( )	( )	( )	( )	( )
16. Kendinizi ne sıklıkla internetteyken “yalnızca birkaç dakika daha” derken bulursunuz?	( )	( )	( )	( )	( )	( )
17. Ne sıklıkla internette harcadığımız zamanın miktarını azaltmaya çalışır ve başarısız olursunuz?	( )	( )	( )	( )	( )	( )
18. İnternette kaldığımız süreyi ne sıklıkla saklamaya çalışırsınız?	( )	( )	( )	( )	( )	( )
19. Ne sıklıkla başkalarıyla dışarı çıkmak yerine internette daha fazla zaman geçirmeyi yeğlersiniz?	( )	( )	( )	( )	( )	( )
20. Ne sıklıkla internette olmadığımızda kendinizi çökmüş, aksi veya sinirli hissedip, internete girince rahatlırsınız?	( )	( )	( )	( )	( )	( )

Size, ana babaların çocuklarını hangi yöntemlerle eğittiğini, çocuklarına toplumsal davranışlar kazandırırken nasıl davrandığını ifade eden cümlelerden oluşan bir liste verilmiştir. Sizden istenen bu cümleleri okuyup bunların annenizin ya da babanızın sizi eğitirken genellikle benimsediği davranışlara ne derecede benzediğini, onların tutumuna ne kadar uyduğunu düşünerek cevap kâğıdınızdaki seçeneklerden uygun bulunduğunuzu işaretlemenizdir.

Cevaplamanın nasıl olacağını bir örnekle gösterelim:

Okula gidiş geliş saatlerini çok sıkı kontrol eder, kimlerle arkadaşlık ettiğini sorgular.

A) Hiç uygun değil B) Pek uygun değil C) Biraz uygun D) Çok uygun

Eğer anne ya da babanız sizin hangi saatte nerede olduğunuzu ve kimlerle ne yaptığınızla hiç ilgilenmiyorsa **“Hiç uygun değil”**, sizi genellikle serbest bırakıyorsa **“pek uygun değil”**, ne yaptığınızla çoğunlukla ilgileniyor bazen sizi serbest bırakıyorsa **“biraz uygun”**, sizin hangi saatte nerede olduğunuzu ve kimlerle olduğunuzu çok sıkı bir biçimde izliyorsa **“Çok uygun”**u işaretlemeniz beklenmektedir.

	Hiç uygun değil	Pek uygun değil	Biraz uygun	Çok uygun
1. Bana her zaman güven duygusu vermiş ve beni sevdiğini hissettirmiştir.	( )	( )	( )	( )
2. Çok yönlü gelişme için beni olanakları ölçüsünde desteklemiştir.	( )	( )	( )	( )
3. Her yaptığım işin olumlu yanlarını değil kusurlarını görmüş ve beni eleştirmiştir.	( )	( )	( )	( )
4. Her zaman basıma kötü bir şey gelecekmiş gibi beni koruyup kollamaya çalışır.	( )	( )	( )	( )
5. Aramızdaki ilişki ona içimi açmaya cesaret edemeyeceğim kadar resmidir	( )	( )	( )	( )
6. Arkadaşlarımı eve çağırma izin verir, geldiklerinde onlara iyi davranırdı.	( )	( )	( )	( )
7. Elimden geldiği kadar, her konuda benim fikrimi almaya özen gösterir.	( )	( )	( )	( )
8. Çevremizdeki çocuklarla beni karşılaştırır onların benden daha iyi olduklarını söylerdi.	( )	( )	( )	( )
9. Bana hükmetmeye çalışır.	( )	( )	( )	( )
10. Bugün bile alışverişe çıkacağım zaman kandırılacağımı düşünerek benimle gelmek ister.	( )	( )	( )	( )
11. Benden her zaman gücümün üstünde başarı beklemiştir.	( )	( )	( )	( )
12. Fiziksel ve duygusal olarak kendisine yakın olmak istediğim zaman soğuk ve itici davranırdı.	( )	( )	( )	( )
13. Sorularımı onunla rahatlıkla konuşabilirim.	( )	( )	( )	( )
14. Neden bazı şeyleri yapma ya da yapmamam gerektiğini bana açıklar.	( )	( )	( )	( )
15. Birlikte olduğumuz zamanlar ilişkimiz çok arkadaşçıdır.	( )	( )	( )	( )
16. Kendi istediği mesleği seçmem konusunda beni zorlamıştır.	( )	( )	( )	( )
17. Sevmediğim yemekleri bana yarayacağı düşüncesi ile zorla yedirirdi.	( )	( )	( )	( )
18. Sınavlarda hep üstün başarı göstermemi istemiştir.	( )	( )	( )	( )
19. Kendimi yönetebileceğim yaşlarda bile gittiği her yere beni de götürür, benim evde yalnız kalmamdan kaygılanırdı.	( )	( )	( )	( )
20. Evde bir konu tartışılırken görüşlerimi söylemem için beni teşvik eder.	( )	( )	( )	( )
21. Küçük yaşından itibaren ders çalışma ve okuma alışkanlığı kazanmam konusunda bana yardımcı olmuştur.	( )	( )	( )	( )
22. Küçüklüğümde bana yeterince vakit ayırır; parka, sinemaya götürmeyi ihmal etmezdi.	( )	( )	( )	( )
23. Benim gibi bir evladı olduğu için kendini bahtsız hissettiğimi sanıyorum	( )	( )	( )	( )
24. Okulda başarılı olmam konusunda beni zorlar, düşük not aldığımda beni cezalandırırdı.	( )	( )	( )	( )
25. Beni kendi emellerine ulaştırmak için bir araç olarak kullanırdı.	( )	( )	( )	( )
26. Beni daima yapabileceğimden fazlasını yapmaya zorlar.	( )	( )	( )	( )

	Hiç uygun değil	Pek uygun değil	Biraz uygun	Çok uygun
27. Paramı nerelere harcadığımı ayrıntılı bir biçimde denetler.	( )	( )	( )	( )
28. Her zaman her iste kusursuz olmam gerektiği inancındadır.	( )	( )	( )	( )
29. Ona yakınlaşmak istediğimde bana sıcak bir şekilde karşılık verir.	( )	( )	( )	( )
30. Bana önemli ve değerli bir kişi olduğum inancını asılamıştır.	( )	( )	( )	( )
31. Cinsellik konusunda karşılaştığım sorunları kendisine anlatmak istediğimde hep ilgisiz kalmıştır.	( )	( )	( )	( )
32. Benim iyiliğimi istediğini, benim için neyin iyi olduğunu ancak kendisinin bileceğini söyler.	( )	( )	( )	( )
33. Her zaman nerede olduğumu ve ne yaptığımı merak eder.	( )	( )	( )	( )
34. İyi bir iş yaptığımda beni övmekten çok daha iyisini yapmam gerektiğini söyler.	( )	( )	( )	( )
35. Cinsel konularda çok tutucu olduğu için onun yanında bu konulara ilgi gösteremem.	( )	( )	( )	( )
36. Aile ile ilgili kararlar alınırken benimde fikrimi öğrenmek ister.	( )	( )	( )	( )
37. Beni olduğum gibi kabul etmiştir.	( )	( )	( )	( )
38. Başkalarına benden daha çok önem verir ve onlara daha nazik davranır.	( )	( )	( )	( )
39. Günlük olaylar hakkında anlattıklarımı ilgi ile dinler ve bana açıklayıcı cevaplar verir.	( )	( )	( )	( )
40. Benimle genellikle sert bir tonda ve emrederek konuşur.	( )	( )	( )	( )

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı, Soyadı : Pınar EFTEKİN
 Uyuğu : Türkiye (TC)
 Doğum Tarihi ve Yeri : 14 Nisan 1987, Keskin
 Medeni Durumu : Evli
 Tel : 05062855877
 Email : pinar_toraman@hotmail.com
 Yazışma Adresi : Fatma Zehra Dülgeroğlu İlkokulu/Talas

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans	EÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü	2015
Lisans	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık	2008
Lise	Mehmet Akif Ersoy Lisesi/Kırıkkale	2004

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	GÖREV
2008-2009	Özel Uzmaneller Özel Eğitim Rehabilitasyon Merkezi Kırıkkale	Psk.Dan.ve Reh.Öğrt.
2009-2011	80.Yıl Cumhuriyet İlköğretim Okulu Melikgazi/Kayseri	Psk.Dan.ve Reh.Öğrt.
2011-2015	F.Zehra Dülgeroğlu İlkokulu Talas/Kayseri	Psk.Dan.ve Reh.Öğrt.

YABANCI DİL

İngilizce